

**ADANA HALKEVİ GÖRÜŞLER
DERGİSİNİN TÜRK MODERNLEŞMESİ
AÇISINDAN ANALİZİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Hamza KURTKAPAN

Kütahya - 2009

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Sosyoloji Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**ADANA HALKEVİ GÖRÜŞLER
DERGİSİNİN TÜRK MODERNLEŞMESİ
AÇISINDAN ANALİZİ**

Danışman:
DOÇ. Dr. Ergün YILDIRIM

Hazırlayan:
Hamza KURTKAPAN

Kütahya - 2009

Kabul ve Onay

Hamza KURTKAPAN'ın hazırladığı “Adana Halkevi Görüşler Dergisinin Türk Modernleşmesi Açısından Analizi” başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

..... / / 2009

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Doç. Dr. Ergün YILDIRIM (Danışman)		
Yrd. Doç. Dr. Recep YILDIZ		
Yrd. Doç. Dr. Musa ŞAHİN		

Prof. Dr. Ahmet KARAASLAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Adana Halkevi Görüşler Dergisinin Türk Modernleşmesi Açısından Analizi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.... / /2009

Hamza KURTKAPAN

ÖZGEÇMİŞ

Hamza KURTKAPAN, 1978 yılında Muş ilinde doğdu. İlköğrenimini Muş Yavuz Selim İlkokulu'nda, Ortaöğrenimini Ankara Çubuk Sağlık Meslek Lisesi'nde tamamladı. 1996 yılında Ege Üniversitesi sosyoloji bölümünü kazandı. 2000 yılında mezun oldu. 2003 yılında, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı.

Hamza KURTKAPAN üniversiteden mezun olduğu 2000 yılında, öğretmenlik mesleğine Afyonkarahisar ili Özel Zafer Kolejinde Felsefe grubu öğretmeni olarak başladı. 2003 yılında aynı ilde Özel Kocatepe Dershanesinde öğretmenliğe devam etti. 2006-2007 yıllarında vatani görevini Muğla'nın Ortaca ilçesinde jandarma çavuş olarak yaptı. Askerlik dönüşü Adana ilinde Özel Işık Dershanelerinde Ölçme Değerlendirme ve Rehberlik uzmanı olarak öğretmenlik hayatına devam etmektedir.

ÖZET

ADANA HALKEVİ GÖRÜŞLER DERGİSİNİN TÜRK MODERNLEŞMESİ AÇISINDAN ANALİZİ

KURTKAPAN, Hamza
Yüksek Lisans Tezi, Sosyoloji Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ergün YILDIRIM
Ağustos, 2009, 113 sayfa

“Adana Halkevi Görüşler dergisinin Türk modernleşmesi açısından analizi” adlı tez çalışması Adana Halkevi’nin kuruluşundan 1950 yılına kadar olan süre içerisinde Türk modernleşmesine yönelik faaliyetleri, halk üzerindeki etkileri, Adana’nın sosyo-kültürel hayatına etkileri ortaya konulmuştur.

Adana Halkevi Cumhuriyetin ilanından sonra CHF tarafından milli devlet kurma çabalarının sonucu olarak, sosyal ve kültürel alanlarda “devlet-halk” bütünleşmesini sağlamak, “resmi devlet ideolojisini”, “inkılâpları” halka benimsetmek, inkılâpların yayılmasını sağlamak amacıyla, 24 Şubat 1933 tarihinde açılmıştır. Adana Halkevi’nin dokuz şubesi kısa zamanda faaliyetleri ile dikkatleri üzerine çekmiştir.

Adana Halkevi 1933-1951 yılları arasında Adana’da kültürel ve sosyal faaliyetlerin önemli merkezlerinden biri olmuştur. İnkılâpların benimsetilmesinde etkin rol oynamış ve bu amaç doğrultusunda konferanslar, kahve sohbetleri, temsiller, çay ve garden partileri, tören ve kutlamalar yapmıştır. Temsillerde kadının rol alması sağlamıştır. “Modernleşme Projesi”nde önemli görülen dil ve tarih çalışmaları yapmış, Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu’nun faaliyetlerine katkı sağlamıştır.

Başta halkın eğitimi olmak üzere birçok alanda etkinliği bulunan Adana Halkevi 1933-1951 yılları arasında Adana halkının hem fikren, ruhen hem de bedenen eğitilmesine katkı sağlamıştır. Gerçekleştirdiği etkinliklerle Adana halkını bir araya toplayan Adana Halkevi ulus-devlet olma yolunda milli bilincin gelişmesine ve böylece modern bir toplum inşasına yardımcı olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Adana, Halkevleri, Modernleşme.

ABSTRACT

ANALYSIS OF THE ADANA PEOPLE HOUSE MAGAZINE IN GÖRÜŞLER OF TURKISH MODERNITAZION

KURTKAPAN, Hamza
M.A. Thesis, Department of Sociology
Supervisor: Asst. Prof. Ergün YILDIRIM
Agust, 2009, 113 pages

The thesis called as “Analysis of the Adana People House Magazine in Görüşler of Turkish modernization” has examined influences of Adana People House on social and cultural life in Adana and activities about Turkish modernization during the period from its establishment to 1950.

Adana People House was founded by Republican and Public Party after the declaration of Republic at 24th February in 1933. The goals of its establishment were to provide the meeting of nation and public, to make public accepted revolutions and formal state ideology, and to spread out revolutions under the Works of establishment of national state. Nine branches of Adana People House were opened and they attracted public interest in the shortest time.

Between 1933 and 1951 Adana People House became an important center of social and cultural activities in Adana. It organized many conferences, coffe talks, tea and garden parties, theatres, ceremonies and celebrations for spreading of revolutions. Women took roles in theater plays. It made important studies on language and history considered as an important part of “Modernization Project” so it made important contributions to the Turkish Language Association.

Adana People House made very important activities in different areas, especially in education, in Adana. It assisted to mental, psychological a physical education of people in Adana between 1933 and 1951. Adana People House helped to improve national conscious that is necessary for the constitution of national state and took important role in becoming a modern society by gathering people in Adana in its activities.

Keywords: Adana, Modernization, People House.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xi
TEZ HAKKINDA	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MODERNLEŞME, TÜRK MODERNLEŞMESİ, HALKEVLERİ

1.1. MODERNLEŞME	4
1.1.1. Modern İnsan Tipi	4
1.1.2. Modern Toplumda İktisadi Yapı	5
1.1.3. Geleneksel Toplum Ve Modern Toplum Ayırımı	6
1.1.4. Batılı Olmayan Toplumlarda Modernleşme,	6
1.2. TÜRK MODERNLEŞMESİ	9
1.2.1. Türk Modernleşmesi Ve aydınlar	11
1.2.2. Türkiye Cumhuriyeti'nde Modernleşme	12
1.3. HALKEVLERİNİN KURULUŞU:	14
1.3.1. Türk Ocakları Ve Halkevleri	16
1.3.2. Halkevleri Şubeleri	19

İKİNCİ BÖLÜM

ADANA HALKEVİNİN AÇILMASI

VE

ADANA HALKEVİNİN DOKUZ ŞUBESİNİN FAALİYETLERİ

2.1. ADANA HALKEVİNİN AÇILMASI	21
2.2. ADANA HALKEVİNİN 9 ŞUBESİNİN 1933 İLE 1938 YILLARI ARASI FAALİYETLERİ	21

2.2.1. Dil Tarih Ve Edebiyat Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri	21
2.2.2. Ar Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri	27
2.2.3. Gösteri Şubesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri	29
2.2.4. Spor Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri	30
2.2.5. Sosyal Yardım Şubesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri	34
2.2.6. Halk Dershaneleri Ve Kurslar Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri	36
2.2.7. Kitapsaray Ve Yayın Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri	40
2.2.8. Köycülük Şubesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri	42
2.2.9. Müze Ve Sergi Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri	44
2.3. 1940-1947 YILARI ARASINDA ADANA HALKEVİNİN ÇALIŞMALARI	46
2.3.1. 1940 Yılında Adana Halkevinin Çalışmaları	46
2.3.1.1. 1940 Yılı Adana Halkevinin Faaliyet Raporu	49
2.3.2. 1941 Yılında Adana Halkevi'nin Çalışmaları	51
2.3.3. 1943 yılında Adana Halkevinin Çalışmaları	53
2.3.4. 1944 Yılında Adana Halkevinin Çalışmaları	56
2.3.5. 1945 Yılında Adana Halkevinin Çalışmaları	58
2.3.5.1. 1945 Yılı Adana Halkevinin Toplam Faaliyetler Raporu	60
2.3.6. 1946 Yılında Adana Halkevinin Faaliyetleri	61
2.3.7. 1947 Yılında Adana Halkevinin Faaliyetleri	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ADANA HALKEVİNİN TÜRK MODERNLEŞMESİNE KATKISI

3.1. TÜRK MODERNLEŞMESİ BAĞLAMINDA ADANA HALKEVİ	64
3.2. ADANA HALKEVİ SÖYLEMİNDE OSMANLI DEVLETİ İLE TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	65
3.3. KÖYLERDE KALKINMA	66
3.4. ADANA HALKEVİNİN SPOR ÇALIŞMALARI	68
3.5. ADANA HALKEVİNİN MODERN KADIN İMGESİNE KATKISI	70
3.6. ADANA HALKEVİNDE MODERN SANAT TARZI	70
3.7. ADANA HALKEVİNDE TÖREN VE MİLLÎ BAYRAMLAR	71
3.8. ADANA HALKEVİNİN SALONUNDA MODERN HAYAT TARZINA AİT SOSYAL ETKİNLİKLER	72
3.9. ADANA HALKEVİNİN ORTAYA KOYDUĞU MODERN EKONOMİK HAYAT TARZI	73
3.10. MODERN YAŞAMI ANLATAN KONFERANS VE KONUŞMALAR	74

3.10.1. Kahvelerde Yurt Konuşmaları.....	76
3.11. ADANA HALKEVİNİN MODERN DİL VE TARİH ÇALIŞMALARI.....	77
3.11.1. Ulus Okulları Ve Okuma Yazma Seferberliği	78
3.11.2. Kültür Birliği	79
3.11.3. Yabancı Dil ve Diğer Kurslar.....	80
SONUÇ	81
KAYNAKÇA.....	89
DİZİN.....	96

TABLÖLAR LİSTESİ**Sayfa**

Tablo 3.1: Adana Halkevinin 1933-1937 Yıllarında Yaptığı Konferansların Sayısı.....	76
Tablo 3.2: Adana Halkevinin 1937-1938 Eğitim ve Öğretim Sezonunda Açtığı Dershaneler ve Öğrenci Sayıları	79

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
bkz	: Bakınız
C.	: Cilt
CHF	: Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
ev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
DP	: Demokrat Parti
DPÜ	: Dumlupınar Üniversitesi
Öğret.	: Öğretmen
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SCF	: Serbest Cumhuriyet Fırkası
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDTC	: Türk Dili Tetkik Cemiyeti
TPCF	: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Yay.	: Yayınları

TEZ HAKKINDA

Araştırmanın Problemi

CHF tarafından kurulan halkevleri, toplumu belli bir ideoloji doğrultusunda modernleştirmek, milli kimlik kazandırmak inkılâpları halka yaymak halkın dil kültür ve sanat alanlarında aydınlanmasını sağlamak amacına yönelik faaliyetlerde bulunan kurumlardan biridir. Çok partili hayatla birlikte ise değişen siyasi koşullar nedeniyle de faaliyetleri azalmaya, farklılaşmaya başlayan halkevlerinin ve dolayısıyla tez konusunu teşkil eden Adana Halkevi'nin Türk modernleşmesine ve özellikle Adana'nın modern yaşamına yönelik faaliyetlerinin ortaya konulması tezin problemini oluşturmaktadır. Bunun ortaya konulması için şu soruların cevapları aranmıştır:

- A. Türk modernleşmesi nedir, özellikleri nelerdir? Bu projeyi uygulayanlar nasıl bir yöntem izlemişlerdir?
- B. Halkevlerini kurulma amaçları nelerdir? Halkevlerinin kuruluşu ile Türk modernleşmesi arasında ki bağlantılar nelerdir?
- C. Ulus-devlet olmada önemli görülen tarih ve dil alanlarında Adana Halkevi, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu'nun çalışmalarına nasıl katkılarda bulunmuştur?
- D. Adana Halkevi, Türk modernleşmesine yönelik hangi faaliyetlerde bulunmuş, Adana Halkevi, yapılan bu faaliyetlerle Türk modernleşmesine nasıl katkılar sağlamıştır?
- E. Adana Halkevi, Adana'nın sosyal ve ekonomik yaşamına nasıl katkı sağlamıştır?

Araştırmanın Amacı

Yüksek lisans tezi olarak bu araştırmanın temel amacı, Adana Halkevi'nin 1933-1950 yılları arasında halkın modernleşmesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilke ve inkılâplarının halk tarafından benimsemesinde ki katkısını açıklanmaya çalışmak, Adana Halkevi'nin 1933-1951 yılları arasındaki dönemde, Türk Modernleşmesine yönelik faaliyetlerini, sosyal ve kültürel etkinliklerini, halkı bilinçlendirmeye, halka “yeni milli kimlik” kazandırmaya yönelik çalışmalarını ortaya koymaktır.

Bunların ortaya konulabilmesi için modernleşmenin ne olduğu, Türk modernleşmesinin kendine özgü özellikler taşıdığını Cumhuriyet döneminde CHF'nin, Tek partili hayat boyunca “Modernleşme Projesi”nin uygulayıcısı olduğu, Türk

toplumunun imparatorluktan, “milli devlete” geçiş süreci ile Türkiye Cumhuriyeti döneminde inkılâpların benimsetilmesinde önemli yeri olan halkevlerinin açılmasının nedenleri ortaya konularak, halkevlerinin siyasi, sosyal ve kültürel politikalara göre, Türk modernleşmesi yönünde faaliyetlerde bulunduklarının, böylece Cumhuriyet dönemi siyasi ve kültürel hayattaki 1950’li yıllara kadar olan zaman dilimindeki, “modernleştirme” faaliyetlerinin özelliklerinin, gerek yöntem olarak gerekse düşünce olarak nasıl bir özellik gösterdiğinin belirlenmesine çalışılmıştır. Bu özelliklerden yola çıkılarak, Adana Halkevi’nin şubelerinin her birinin yaptığı faaliyetler ile Türk modernleşmesine yönelik katkı sağlamaya çalıştığının ortaya konulmasına çalışılmıştır.

Araştırmanın nemi

Yeni kurulan Cumhuriyetin muasır medeniyetler seviyesine çıkması ve halkın inkılâpları benimsemesi toplumsal yapıdan dolayı kalay olmamıştır. Türk Devleti’nin bir an önce ağdaş medeniyetler seviyesine, ulaşmasına yönelik, daha çok siyasi alanlarda yapılan inkılâplarla rejimin asıl kimliği tespit edildikten sonra, 1930’lu yıllardan itibaren de özellikle kültürel alanda ağırlık kazanan inkılâplara yönelinmiş ve bu alanda çalışmalar yapmak için, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu kurulmuş bunların yaptığı faaliyetlerin halk arasında yayılması ve halka benimsetilmesi için de Halkevleri kurulmuştur. Halkevleri sadece bu kurumların çalışmaları ile yeni bir “ulusal kimlik”e yönelik faaliyetlerini benimsetmek için değil; sanat, spor, eğitim, yardım çalışmaları ile de “ideoloji taşıma” amaçlarına hizmet etmişlerdir.

Adana Halkevi de, Cumhuriyet döneminde, 1933-1951 yılları arasında Türk modernleşmesine yönelik faaliyetlerde bulunmuş ve diğer halkevleri içinde faaliyetleri ile bašta gelen Halkevlerinden biri olmuştur. Ancak bu faaliyetlerinin yıllara göre, ayrıntılı olarak ve Türk modernleşmesi bağlamında ele alan akademik bir araştırma bulunmayıp daha çok Adana Halkevi’nin faaliyetlerini genel olarak ve çıkardığı derginin incelenmesine yönelik araştırmaya rastlamaktayız. Bizim yaptığımız bu çalışmada ise, modernleşme, Türk modernleşmesi, Cumhuriyet dönemi kültür politikaları bağlamında ve Adana Halkevi’nin faaliyetleri yıllara göre ve dönemin birinci el kaynakları olan halkevinin çıkardığı Görüşler dergisinin incelenmesiyle Adana Halkevi’nin faaliyetleri ayrıntılı olarak Türk modernleşmesine Adana’nın tarihine kültürüne yönelik yaptığı faaliyetler sayısal olarak tablolarla desteklenerek ortaya

konulmuştur.

Araştırmanın Hipotezleri

Türk modernleşmesi Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde başlayarak, Cumhuriyet'le birlikte en yoğun uygulandığı bir dönem olmuştur. Cumhuriyet dönemi modernleşme çabalarında Osmanlı Devleti'nde yapılan modernleşme çabaları ile benzer yönlerden biri de modernleşme çabalarında, “yukarıdan aşağıya” devlet-bürokrasi-aydınlar tarafından uygulanan bir yöntemle gerçekleşmesidir.

Cumhuriyet döneminde, devlet ve toplumun siyasi, sosyal, kültürel ve diğer alanlarda modernleşmekten amaçlanan “muasır medeniyet seviyesine”, hatta üstüne çıkmaya yönelik çabalardan asıl amaç Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin sonsuza kadar bağımsız olarak yaşamasını sağlamaktır. Bunun sağlanması içinde çağdaşlaşma araç olarak kullanılmıştır. Bu amaçla kısa zamanda devleti ve toplumu çağdaş ülkeler seviyesine çıkarmak için yapılan inkılâplar, Cumhuriyetin ilk yıllarında yoğunlaşmıştır. Ancak yapılmak istenler halk tarafından “yeterince anlaşılmadığından” CHF'nin III. Büyük Kongresi'nde, yeni bir kültür politikası benimsenmiş ve bunun sonucunda da kültürel hayatı Partinin ideolojisi doğrultusunda yönlendirmek için, halk ile diyalogu sağlayacak, halka yeni bir modern bir ulus kimliği kazandıracak fikir ve uygulamaları benimsetmek için Halkevleri kurulmuştur. Adana Halkevi de şubelerinin her birinin yaptığı faaliyetler ile Türk Modernleşmesine, Adana'nın sosyo-kültürel hayatına katkılara yönelik faaliyetlerde bulunmuştur.

Araştırmada Varsayım

1. Halkevleri halk ile yöneten sınıf arasında etkileşimin sağlanması ve bunun sonucunda da halka “milli kimlik” kazandırmak ve toplumun CHP ideolojisi doğrultusunda “modernleştirilmesi” amaçlanmıştır. Buna bağlı olarak da, belirlenen ilkelere göre, “ulus-devlet” anlayışına göre faaliyetleri olmuştur.
2. Adana Halkevi, Türk modernleşmesi ve Adana'nın çağdaşlaşmasına yönelik faaliyetleri olmuştur.
3. Adana Halkevi, yaptığı faaliyetlerle Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu'nun faaliyetlerine katkılar sağlamıştır.
4. Adana Halkevi faaliyetleri ile Adana'nın spor, sağlık, ekonomi, ziraat sanat

ve spor yaşantının gelişmesine katkı sağlamıştır.

Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Tezin konusu “Adana Halkevi Görüşler Dergisi’nin Türk Modernleşmesi açısından analizi” olarak belirlenmiştir. Adana Halkevi’nin açılmasından başlayarak, 1950 yılına kadar olan süre de Adana Halkevinin çıkardığı dergilerin incelenmesini kapsayan tez çalışması ile, Adana Halkevi’nin bu yıllardaki çalışmalarının ortaya konulması, Cumhuriyet döneminin 1950’li yıllara kadar olan sürede modernleşme anlayışının, kültürel alanda uygulanan politikaların genel özellikleri belirtilerek, Adana Halkevi’nin bu özelliklere göre yaptığı faaliyetler tezin kapsamındadır.

Adana Halkevi yaptığı faaliyetler ile tek partili dönem boyunca Halkevlerinin kuruluş amaçlarına uygun faaliyetleri ile dikkat çekmiş, çok partili hayata geçişle birlikte ise diğer halkevlerinde olduğu gibi faaliyetleri azalmaya başlamıştır. Bunu çıkardığı Görüşler adlı dergisinde görmekteyiz.

Araştırmanın Yöntemi

Bu yüksek lisans tez çalışması, objektif bir şekilde ve temel kaynaklara dayanılarak hazırlanmış; modernleşme ve Türk modernleşmesi çerçevesinde Adana Halkevi’nin faaliyetlerinin Adananın sosyal yaşamına katkısı ayrıntılı olarak ve yıllara göre belirtilerek ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tez çalışmasında, Adana Halkevi’nin çıkardığı Görüşler ve Çukurova Dergileri, yine o dönemde faaliyet gösteren Yeni Adana Gazeteleri, taranarak konu ile ilgili bulunan belgeler çalışmanın ana kaynaklarını oluşturmuştur. Böylece, Adana Halkevi’nin yaptığı faaliyetler ay ve yıl olarak belirlenmeye çalışılmıştır.

Gazete, dergi, arşiv malzemesi gibi birinci derecede önemli kaynaklardan başka; Halkevleri ve Türk Ocakları ile ilgili yapılan tezlerden; Adana Halk Kütüphanesi, Çukurova Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi Kütüphaneleri, Milli Kütüphane’deki belge, eser, makale ve internetten de Halkevleri ve Halkodaları ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olabilecek kaynaklardan da faydalanılarak, Adana Halkevi’nin incelendiği tez hazırlanmıştır.

TEZ METNİ

GİRİŞ

Türk siyasi tarihinin sıklıkla sorguladığı kavramlar arasında olan modernleşme ve Türk modernleşmesi kavramları üzerinde durulan çalışmada, Cumhuriyet döneminde 1950'lere kadar imparatorluktan milli devlete geçişte ve inkılâpların benimsetilmesinde önemli bir görev üstlenen halkevlerinin açılmasında, dönemin siyasi, ekonomik ve kültürel politikaların etkili olduğu açıklanmıştır.

Adana Halkevi tarafından inkılâpların benimsetilmesinde hoparlör, kütüphane, dergi- broşür basma, temsil, konferans, önemli günleri ve milli bayramları kutlama törenleri ve köylere kadar giden seyyar sinemadan da faydalanılmıştır. Köylerin modern hale getirilmesi için faaliyetler yapılmıştır. Halkın, okuma yazma öğrenmesi amacıyla açılan Türkçe okuma yazma kursların yanında, yabancı dil, ikmal kursları ve çeşitli meslek kursları da açılmıştır. Cirit, güreş, atıcılık gibi milli sporların yanında; futbol, voleybol, tenis gibi modern sporların da gelişmesine çalışılmış, sosyal yardım alanlarında Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Veremle Mücadele Cemiyetleri gibi kuruluşlar desteklenmiş, halka çeşitli yardımlarda bulunulmuş, ihtiyaç sahibi hastalar ücretsiz muayene ve tedavi edinilmiş, öğrenciler için yurtlar açılmış ve bunların da çeşitli ihtiyaçları karşılanılmıştır. Adana Halkevi Adana'nın Milli Mücadele ve önceki tarihi ile ilgili araştırmalar yapmış, milli bayramların kutlanmasında ve Adana'da müze sinema tiyatro gibi sosyal mekânların kurulmasında öncülüğü yapmıştır. Milli kimlik oluşması için gerek ulusal gerekse Adana yerelinde önemli şahıslar için anma ve anlama programları tertip etmiştir. Sanatın gelişmesi amacının yanında "kimlik meselesi" olarak görülen müzik faaliyetleri ile Batılı tekniklerin ve yerli unsurların kaynaşması ile "milli bir musiki" oluşturmaya yönelik faaliyetlerde bulunmuş, halk türkülleri derlemeleri yapılmış, Batılı müzik araçlarına göre caz ve bando oluşturmuştur. Bir yandan da halk kültüründe önemli bir yeri olan Karacaoğlan ve halk ozanlarını anma geceleri tertip edilmiş olup, halk oyunları cirit müsabakaları düzenlenmiş, halkoyunlarının "Millileşmesi"ne yönelik faaliyetleri de olmuştur. Adana halkevi gerek çeşitli meslek gruplarının, gerekse halkın düğün, nişan, balo, film izleme, temsil seyretme gibi farklı etkinlikler için toplanıldığı, verimli konferansların yapıldığı bir sosyal ve kültürel mekân olmuştur. Yapılan faaliyetler sadece halkevi binasına hasredilmeyip aynı zamanda köylere, kahvehanelere, cezaevine, okullara, stadyumlara,

meydanlara parklara, tören, alanlarına kadar geniş bir alana taşınmış bulunmaktadır. Böylece Adana Halkevi, yapılan bütün bu faaliyetleri ile 1950'lere kadar, benimsenen kültürel politikalara uygun olarak, kültürel hayata, Türk modernleşmesine yönelik yaptığı katkılarla dikkat çeken halkevlerinden biri olmuştur. Adana Halkevi gerek çeşitli meslek gruplarının, gerekse halkın düğün, nişan, balo, film izleme, temsil seyretme gibi farklı etkinlikler için toplanıldığı verimli konferansların yapıldığı bir sosyal ve kültürel mekân olmuştur.

Adana Halkevinin ilk dönem faaliyetlerini o dönemde çıkarmış olduğu Görüşler dergisi aracılığıyla takip etmekteyiz. Görüşler dergisinde Adana Halkevi'nin aylık veya yıllık faaliyetlerine derginin son bölümünde rapor halinde yer verilmektedir. Çalışmada, Görüşler dergisindeki Adana Halkevinin faaliyetleri bölümlerinden hareketle Adana Halkevinin Türk modernleşmesine katkıları incelenilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümde modernleşme, Türk modernleşmesi ve Halkevleri olguları üzerinde durulmuş ve bu olgular açıklanılmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde Görüşler dergisinde belirtilen Adana Halkevi'nin 1933 ile 1947 yılları arasındaki faaliyetlerine değinilmiştir.

Üçüncü bölümde ise Adana Halkevi'nin modernleşmeye olan katkısı anlatılmıştır.

Araştırmaya başlangıç aşamasında ve devam eden süreç içerisinde görüş ve düşünceleriyle yön veren ve katkı sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Ergün Yıldırım Bey'e destek ve yönlendirmeleri için teşekkür ederim.

BİRİNCİ BÖLÜM

MODERNLEŞME, TÜRK MODERNLEŞMESİ, HALKEVLERİ

1.1. MODERNLEŞME

Batılı olmayan toplumlardaki değişim süreçlerini açıklamak için geliştirilen modernleşme her şeyden önce, geleneksel ve modern olarak nitelendirilen iki toplum tipinin karşılaştırılmasına dayanmaktadır ¹. Modern toplum kavramı belirli bir insan tipini insanla doğa, insanla insan ilişkilerinin belirli bir kavrayış biçimini, belirli bir iktisadi ilişkiler sistemini ve nihayet bu öğelerin oluşturduğu sosyal ve iktisadi temel üzerine bina edilen bir siyasi toplumsal yapıyı anlatmaktadır ². “Modern” kelimesi ilk önce Latince daha sonra İngilizcede eski ile çağdaş olanı ayırt etmek için kullanılmıştır “Modern” sözcüğü, yaşanan çağa uygunluk zamanın gereklerine uygun davranma anlamlarına gelir.

Modernleşme toplumların gittikçe farklılaştıkları ve merkezileştikleri bir süreçtir. Batı Avrupa’da feodalizmin çöküşüyle başlayan bu süreç, burjuvazinin gelişmesi, sanayileşme ve siyasi hakları nüfusun daha fazla kesimlerine yayılması gibi unsurları kapsar. Bu gelişme esnasında, toplumun bazı fonksiyonları merkezde toplanırken, öte yandan yeni gruplar doğar, toplumun fonksiyonları birbirinden ayrılır.³

Modernite, bireyi ve sınıfları kendi kimliklerinde eğiten bir süreçti; buna karşılık, modernizasyon bu eğitimin, altyapısını, bir başka deyişle siyasal çerçevesini oluşturur. Bütün dünya toplumlarını modernleştirme yolunda geri çevrilemez değişimlere yol açmıştır ⁴.

1.1.1. Modern İnsan Tipi

Yeniliklere uygun davranış sergileyebilen ve modernliğin gerektirdiği davranış kalıplarını taşıyan bir sosyal aktördür.

Modern toplumda yer alan insan tipinde var olması gereken özellikler şunlardır;

- 1) Yeni deneyimlere hazır yenilik ve değişime açıktır.

¹ Levent Köker, (1995), *Modernleşme Kemalizm ve Demokrasi*, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul: s.39.

² a.g.e., s.40.

³ Şerif Mardin, (2005), *Türk Modernleşmesi Makaleler 4*, Türköne Mümtaz’er ve Önder Tuncay (Der.), 15.Baskı, İletişim Yay., İstanbul: s.25.

⁴ Ahmet Çiğdem, (2004), *Türk Batılılaşmasını Açıklayıcı Bir Kavram: Türk Başkalığı Batılılaşma, Modernite ve Modernizasyon, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık*, C.II, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul: s.68.

- 2) Yalnız kendi yakın çevresini değil, onun dışında da birçok sorunlar ve konular hakkında kanaatler edinme ve taşıma eğilimindedir.
- 3) Çevresindeki tutum ve kanaatlerin çeşitliliğinin farkındadır, ne iktidar hiyerarşisinde kendisinden üstte olanların kanaatlerini otomatik olarak kabul eder, ne de kendi altındakilerin kanaatlerini otomatik olarak reddeder.⁵
- 4) Geçmişinden çok bugünü ve geleceğiyle ilgilidir.
- 5) Planlamaya ve örgütlemeye yöneliktir ve bunlara ilgi duyar; bu tür faaliyetleri hayatı düzene sokmanın bir aracı olarak görür.
- 6) İnsanın, amaç ve hedeflerini gerçekleştirebilmesi için çevrenin egemenliğine girecek yerde, o çevreye egemen olmayı öğrenebileceğine inanır.
- 7) Başkalarının haysiyetinin daha çok bilincindedir ve başkalarına saygı gösterme eğilimi daha güçlüdür.
- 8) Bilim ve teknolojiye daha çok inanç duyar.
- 9) Dağıtıcı adalete inanır. Yani herkesin katkısı kadar alması gerektiğine inanır.⁶

Modern insanın kendi “Bireysel Yararı”nı maksimize etme arayışı içinde olması ve bireysel mülkiyet kavramının böyle bir çerçeveye oturtulması, modern insan ile doğal çevresi arasındaki ilişkilerin temelini oluşturmaktadır⁷.

1.1.2. Modern Toplumda İktisadi Yapı

Modern insan tipinin belki de en önemli özelliği sınırsız tüketici olmasıdır. Geleneksel toplumdan farklı olarak, modern toplumda insan eylemlerinin itici gücü: insanın kendi emek gücü üzerinde tasarruf edebilmesi oluşturmaktadır. Bu da doğrudan kapitalizm adı verilen iktisadi yapının ayırt edici özelliğidir. Böyle bakıldığında modern toplum soyutlaması içinde iktisadi ilişkilerin gösterdiği özellikleri kapitalizm olarak adlandırmak gerekmektedir. Kapitalist olmayan iktisadi ilişkiler içinde de piyasa mekanizmalarının varlığı bilinmekte olduğundan modern toplumu modern olmayan toplumlardan ayırt edici özelliğinin insanın emek gücünün metalaşması olgusunda

⁵ Köker, (1995), s.40.

⁶ a.g.e., s.41.

⁷ a.g.e., s.42.

yattığı açıktır. İnsanın emek gücünün metalaşması ile emek gücü üzerinde özgürce tasarruf edebilme imkânının ortaya çıkışı aynı anlamdadır. Ve böyle bir insan tipi ancak kapitalizmle var olmaktadır.⁸

Çağdaş Batı toplumlarında modernlik iki temel olguya işaret etmektedir. Endüstriyel toplum ve Avrupa aydınlanma projesi. Birincisinde modern endüstriyel toplumsal düzenin önemi vurgulanmaktadır. Bu toplum biçiminde pazar ekonomisi, kapitalist üretim tarzı zorunludur. Endüstriyel toplumlardaki modernlik tartışması bir bütün olarak Batı tarihselliğinde ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel değişimlerle ilişkilendirilerek kavramlaştırılır. İkincisinde ise modernite projesi olarak öne çıkmaktadır⁹.

1.1.3. Geleneksel Toplum Ve Modern Toplum Ayırımı

Geleneksel toplumdan modern topluma doğru evrilmek aşamalı bir süreçtir. Modernleşme geriye çevrilmeyen bir süreçtir. Şehirleşme, sanayileşme, okur-yazarlık, sanayileşme açısından bir dönemde belli bir düzeye ulaşmış bir toplum, daha sonraki dönemde önemli ölçüde daha alt düzeylere inmeyecektir. Modernleşme ilerlemeci bir süreçtir, uzun vadede modernleşme yalnızca kaçınılmaz değil aynı zaman da arzulanan bir süreçtir. Tarihin yasalarını arayan tüm tarih felsefeleri gibi modernleşme kuramı da büyük ölçüde determinist bir içerik niteliği taşımaktadır. Modernleşme sürecinin ilerlemeci geriye çevrilmeyen her toplum için zorunlu aşamaları ifade eden bir süreç olarak kavranması bu determinist niteliği açıkça ortaya koymaktadır. Ancak yine her determinist tarih anlayışında olduğu gibi modernleşme kuramında da insanın kendi eylemiyle yapabileceği bazı şeyler vardır bunlar tarihin kaçınılmaz akışını hızlandırabilmektedir¹⁰.

1.1.4. Batılı Olmayan Toplumlarda Modernleşme,

Batılı olmayan toplumlarda modernleşme, daha kısa bir zaman dilimi içinde kendiliğinden olmayan ve dış etkenlerin yoğun itici gücü etrafında ortaya çıkmaktadır. Bu değerlendirmenin önemli sonucu batılı toplumların yaklaşık dört yüzyılda eriştiği ideale (modernlik), çok daha kısa bir sürede erişilmek istenmesinin bu toplumların

⁸ Köker, (1995), s.50.

⁹ Ergün Yıldırım, (2005), *Hayali Modernlik Türk Modernliğinin İcadı*, İz Yayıncılık, İstanbul: s.22.

¹⁰ Köker, (1995), s.50.

Batılı toplumlara oranla değişimin çok daha yavaş yaşanmasıdır. Dolayısıyla Batılı olmayan toplumlarda modernleşme her halükarda Batılı toplumların dışarıdan müdahalesi sonucu ortaya çıkan bir değişim sürecini ifade eder. Modern topluma doğru değişmek, Batılı olmayan toplumlarda, kendiliğinden bir süreç olmadığından, toplumun çoğunluğunu oluşturan ve gelenekselliği sürdüren kitlelerin itici bir güç olarak ortaya çıkmaları söz konusu değildir. Dolayısıyla, Batılı olmayan toplumlarda Batılı modern kültürün düşünsel araçlarıyla donanmış yerli bir aydınlar grubunun yol göstericiliğine ihtiyaç vardır ¹¹.

“Modernleşme” önceleri, insana ilişkin sorunlarda gerçekleşen hızlı değişim sürecini ifade etmek için kullanılmış, ancak daha sonraları teknolojik, ekonomik, siyasal ve toplumsal açıdan bazı Avrupa ülkelerinin ortak özelliklerini tanımlamak için kullanılmaya başlanmıştır ¹².

Modernleşme, kapitalizmin gelişmesiyle ilgili, bu gelişmenin ürünü olan bir süreçtir. Sürecin göstergeleri arasında kentleşme, okullaşma, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, modern siyasi partilerin ortaya çıkması ve devlet mekânizmasının rasyonelleşmesi yer alır ¹³.

Belirli bir toplumda yaşayan insanların geleceğe yönelik beklentileri, çevrelerine nasıl baktıkları çeşitli alanlardaki tutum ve davranışları gündelik ilişkileri kendi yaşam deneyimleri de modernleşmeyle birlikte değişime uğrar. Yeni bir biçim ve içerik kazanır. Sonuçta modernleşme, temeldeki kapitalist gelişmenin toplumsal, siyasal, kültürel, kurumsal ve etik alanlarda yol açtığı değişimin bütünü olarak tanımlanır ¹⁴. Modernleşmeyle ilgili olarak 17. Yüzyılda Avrupa’da başlayan, sonra neredeyse bütün dünyayı etkisine alan toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimleri olarak tanımlanır. Modernlik ise özel bir sosyal gerçeklik ile özel bir dünya görüşünün birleşmesi olarak tanımlanır.

Avrupalıların içerden modernleştirilmelerine karşılık, Batılı olmayan toplumlarda modernleşme: dışarıdan gelen etkiler tarafından güdülenmiş bir süreç

¹¹ Köker, (1995), s.52.

¹² a.g.e., s.101.

¹³ Metin Çulhaoğlu, (2004), Modernleşme, Batılılaşma ve Türk Solu, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık*, C.II, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul: s.171.

¹⁴ a.g.m., s.170.

niteliğindedir. Geleneksel bir toplumla modern toplum arasındaki temaslar başladıktan sonra, artık sanayileşme yoluna bir kez girmiş olan geleneksel toplumda, bu sürecin gereklerini yerine getirme görevini üstlenecek olan bir aydınlar grubu oluşmakta bu grup modernleşme sürecini içeriden besleyen olmaktadır ¹⁵.

Modernleşmeyi sanayileşme olarak tanımlama çerçevesinde tarım toplumdan sanayi toplumuna geçiş sürecinde her toplumun özgüllüğünü açıklamaya çalışır. Tarım toplumundan modern sanayi toplumuna geçiş sürecinin demokratik ve demokratik olmayan biçimleri arasındaki en önemli farklarından biri, demokratik gelişimin güçlü bir burjuvaziye dayanmasıdır ¹⁶.

Modernlik Batı'nın inşa ettiği, farklı mecalarda akan birçok ırmağın birleştiği noktada şekillenen ve dünyayı bir kaldıraç gibi bütünüyle değiştiren bir tarih dönemini ifade etmektedir. Siyasal alanda demokrasiyi, kültürel alanda insan merkezli bir dünya tasavvurunu, bilimsel alanda sınırsız bir akıl egemenliğini ve ekonomik alanda sanayi devrimi ile kitlesel üretimi gerçekleştiren Batı, modernlik adı verilen bu sahip oldukları ile dünyayı egemenliği altına aldı. Batının her alanda ortaya çıkan bu tartışılmaz üstünlüğü öylesine güçlü bir rüzgâr estirdi ve dünyayı bütünüyle etki menziline aldı ki, Batı dışında kalan toplumlar hızla değişmeye başladılar. Batı dışı toplumların, modernliğin etkisiyle hızla değişmesine modernleşme adını veriyoruz ¹⁷.

Her toplumun modernleşmesi muharrik güç olan modernliğin ortak faydaları dışında kendine has çizgiler oluşturdu. Birbirinden farklı direnç hatları birbirinden farklı sentezler ve tarihin önlerine koyduğu olanaklarla farklı modernleşme maceraları ortaya çıktı ¹⁸. Batı medeniyeti denilen şey çok az ortak noktası olan, ama bu ortak noktalardan çok geniş bir uzlaşma çıkartan modernliği içeriyor. Biz medeniyet dediğimiz zaman bir değerler dünyasını kabulleri anlıyoruz. Bugün insan hakları hukukun üstünlüğü ve demokrasi üzerine yükselen ve bu değerlerle örtüşen bir batı modernleşmesi görmekteyiz ¹⁹. Kökleri Rönesans'ta bulunan yepyeni bir vakıa 18. asırdan itibaren dünyanın merkezini Batıya kaydırıldı. Bu duruma modernlik adını veriyoruz. Modern

¹⁵ Köker, (1995), s.63.

¹⁶ a.g.e., s.69.

¹⁷ Mümtaz'er Türköne, (2003), *Siyaset*, (Der.), 1.Baskı, Lotus Yayınevi, Ankara: s.9.

¹⁸ a.g.e., s.10.

¹⁹ a.g.e., s.25.

Batının kurulmasıyla birlikte, Avrupa dışında kalan toplumlar Avrupa'nın doğrudan veya dolaylı etkileri altında şekillendi. Batı dışı toplumlarda gözlenen değişmeye modernleşme denmektedir ²⁰.

1.2. TÜRK MODERNLEŞMESİ

Türk modernleşmesi öncelikle devletli bir toplumun modernleşmesidir. Kimlik çizgisinde ağırlıklı yer tutan özellik taşır. Devletli bir toplumun modernleşmesi Türk modernleşmesinin iki temel özgün özelliğinin gerekçesidir. İlk olarak Batının karşı konulmaz sömürgeci yayılmasına karşı kendi bağımsız devletinin çatısı altında direnen “toplum devleti”ni yaşatma görevini üstlenmiştir. Devletli bir toplumun ikinci önceliği güçlenmek ve Batı ile mücadele edebilmektir. Toplumun modernleşmesi yoluyla devlet bağımsızlığını sürdürebilecektir; öyleyse modernleşme bir devlet sorunudur. Modernleşmenin bir devlet sorunu olarak algılanması, modernleşme tarihimiz boyunca modernleşme projelerinin devlet katında hazırlanmasını ve yukarıdan aşağıya uygulamasını açıklar. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, tek laik islam ülkesidir. Türkiye bir modernleşme projesi olarak laiklik ilkesini benimser, hem rasyonel esaslara göre işleyen bir toplum düzeni kurulacak, hem de din, devletin hiyerarşik örgütlenmesi içinde bir kurumun yerine getirdiği kamu hizmetini yerine getirecektir ²¹. Tarihin ve coğrafyanın sınırladığı, daralttığı şartlar ölçüsünde Batı modernliğine doğru emin adımlarla ilerleyebilmek için insan hakları demokrasi ve hukukun üstünlüğünü geliştirmemiz gerekiyor. Pratik, akılcı yöntemlerle toplumu yeniden örgütlemek ve buradan toplum için zenginliği, devlet için gücü yakalamak, Batı'nın oluşturduğu modernlik ışığında sade araçlarla atılabilecek adımlardır. Çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak bir ideal olarak var oldukça bu ideali gerçekleştirecek ayrıcalıklı seçkinlere ihtiyaç olacaktır ²². Yüzde seksenden fazlası köylü, yöresel gelenek ve adetlerle yaşayan, kendisi için üreten, ulusal pazarla bütünleşmemiş, okuması yazması olmayan ve üstelik 1911'den beri savaş ortamında yaşayan halk ve bu halktan bir ulus hem de modern bir ulus oluşturulacaktır. Bir ulus bilinci için ulusal kültür, ulusal ölçekte bir pazar, ulusal standartlarda eğitim, ulusal çapta iletişim ve ulaşım ağları gerekmektedir. Devlet

²⁰ Türköne, a.g.e., s.279.

²¹ a.g.e., s.11.

²² a.g.e., s.26.

katında oluşturulacak ve devlet gücüyle uygulanacak ulusal bütünleşme programları modern bir ulus oluşturmak için gerekmektedir. Bu noktada laiklik, geniş kapsamlı bir modernleşme programının temel kaldıracı haline geldiğini görüyoruz. Laiklik, karşımıza geniş bir kamusal alan oluşturma projesi olarak çıkmaktadır ²³. Türk modernleşmesi adını hak eden, bize özgü bir kimliği, bize özgü toplumsal-siyasal süreçleri ifade eden bir serüvendir. Türk aydını, Türk modernleşmesi sürecinin en etkili aktörüdür. Gelenek ile Batı modernliği arasındaki etkileşimde sahnenin en önündedir. Yüklendiği misyon geleneği dönüştürmek bir sel gibi akıp giden Batı modern evreni karşısında kendi toplumunu ayakta tutmaktır. Türk modernleşmesi adını hak eden bir modernleşmeden bahsedebiliyorsak, kendine has bir tarihselliğin ve geleneğin dönüşümünden bahsediyoruz demektir. Modernlik rasyonel dünya görüşü, laikliği içeren demokrasi ve milli devlet anlayışıyla ana hatları bellidir.

Osmanlı imparatorluğunda merkez ve yeni ortaya çıkan sosyal ve iktisadi yapı parçaları, vatandaşlık ve milli kültür gibi yapılarla bağlanmaya çalışılır. Osmanlı imparatorluğu modernleşme için bağlayıcı yapılar kurmaya çalışmış, modernleşme öncesi birbirlerine girift olan sosyal yapıların farklılaştıktan sonra yeni araçlarla toplanması ve bir bütün olarak harekete geçirilmesi ulaşım ve haberleşme düzeninde gelişir. Bu amaçla yeni yollar ve posta, telgraf düzeni kurulur ²⁴.

Osmanlı imparatorluğu 19. Yüzyılın başında kültür bakımından “küçük” ve “büyük” geleneklerin bütünleşmedikleri bir durumundaydı. Aynı zamanda imparatorluk, Batı’nın geçirmiş olduğu ve sosyal yapısını yeniden doğuran “ayanlık” inkılâbı, Pazar inkılâbı ve sanayi inkılâbı gibi önemli tarihsel gelişmelerden uzak kalmıştır ²⁵. Osmanlı İmparatorluğu’nda seçkinler kültürü halk kültürüne göre daha evrensel olduğundan seçkinler halkın modernleşmesinde aktif rol almıştır.

Modernlik, Batı-dışı bir fenomen olarak Batı-dışı toplumları ötekileştirmektedir. Bu ötekilik modern karşısında gerililik, baskı, hareketsizlik, yoksulluk ve cahilliktir ²⁶. Türkiye’de modernlik bir toplum mühendisliği olarak yapılanmaktadır. Türk entelektüelleri Cumhuriyet’in kuruluşuyla birlikte yeni bir

²³ Türköne, a.g.e., s.69.

²⁴ Mardin, a.g.e, s.26.

²⁵ a.g.e., s.27.

²⁶ Yıldırım, a.g.e., s.21.

toplum tasarısı geliştirmeye çalışmaktadır ²⁷. Türkiye’de modernlik Şerif Mardin’in bahsettiği gibi sadece bir sürekliliği içermediği gibi Niyazi Berkes’in ileri sürdüğü gibi bütünüyle bir kopuşu da temsil etmez. İçinde hem kopuşu hem de sürekliliği barındırmaktadır ²⁸.

1.2.1.Türk Modernleşmesi Ve aydınlar

Türk modernleşmesi tarih sahnesine çıkan Türk aydınının toplumun dönüşümüne öncülük etmesi geleneğe topyekun bir savaş açıp veya geleneği modern formlar içinde yaşatmaya çalışarak tarihsel bir misyon üstlenmiştir ²⁹. Modernleşme ilk andan itibaren tarih sahnesine aydınları çıkarmıştır; ama aydınların muhatabı olan kitle toplumu çok uzun bir gecikmeyle siyasi aktör haline gelecekler. Halkın siyasi anlamda eksikliği doğal olarak aydın elitizmini ortaya çıkarmaktadır. Aydın modern fikirlerine toplumsal taban bulmak için halkı eğitmeli, bunun için devlete yakın durmalı; diğer taraftan halkın sahip olduğu dili, değerleri içselleştirerek kullanmalıdır. Aydın yeni fikirlerini topluma sunan kişi değil geleneği yeniden üreten geleneğe yeni bir kılıf uyduran kişi olmalıdır. Türk modernleşmesi askeri alandan başlayarak yükselen Batıyı taklit sonucu bir batılılaşma hummasına dönüştürüldüğü ancak Türk modernleşmesi batılılaşmadan ibaret değildir. Osmanlı yenileşme tarihi, sağlam kurumları, güçlü gelenekleri olan bir devletin ve toplumun kendi köklerinden uzaklaşmadan zamana ayak uydurma çabasıdır ³⁰. Türk modernleşmesi adını verebileceğimiz bizim yaşadığımız modernleşme sürecini diğer toplumlardan ayıran fark bizde modernleşmenin hayati bir mesele haline getirilmesidir. Osmanlı Devleti, bir devlet olarak yaşayabilmek için modernleşmek zorundaydı.

Geleneksellikten modernliğe geçiş evresinde bulunan batılı olmayan toplumlarda otoriter siyasi rejimleri, nihai demokrasileri gerçekleştirmeye yönelik değerlendirmek gerekir ³¹. Bu bağlamda cumhuriyetin ilk yıllarındaki tek partili otoriter siyasi rejimi değerlendirmek gerekmektedir.

Osmanlı modernleşmesinin bir sonucu olan otokratik ve merkeziyetçi özelliği

²⁷ Yıldırım, a.g.e., s.44.

²⁸ a.g.e., s.52.

²⁹ Türköne, a.g.e., s.153.

³⁰ a.g.e., s.179.

³¹ Köker, (1995), s.231.

güçlenmiş devletin reformcu gücü olan bürokrasi; 19. Yüzyılda pozitivist ideolojisine uygun bir düşünce ve eylem planına sahipti. Kemalizm Osmanlı geleneğinden miras aldığı pozitivism ve dayanışmacılığın etkisinden kurtulmuş değildir. Pozitivist anlayışın etkisi, Kemalizm de, reformların “eğitilmiş seçkinler” tarafından ve merkezi devlet eliyle yürütülmesi biçiminde varlığını sürdürmüştür³². Türk batılılaşması diğer ulusların modernleşme biçimlerinden farklı olarak Osmanlı olarak kalmayı Türk olarak kalmayı ve Müslüman olarak kalmayı talep etmiştir³³. İlk radikal modernleşme adımı olarak matbaanın Osmanlıya gelişini bir tarafa bırakırsak modern tekniklerin kurumsallaştığı ilk alanlar askeriye ve eğitim olmuştur. Bu durumun sebebi Osmanlı bürokrasisinin çağdaşlaşma reformlarından amaçladığı temel ölçüt devletin kurtarılması olarak belirlemesidir. Öte yandan Batılı anlayış ve yöntemlerin bu iki alanda kurumsallaşmasının geç Osmanlı ve cumhuriyet dönemi siyasalarında modernleşme reformlarını yürütecek olan güçlü, merkezileşmiş bir askeri ve sivil bürokratik zümrenin oluşmasında büyük etkileri olmuştur³⁴. Bu durum Türk modernleşmesinde neden asker ve öğretmen elitlerinin daha etkin rol aldığını anlamamıza yardımcı oluyor.

1.2.2. Türkiye Cumhuriyeti’nde Modernleşme

1923’le birlikte Cumhuriyetçi söylem ve politikaların kurucu paradigması haline gelen modernleşme bir zamanların Batı karşısında devleti kurtarma projesinin bir parçası olmaktan çıkmış, Batı ailesine dahil olarak çağdaşlaşmayı öngören yeni devletin asli ideolojisi durumuna dönüşüyordu³⁵.

Türk toplumunu çağdaş uygarlık yörüngesine oturtma gibi büyük bir işin iki yanı vardır. Birinci yön gelenekçilik tutumunu ortadan kaldırma ikinci yön onların yerine bu yörüngeye uygun kuralları, örgütleri yerleştirmek; toplumun yeni kuşaklarını bu yörüngenin gereklerine göre yetiştirerek gelenekle çağ arasındaki geçiş köprüsünü kurmaktır. Bu açıdan Cumhuriyet dönemi devrimlerinin toplamı bir “yeni yöneliş” devrimidir³⁶.

³² Köker, (1995), s.235.

³³ Çiğdem, a.g.m., s.69.

³⁴ Alper Kaliber, (2004), Türk Modernleşmesini Sorunsallaştıran Üç Ana Paradigma Üzerine, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık*, C.II, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul: s.107.

³⁵ a.g.m., s.107.

³⁶ Niyazi Berkes, (2008), *Türkiye’de Çağdaşlaşma*, 13. Baskı, Yapı Kredi Yay., İstanbul: s.522.

Türk siyasal dünyasında gerek Osmanlı gerekse Cumhuriyet dönemlerinde merkez ile çevre arasında karşı karşıya gelme bazen devlet-toplum çatışması olarak da görülebilir. Tek boyutlu bir çatışma halinde cereyan eden bu çatışma Türk siyasi tarihinde önemli bir kopukluk olarak tanımlanmaktadır. Türk modernitesinin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları arasındaki çelişki ve gerilimlerle örülü etkileşimi sunan bir tahlil ortaya koyar. Buna göre ulus devletin ve ulusal ekonominin kurulması, ekonomik kalkınmanın sağlanması, artan sanayileşme ve kentleşme gibi kimi etkenlerin, toplumsal yapılarda geleneksel kurumların ve hayat tarzlarının modern olana dönüşümünü kendiliğinden tetikleyeceği savlanır ³⁷.

Kemalist çağdaşlaşma istenci ve tam bir ulus devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla ifadesini bulan Cumhuriyet dönemini de bu bağlamda ele alır. Buna göre bir tasavvur olarak kurguladığı toplumu inşa yoluyla meşruiyetini, olmayan bir özün (modern ulus) yeniden üretimi üzerinden kurgulanır ³⁸. Merkezin taşırayı ehlileştirmesi, moderniteye, taşranın farklılıklarını anlayıp tanıyıp ve siyasi süreçlere dahil etmektense onun modern benlik, homojen ve organik bir ulus inşası yolunda dönüştürülmesiyle ulaşılabileceğini varsayan cumhuriyet kadroları, taşranın sahip olduğu kültürel çeşitliliği çağdaşlaşma projeleri önünde bir engel, devletin egemen ve ayrıcalıklı özne olma konumunu sarsacak bir tehdit olarak yorumlarlar ³⁹.

Türkiye'deki modernliği Ergün Yıldırım açıklarken hayali modernlik kuramıyla açıklar. Hayali modernlik, modern toplum olmadan modernitenin olamayacağı yaklaşımından hareketle, endüstrileşme, aydınlanma felsefesini üreten entelektüel üretim süreci, kentleşme, eğitim düzeyinin yükselişi ve ekonomik refah gibi somut modern toplum koşullarının yokluğu karşısında Türk elitleri, idealleştirilen bir modernlik uygulamasına yönelmişlerdir. Modernlik, elitler tarafından bir ütopya ve ideoloji haline dönüşerek bütün toplumun bu ideoloji etrafında dönüştürülerek kurtuluşa ereceği varsayılır. Cumhuriyetin Batı gücüne katılarak güç edinme heyecanı, modernlikle karşılık bulmaktadır ⁴⁰.

Modern toplum olmadan modernite olmaz. Bu nedenle Batı-dışı toplumlarda

³⁷ Kaliber, a.g.m., s.109.

³⁸ a.g.m., s.110.

³⁹ a.g.m., s.111.

⁴⁰ Yıldırım, a.g.e., s.12.

modernlik, özgün tarihsel koşulların bir ürünü olarak ortaya çıkmayıp, aydın ve yöneticilerin önderliğinde geliştirilen bir muhayyiledir. Türkiye’de bunu gözlemlenir. Bu modernliği hayali modernlik olarak kavramlaştırılabilir ⁴¹.

Hayali Modernlik kuramından başka Genel olarak Türkiye’de üç modernlik kuramından bahsedebiliriz: 1. Sekülerizm kuramı 2. Merkez Çevre kuramı 3. Doğu Batı Çatışması.

Türkiye’de modernliğe ilişkin en önemli yaklaşımlar arasında sekülerizm yaklaşımı bulunmaktadır. Temsilcisi Niyazi Berkes’tir. Bu yaklaşıma göre modernleşmenin iki boyutu vardır. Birincisi laikleşme, ikincisi ise batılılaşmadır ⁴². Berkes’e göre modernlik gelenekten kopuştur ⁴³.

Türk Modernliğini açıl原因an diğer teori ise Şerif Mardin tarafından geliştirilen merkez-çevre yaklaşımıdır. Mardin’e göre modernlik gelenekle devam eden bir sürekliliktir. Mardin Türk modernliğini bir diyalektiğe dayandırmaktadır. Bu diyalektiği 1. Büyük gelenek-küçük gelenek 2. Saray kültürü-halk kültürü ve 3. Merkez-çevre kategorilerinde açıklamaya çalışmıştır ⁴⁴.

Türk modernleşmesini batılılaşma olarak gören sosyal bilimci Baykan Sezer’dir. Onun kuramı tarihsel bir uygarlık yaklaşımıyla temellenmektedir. Bu da Doğu Batı çatışmasıdır. Modernleşmeyi de buna dayandırıyor. Yine Sezer modernleşmenin toplum tarihimizde belli kopuşlara neden olduğunu söyler. Bu kopuşun Osmanlıyı ret ve Batı ile bütünleşme amacına yönelik olduğunu söyler ⁴⁵.

1.3. HALKEVLERİNİN KURULUŞU:

1923’te başlayan ve 1930’a kadar süren dönem, pek çok yeni atılım ve devrimlerle doluydu. 1930 yılı genç Cumhuriyetin toplumsal ve ekonomik yaşamında bir dönüm noktasıdır. Bu yılda artık devrimlerin önemli bir kısmı tamamlanmıştı. Ancak, bu devrimler temelde “üretim ilişkilerini halk yararına değiştirecek, halkın ekonomik ve sosyal durumunu düzeltecek nitelikte” olamadığı bir dönemde, 1929

⁴¹ Yıldırım, a.g.e., s.43.

⁴² a.g.e., s.91.

⁴³ Berkes, a.g.e., s.522.

⁴⁴ Yıldırım, a.g.e., s.102.

⁴⁵ a.g.e., s.119.

Dünya Ekonomik Bunalımı Türkiye’yi de etkilemeye başlamıştır ⁴⁶.

1930 yılından sonra “CHP’nin, toplumla yönetim arasında bir köprü oluşturmaya, toplumsal hayatın düzenlenmesi ve izlenmesi gibi görevlere işlerlik kazandırılmaya çalışıldığı görülür. Parti örgütünün yenilenmesi ve genişletilmesi ile bir ideoloji oluşturulmaya çalışılması, bu amaçlarla (görevlere) hayatiyet kazandırılmak istendiğinin açık belirtisidir” ⁴⁷. Serbest Fırka deneyiminden sonra gerek düşünce gerekse eylem bakımından mevcut durumu sorgulama ihtiyacı hisseden CHF, öncelikle parti programında Halkçılık ilkesi ve amaçları vurgulamış, daha sonra da bunu halka ulaştıracak, Halkevleri gibi araçları uygulamaya koymuştur ⁴⁸.

Halkevleri ile ilgili verilen çoğu resmi demeç, bildiri, konuşmalarda Halkevlerinin rolünü “vatandaşları kaynaştırma”, “Cumhuriyet ve devrim ilkelerini, vatandaşların düşüncelerine işleme”, “devrimleri halkın ruhuna sindirme”, “ulus ve vatanseverlik duygularının aşılandığı ocaklar olma” şeklinde ifade ediliyordu.

İsmet İnönü, Recep Peker gibi dönemin yöneticilerinin yapmış olduğu konuşmalara göre, Halkevlerinin kuruluş amaçları şöyle belirtilmiştir:

- a. Ulusu bilinçli, birbirini anlayan, birbirini seven, aynı ideale bağlı halk kütlesi halinde örgütlemek.
- b. Kültür, ülkü, amaç ve düşünce birliğini güçlendirecek bir toplum olmayı sağlamak.
- c. Ulusal birliği oluşturan, milli ruhu biçimlendiren kültür öğelerini bulup ortaya çıkarmak, geliştirmek.
- d. Köylü ile kentli, köylü ile aydın zümreler arasındaki ilişkileri düzenleyip artıracak köycülük çalışmalarının yapılması.
- e. Cumhuriyet Halk Fırkasının ilkelerini ve bu ilkelerin ülke düzeyinde nasıl uygulandığını anlatmak için kullanılan bir merkez olması. Halkevlerinin CHP’nin ilke ve ideolojisini yayma, benimsetme ve hatta geliştirme çabası

⁴⁶ Emre Kongar, (1998), *21.Yüzyılda Türkiye, 2000’li Yıllarda Türkiye’nin Toplumsal Yapısı*, Remzi Kitapevi, İstanbul: s.140.

⁴⁷ Esat Öz, (1992), *Türkiye’de Tek Parti yönetimi ve Siyasal Katılım (1923-1945)*, 1.Baskı, Gündoğan Yay., Ankara: s.116.

⁴⁸ Cezmi Eraslan, (2003), *Yakın Dönem Türk Düşüncesinde Halkçılık ve Atatürkçülük*, 1.Baskı, Kumsaati Yay., İstanbul: s.144.

öncelikli bir hedefidir ⁴⁹.

Halkevlerinin açılma amaçları ile ilgili belirtilen bu resmi bildiri ve sözler ötesinde halkevlerinin açılmasına bir takım ekonomik ve sosyal sıkıntıların da sebep olduğu belirtilmektedir. Serbest Fırka deneyimi öncesindeki bazı ekonomik ve sosyal sıkıntıların halkta rahatsızlığa neden olduğunu ve bunda aydın-halk diyalogunun yeterli olmadığını, bundan dolayı da, halkevlerinin açılma nedeni incelenirken o günlerin siyasi, ekonomik, toplumsal koşullarının yarattığı ihtiyaçları da göz önünde tutması gerektiği belirtilmektedir ⁵⁰.

1.3.1. Türk Ocakları Ve Halkevleri

Halkevleri her ne kadar kuruluşları, işleyişleri ve etkinlikleri açısından özgün birer kurum iseler de; işlevleri, koşulları ve gereksinim olmaları açısından, kendinden önce ülke içinde kurulan, Türk Derneği, Türk Yurdu Cemiyeti, Türk Ocakları, Halk Bilgisi Derneği' gibi ülke içinde kurulan cemiyetler ve ülke dışındaki özellikle halk eğitimi alanındaki örneklerden yararlanıldığı belirtilmektedir.

Türk Ocakları, Meşrutiyet döneminde ve Cumhuriyetin kuruluş yıllarında savundukları fikirler, yaptıkları faaliyetlerle Atatürk tarafından gerçekleştirilen inkılâpların fikri temellerini ve halk tarafından benimsenmesi için uygun ortam hazırlamışlardır ⁵¹.

Ancak, Cumhuriyet'in ilk yılları, temelleri Osmanlı Devleti döneminde atılan birçok kurum için yeni bir süreci de beraberinde getirmiştir. Türk Ocakları, Aralık 1924'te Atatürk'ün imzaladığı bir kararnameyle kamuya yararlı bir dernek olmuştur. Türk Ocakları'nın yeni konumu, 1927 yılında tek parti yönetiminin almakta olduğu biçimin paralelinde daha da belirginleşmiştir. Cumhuriyet döneminde Türk Ocakları Genel Merkezinin İstanbul'dan Ankara'ya taşınması, Türk Ocakları'nın yönetim kadrolarında CHF'nin ileri gelen üyeleri bulunması ⁵² ve Nisan 1927'de toplanan Türk Ocakları Kongresinde "Yasa Encümeni", CHF ile birlikte hareket edecek bir dernek

⁴⁹ Anıl Çeçen, (1990), *Halkevleri*, Gündoğan Yay., Ankara: s.120-123.

⁵⁰ Tefrik Çavdar, (1983), *Halkevleri, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C.IV, İletişim Yay., İstanbul: s.879.

⁵¹ Nurhan Karada, (1998), *Halkevleri Tiyatro Çalışmaları 1932-1951*, Ankara: s.22-24.

⁵² Füsün Üstel, (1997), *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*, 1.Baskı, İletişim Yay., İstanbul: s.401.

fikrini getiren; şu değişiklik teklifinde bulunmuştur: “Türk Ocakları, cumhuriyet, çağdaş uygarlık, halk egemenliği ilkelerine sahip olup, aynı idealleri takip eden CHF ile devlet politikasında yekvücut olur”. Bu değişiklik teklifi ittifakla kabul edilmiştir. Aynı yılın kasım ayında yapılan CHF Büyük Kongresi’nde kabul edilen tüzükle parti, dernek yönetimi üzerinde daha somut biçimde söz sahibi olmuştur. Ocak yasasında değişiklik, CHF ile özellikle fikri planda bir dayanışmayı ve özdeşliği getirirken, CHF tüzüğündeki düzenleme doğrudan idari denetimi de getirmiştir ⁵³. 1927 yılında CHF’nin bir kültür şubesi haline getirilen Türk Ocakları’nın, “yönetimle hukuki birleşmesinin tabii sonucu olarak faaliyet sahası Türkiye Cumhuriyeti ile sınırlandırılmış, böylece bütün Türklük anlayışından dönüşüm resmileştirilmiştir.

Türk Ocakları’nın özellikle Anadolu’da, CHF’nin taşra teşkilatı yanında “ikinci bir iktidar odağı olarak ortaya çıkmasına neden olmuş, hatta Türk Ocakları, çok yönlü kültürel faaliyetleriyle halkla yatay ilişkiler kurmadaki başarısı nedeniyle CHF hükümeti tarafından kendi varlığına karşı bir tehdit olarak algılanmaya” başlamıştır. Füsun Üstel, 1928’den başlayarak hükümet yanlısı basının, “milliyetçiliğin bir devlet ve hükümet politikası haline gelmesi nedeniyle Türk Ocakları’nın işlevini yitirdiği, halkla bütünleşemediği, seçkin bir yaklaşıma sahip olduğu yönündeki eleştirileri”, gerçekte “Cumhuriyet Halk Fırkası’nın bu kuruluşları kendisine bağımlı kılma isteğinin bir sonucu” olduğunu belirtmiştir ⁵⁴. Sonuçta, 10 Nisan 1931’de hükümetin talebi üzerine Türk Ocakları’nın olağanüstü kongresi sonucunda, Türk Ocakları’nın feshi ilan edilerek, bütün hak ve borçlarının CHF’ye devredilmesi kararlaştırılmıştır ⁵⁵.

Özellikle 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı’nın ülkemizdeki etkileri SCF denemesi ve Menemen olayı üzerine “ülkede inkılâpları yerleştirmek ve rejimi güçlendirmek zarureti doğmuş”, bu durum, CHF yönetiminde siyasi ve idari açıdan otoriter bir eğilim ortaya çıkarmıştır. Ekonomide devletçiliğin ön plan çıkmasına paralel olarak, ülkede siyasi, sosyal ve kültürel hayatın tamamına hakim olma düşüncesi yerleşmiştir. Bu, “parti-devlet bütünleşmesi sonucunu doğurunca, bütün güçlerin tek elde toplanması politikasının sonucunda da Türk Ocakları kapatılmıştır” ⁵⁶. Füsun Üstel,

⁵³ Öz, a.g.e., s.108-109.

⁵⁴ Üstel, a.g.e., s.402-403.

⁵⁵ Çetin Yetkin, (1983), *Türkiye’de Tek Parti Yönetimi 1930-1945*, 1.Baskı, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul: s.52.

⁵⁶ Üstel, a.g.e., s.404.

Türk Ocakları'nın kapatılması tek parti yönetiminin genel mantığı ile tutarlı olduğunu, Halkevleri, Türk Tarih Tezi, Güneş Dil Teorisi gibi uygulamalar Cumhuriyet Halk Fırkası'nın biryandan “tüm güçleri tek bir merkezde toplama ve olası muhalefet odaklarını ortadan kaldırma çabasının, öte yandan da kültürel hayatı Parti'nin ideolojisi doğrultusunda yönlendirme” isteğinin bir sonucu olduğunu belirtmiştir. Türk Ocakları'ndan sonra açılan halkevlerine tüm ocak üyelerinin doğal üye olarak kabul edilmesi, CHF'nin gerek üye sayısı, gerek şubeleriyle oldukça geniş ve hazır bir kitle örgütünden yararlanması gibi pratik bir amaca hizmet etmiştir ⁵⁷.

Halkevleri ile en küçük yerleşim birimine kadar giderek halka, yapılmak istenenler anlatılmak istenmiştir. Bütün halk kitlelerinin “siyasi, kültürel, idari faaliyet imkânlarını içinde bulacakları bir oluşum olarak halkevleri, vatandaşın sistemi öğrenmesi ve içinde ilerlemesi için adeta okul” olarak düşünülmüştür ⁵⁸. Halkevleri ile, Türk Ocakları'nın kapatılmasından sonra, Cumhuriyetin ilk yıllarında halkı eğitmek, ulusal kültür bütünlüğü sağlamak için kurulmuş ve ulusal kültürün araştırılması ve yaygınlaştırılması için okullar ve resmi kuruluşların yeterli olmadığı için “yarı resmi” kuruluşlar ile kültürün yaygınlaştırılması yoluna gidilmiştir.

Sonuç olarak halkevleri ve halkodalarının kuruluş amaçlarını şöyle özetleyebiliriz: “Atatürk devrim ve ilkelerini yaymak ve kökleştirmek”; “halkla parti, devlet, aydınlar üçlüsünün aralarındaki bağı kuvvetlendirmek”, “Türk milletini en ileri milletler seviyesine çıkarma; milli kültürün gelişmesi; halkı kültürel, toplumsal, güzel sanatlar alanlarında geliştirmek; geniş halk tabakalarının bilgi ve görüşlerini arttırmak ve ulusal kültürü halk arasında geniş ölçüde yaymak; ulusal birliği güçlendirmek”, “ayrıcalıksız sınıfsız, kaynaşmış bir kitle yapmak” için “Halkın terbiyesi” nin okullar dışında da gerçekleştirilmektir. Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu gibi kurumların “yeni toplumun ideolojisini pekiştirecek araştırmalar yaparken”, bu araştırmalar halkevleri aracılığıyla “halka mal edilmesi” de halkevlerinin kuruluş amaçlarından ⁵⁹.

⁵⁷ Üstel, a.g.e., s.403-404.

⁵⁸ Eraslan, a.g.e., s.137.

⁵⁹ Emre Kongar, (1994), *Devrim Tarihi ve Toplumbilim Açısından Atatürk*, 2.Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul: s.282-283.

1.3.2. Halkevleri Şubeleri

1940 yılındaki düzenlemeye kadar dokuz şube ⁶⁰ şöyle belirlenmiştir:

1. Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi
2. Güzel Sanatlar Şubesi
3. Temsil(Gösteri) Şubesi
4. Spor Şubesi
5. Sosyal (içtimai) Yardım Şubesi
6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi
7. Kütüphane ve Neşriyat Şubesi
8. Köycülük Şubesi
9. Müze ve Sergi Şubesi ⁶¹.

⁶⁰ Çavdar, a.g.m., s.880: Halkevlerinin çalışmaları dokuz şube(kol) çerçevesinde düzenlenmiştir. Reşit Galip, açılış günü yapmış olduğu konuşmasında, “Türklerde eski zamanlardan beri dokuz sayısı kutlu bilinir. Bizim şubelerimizin sayısı da bir tesadüf eseri dokuz oldu” demektedir.

⁶¹ Çeçen, (1990), s.123.

İKİNCİ BÖLÜM

ADANA HALKEVİNİN AÇILMASI

VE

ADANA HALKEVİNİN DOKUZ ŞUBESİNİN FAALİYETLERİ

2.1. ADANA HALKEVİNİN AÇILMASI

Adana halkevi, 24 Şubat 1933 tarihinde binlerce yurttaşın katılımıyla coşkun gösteriler eşliğinde açılmıştır. Açıldığı ilk zamandan itibaren ulusal ve kültürel alanlarda çalışmalar yapmıştır ⁶².

2.2. ADANA HALKEVİNİN 9 ŞUBESİNİN 1933 İLE 1938 YILLARI ARASI FAALİYETLERİ

2.2.1. Dil Tarih Ve Edebiyat Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri

1933 Yılında Dil Tarih Ve Edebiyat Komitesinin Faaliyetleri

1-Bu şube faaliyetlerin üç esas üzerinden kurmuştur.

- A- Dil işleri
- B- Edebi faaliyetleri
- C- Tarihi çalışmalar

2-Komite vilayet söz derleme heyetinden devren aldığı on bine yakın söz derleme fişleri üzerindeki incelemesini bitirerek bunları TDTK genel merkezine göndermiştir.

3-23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı ile Ziya Paşa'yı anma günleri Adana'da ehemmiyetine uygun bir şekilde kutlanmış ve halkın katılımın sağlamak için konferans ve söylev verilmiştir.

4-Halk için faydalı eserlerin öz Türkçe yazarlarının mükafatlandırılması hususunda bazı teşebbüsler yapmıştır ⁶³. Öz Türkçe yazılar önemsenerek teşvik edilmesinde modern devlet anlayışının ulus devlet yönüne hizmet edilmiştir.

1934 Yılında Dil Tarih Ve Edebiyat Komitesinin Faaliyetleri

1-1934 yılı çalışma programında

- A. Atasözlerini toplamak
- B. Çukurova'da yaşamış halk şairlerinin isimlerini tespit ile hayat ve eserleri hakkında malumat toplamak

⁶² Adana Halkevi, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.15, 1938, s.17.

⁶³ a.g.m., s.17.

- C. Adana rehberi hazırlamak
- D. Adana'nın han, hamam, cami, medrese, bedesten, köprü, çeşme, gibi yerlerini fotoğrafla tespit etmek.
- E. Eski camilerin tespitini yapmak.
- F. Milli savaşta Adana'nın yerini belirlemek.
- G. Adana'nın eski devirlerden itibaren yaşadığı devirleri tespit etmek ve incelenmek.

2-TDTC tarafından yayınlan Adana Halkevi'ne gönderilen tarama dergisi incelenmiş, toplantılar yapılarak 500 fiş doldurulmuş, cemiyet merkezine gönderilmiştir.

3-Adana içinde yabancı dillerde söylenen köy ve mahalle adları üzerinde çalışarak bunları kanuni yollarla Türkçeye çevirmeye çalışmışlardır ⁶⁴. Öz Türkçeleşmeye katkı sağlanmış ve ulusal bilinç oluşturmaya çalışılmıştır.

4-8 Mart 1934 tarihinde eski maarif Reşit Galip hatırasını anmak için 500 kişinin katılımıyla bir tören yapılmıştır

5-18 Mart Çanakkale Zaferi yıldönümü töreni yapılmıştır ⁶⁵.

1935 Yılında Dil Tarih Ve Edebiyat Komitesinin Faaliyetleri

1-Adana kurtuluş tarihinin belgelerinin derlenip, Adana'nın kurtuluş savaşı tarihinin yazılmasına karar verildi.

2-Adana'ya bağlı köylerde yabancı isimler yerine Türkçe isimler tespit edilerek şubece bir listeye konularak il genel meclisine sunulmuştur.

3-Yabancı dil ile konuşan vatandaşları bilgilendirilmiş, göze çarpan noktalara levhalar astırılmış ve daha ileri gidilerek konferanslar verilmiştir. Arapça konuşan ve okulu bulunan köylere gidilerek dil denemesi olarak Türkçe öğretme kursu açılmıştır.

4-Ev dili Arapça olan vatandaşların aydın kimseler başkanlık kanalıyla çağırıp özel konuşmalar yaptırarak kendilerine düşen görevler bildirilmiş ve elbirliği yapılarak çok önemli mesafe alınmıştır. Bundan başka Arapça konuşan köylerdeki okulların öğretmenleri halkevine çağrılarak kendilerine başkanlıkça gereken direktifler

⁶⁴ Adana Halkevi..., s.20.

⁶⁵ a.g.m., s.20.

verilmiştir⁶⁶. Halkevi modern T.C.'nin temel ilkelerinden olan dil birliği projesine hizmet etmek için farklı dil konuşulan bölgelere özellikle eğilip, Türkçe öğrenilmesine, konuşulmasına ayrıca önem verilmiştir. Yapılacak işler için direktif verecek bir pozisyon almıştır.

5-Adana kurtuluş tarihinden başka daha kapsamlı olarak Adana tarihini yazmak için araştırmalar başlamıştır.

6-1935 yılı içinde yapılan toplantı ve törenler:

- A. 23 Şubat halkevi açılış yıldönümü, 18 Mart Çanakkale ve 31 Mart İkinci İnönü Zaferi'nin yıldönümleri törenlerle kutlanmıştır.
- B. 9 Nisanda Mimar Sinan'ın 347. yıldönümü yapılmıştır. Mimar Sinan'ın hayat ve eserleri hakkında konferanslar verilerek eserlerinden önemlileri projeksiyonla gösterilmiştir.
- C. Çukurova'nın milli şairi olan Karacaoğlu'nın şiirleri derlenmiş ve Karacaoğlu gecesi düzenlenmiştir.
- D. 17 Mayıs'ta Adana'da ölen vali ve şair Ziya Paşa için program yapılmış, hayatı ve eserleri hakkında Adana Halkevi'nde konferanslar verilmiş ve şairin mezarına çelenk konulmuştur.
- E. 26 Eylül Dil Bayramı törenle kutlanmıştır.
- F. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nın 12. Yılı dolayısıyla halk kahvelerinde ve halk kürsülerinde konferanslar verilmiştir.
- G. 18 Kasımda element ve madde hakkında konferans verilmiştir.
- H. 5 Ocak Adana'nın kurtuluşu bayramında ilkokul öğrencilerine bu önemli günle ilgili ulusal bağımsızlığın önemi anlatmak için iki bin broşür bastırılmıştır ⁶⁷.

1936 Yılında Dil Tarih Ve Edebiyat Komitesinin Faaliyetleri

1-Adana kurtuluşunu anlatan işgalin acılarını ve ulusal egemenliği anlatan broşür yayınlanmış ve bundan iki bin tane ilkokulların son sınıflarına dağıtılmıştır.

2-Bu yıl içerisinde zengin bir programla törenler yapılmış yedi defa ilmi mevzularla ilgili konferanslar verilmiş,

⁶⁶ Adana Halkevi..., s.24.

⁶⁷ a.g.m., s.25.

1936 yılındaki Adana Halkevi'nin kutladığı törenler:

- a. Adana'nın Kurtuluşu,
- b. 18 Mart Çanakkale Zaferi,
- c. 31 Mart İnönü Zaferi,
- d. Mimar Sinan Gecesi,
- e. Karacaoğlan Gecesi,
- f. 23 Nisan bayramı,
- g. Ziya Paşa'yı anma,
- h. Atatürk Günü,
- i. Montrö Zaferi,
- j. Dil Kurultay Günü,
- k. 30 Ağustos Zafer Bayramı,
- l. Dil Bayramı
- m. Cumhuriyet Bayramı kutlamaları yapılmıştır ⁶⁸.

3-Adana kurtuluş tarihi ile ilgili şahitlerle görüşülüp, 186 sayfa hatıra, 34 belge, ve 62 fotoğraf temin edilmiştir.

4-Adana ve çevresinden derlenilen folklor malzemeleri dil kurumu genel merkezine gönderilmiştir ⁶⁹.

1937 Yılında Dil Tarih Ve Edebiyat Komitesinin Faaliyetleri

1-Hatay'ın bağımsızlığı dolayısıyla 31 Ocak 1937'de yapılan miting sonrası komite müzikli ve çaylı bir gece tertip edip birçok Hataylılar'ın katılımıyla samimi bir konferans verilmiştir.

2-21 Şubat halkevlerinin açılış yıldönümü dolayısıyla program yapılmış ve halkevlilerin kaynaşması sağlanmıştır.

3-Çanakkale Zaferi yıldönümü kutlanılmış, Teğmen Sabahattin zaferin önemini halka izah etmiştir.

4-27 Mart'ta önemli Türk şairlerden Nedim için program düzenlenmiştir. Nedim'in hayatı edebi yönü anlatılmış, Nedim'den şiirler okunmuş, parçalar çalınmıştır.

⁶⁸Adana Halkevi..., s.28.

⁶⁹ a.g.m., s.30.

5-31 Mart ta İkinci İnönü Zaferi kutlanmıştır.

6-9 Nisan Mimar Koca Sinan için bir yıldönümü gecesi düzenlenerek Sinan'ın hayatı ve eserleri halka tanıtılmıştır.

7-Adana ilinde yaşamış halk arasında ulusal türkûleriyle ün salmış bulunan Karacaoğlan için bir gece düzenlenmiş, köyden bir kadın beş erkek ve şehirden insanların programda görev alması sağlanarak halkın büyük ilgisi sağlanmıştır. Karacaoğlan'ın hayatı ve edebi yönü hakkında bilgi verilmiştir.

8-21 Nisan'da büyük şair Abdülhak Hamid için bir gece düzenlenmiş şairin hayatı ve edebi tahlili yapılmıştır. Ar komitesi müzik kolu gece ile ilgili müzik parçaları çalmıştır.

9-Komite 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı onuruna bir gece düzenlenmiş konferanslar verilmiş

10-8 Mayıs'ta Ziya Gökalp için bir gece tertip edilip, hayatı anlatılmıştır.

11-17 Mayıs'ta Ziya Paşa hakkında bir gece düzenlenmiş bandoyla mezarına çelenk konmuş şairin Adana Valiliği hatıraları hayatı edebi yönü halkla paylaşılmıştır.

12-19 Mayıs kutlanmış Atatürk'ün hayatı ve vecizeleri okunmuştur.

13-Komite tarafından; Montro zaferini hatırlatmak için 22 Temmuz'da hoparlörle bir hitabe verilmiştir.

14-24 Temmuz'da Lozan gecesi düzenlemişler konuşma yapılmış; askeri bando parçalar çalmıştır.

15-30 Ağustos Zafer Bayramı dolayısıyla halkevinde bir toplantı tertip edilmiştir. Başkomutanlık meydan muharebesi anlatılmış şiirler okunmuş, bando parçalar çalmıştır.

16-26 Eylül 1937 Pazar günü Dil Bayramı törenle kutlanmıştır. Arif Nihat Asya tarafından Dil Devrimi hakkında bir söylev verilmiştir. Öğrenciler tarafından Türkçe şiirler okunmuş, halka dil bayramını kutlayan rozetler takılmış, gece halkevi elektrikle aydınlatılmıştır.

17-Komite 29 Ekimde Cumhuriyet Bayramı onuruna halkevinde bir gece düzenlenmiştir. Bu gecede Cumhuriyet konulu hitabeler yapılmış, öğrenciler bu günle ilgili şiirler okumuştur.

18-20 Kasımda edebiyat gecesi düzenlenmiş Tevfik Fikret ve Servet-i Fünun Edebiyatı hakkında birer konferans vermişler. Öğrenciler şiirler okumuştur.

19-Komite 27 Kasım akşamı Adana şairlerinin hatıralarını anmak için bir gece düzenlenmiştir. Adana da yetişen şairlere ait şiirler okunmuş ve sazla Adana şarkıları okunmuştur.

20-2 Aralık Salı günü Namık Kemal için bir gece düzenlenmiş gecede Namık Kemal'in hayatı hakkında bir konferans verilmiş, Namık Kemal'in bir piyes ve şiirler okunmuştur.

21-28 Aralık'ta müzikli bir gece düzenlenmiş bu gecede Hüsnü Uğur "Haçlılara karşı koyan büyük Türk komutan" konulu tarihi bir konferans vermiş, şiirler okunmuş, güzel parçalar çalınmıştır.

22-Komite, Adana'nın kurtuluş tarihine ait çalışmalara devam ederek, 162 sayfa hatıra, 15'er tane vesika ve fotoğraf derlemiştir.

23-Komite bu yıl Görüşler adlı kültürel aylık bir dergi çıkarmaya başlamıştır⁷⁰.

1938 Yılında Dil Tarih Ve Edebiyat Komitesinin Faaliyetleri

1-20 Şubat halkevi yıldönümünde yapılan törende halkevi bahçesinde ve Atatürk heykel önünde birer söylev verilmiştir.

2-18 Mart Çanakkale Zaferi gecesi düzenlenmiş, zaferin önemi anlatılmış ve orkestra seçme parçalar çalmıştır.

3-31 Mart İkinci İnönü Zaferi kutlanılmış tarihi bakımdan zafer izah edilmiş şiirler okunmuştur.

4-5 Nisanda Mimar Sinan hakkında gece yapılmış; Sinan'ın hayatı anlatılmış, törende ulusal parçalar çalınmıştır.

⁷⁰ Adana Halkevi..., s.59.

5-23 Nisan bayramıyla ilgili program yapılmış bu ulusal günün tarihçesi hakkında bilgi verilmiş, Fahire Akgün tarafından “Çağdaş anne nasıl olunur.” konulu, Ekrem baltacı tarafından “Çocuk bakımı” konulu konferanslar verilmiştir. İki öğrenci milli raks etmiştir. Orkestra çalınmıştır.

6-17 Mayıs Ziya Paşa’yı anma programı yapılmış

7-19 Mayıs Atatürk günü düzenlenmiş orkestra ve alaturka müzik kolu parçalar çalmıştır.

8-Görüşler dergisinin forması arttırılarak zenginleştirilmiş içerikle çıkarılması sağlanmıştır ⁷¹.

2.2.2. Ar Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri

1933 Yılında Ar Komitesinin Faaliyetleri

1-Öğretmenlerden ve gösteri heyetinden olmak üzere bir koro teşkil edilmiş, bu koro düzenli bir şekilde konserler vermeye çalışmıştır.

1934 Yılında Ar Komitesinin Faaliyetleri

1-Müzik dersi için müsait salonları olmayan okullar için halkevi salonu açılarak pazar ve perşembe günleri müzik dersi verilmiştir.

2-Üç keman, bir viyolonsel, bir flüt, bir de piyanodan oluşan, salon orkestrası, ilk konserini vermiştir.

3-On üç kişilik bir açık hava bandosu oluşturulmuş, bu bando yürüyüşlere iştirak etmiştir.

4-Mimariye ait yenilikler takip edilmiştir ⁷².

1935 Yılında Ar Komitesinin Faaliyetleri

1-Kabiliyetli gençleri geliştirmek için keman, mandolin, piyano kursları açılmış, yüz kişilik bir koro oluşturulmuştur. Halkevi bandosu bütün törenlere iştirak etmiştir.

⁷¹ Adana Halkevi..., s.66.

⁷² a.g.m., s.21.

2-Hususi olarak yapılan balo, suare ve nişan törenlere, orkestradan ayrılan caz takımı iştirak etmiştir.

3-Komite şehrin kalabalık yerine büyük iki gazino ile cezaevine konulan dört hoparlör ile ulusal ve modern musikiyi yaymak için plaklar getirtilmiş ve yayına başlamıştır ⁷³.

1936 Yılında Ar Komitesinin Faaliyetleri

1-Halk türküleri üzerine etüt yapmak için Adana'ya gelen Macar profesörü (Bela Bartok)'un çalışmalarıyla ilgilenen şube, civar kasabalardan halk türküleri okuyanları getirerek, profesörün bu türküleri notalara almasına yardımcı olmuşlar. Halkevinde “Musiki” konulu bir konferans vermiştir.

2-Keman, mandolin, piyano, koro ve resim sergilerine devam edilmiş; müzik kurslarında 300, resim kursunda 100 ders verilmiştir.

3-Resim sergisi açılmış ve halkevinin bahçesinde büyük bir kalabalık halinde toplanan halka, hoparlörle ulusal plak yayını yapılmıştır.

4-Resim kursuna devam eden amatörlerden yararlanarak Ulu Cami gibi sanat değerine sahip eserlerde var olan çini süslemeleri ve taş oymalarının 35 tane deseni kopya edilmiştir ⁷⁴.

1937 Yılında Ar Komitesinin Faaliyetleri

1-Komite çeşitli tarihlerde halkevinde yapılan toplantılarda müzik kolu ile iştirak etmiş, gecelere orkestrası ve diğer müzik kollarıyla katılmıştır.

2-Ceyhan Halkevi'nin açılması dolayısıyla 10 Nisanda Ceyhan'a gidilerek iki gün kalmış, iki konser vermişler.

3- Keman, mandolin, akordeon ve saksafon çalışmalarına devam edilmiş, haftalık hoparlör konferansları arasında müzik yayınlarına devam olunmuştur.

4- Halk türküleri çalışmalarına devam etmiştir ⁷⁵.

⁷³ Adana Halkevi..., s.25.

⁷⁴ a.g.m., s.30.

⁷⁵ a.g.m., s.59.

1938 Yılında Ar Komitesinin Faaliyetleri

1-Halkevi yıldönümü dolayısıyla Asri sinemada bir konser ve müzik hakkında söylev verilmiştir.

2-Komite dil tarih ve edebiyat komitesinin yaptığı gecelerde, değişen repertuarla orkestrasını iştirak ettirmiş ve alaturka kolu iyi intibalar oluşturmuştur.

3-Orkestraya 8 kemancı dâhil edilmiştir.

4-Ar kolunun işbirliği ile öğretmen okulunun resim ve elişlerinden oluşan sergisi halkevinde açılmıştır ⁷⁶.

2.2.3. Gösteri Şubesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri

1933 Yılında Gösteri Şubesinin Faaliyetleri

1-Halkevi binasının alt kattaki salonu, temsil gösterileri için sahne şekline getirilmiştir.

2-Memlekette gösteri heveslisi gençler halk evi çatısı altında toplanmıştır.

3-Halkevinde 9 gösteri yapılmış bu gösterileri 4000 halk seyretmiştir ⁷⁷.

1934 Yılında Gösteri Şubesinin Faaliyetleri

Halkevi sahnesinde 26 temsil verilmiş bu temsiller on bin kişi tarafından seyredilmiştir. Ayrıca kiralanan seyyar bir sahne ile köylerde temsiller verilmiştir ⁷⁸.

1935 Yılında Gösteri Şubesinin Faaliyetleri

Kış ve bahar aylarında (Has Bahçe), (Kör), (Ödenen Borç) piyesleri Halkevinde ve yazın da halkın fazla toplandığı ırmak kenarındaki parkta (Mete) piyesi halkımıza gösterilmiştir. Ayrıca Ceyhan kazasına gidilerek orada (kör) piyesi gösterilmiştir ⁷⁹.

1936 Yılında Gösteri Şubesinin Faaliyetleri

⁷⁶ Adana Halkevi..., s.68.

⁷⁷ a.g.m., s.17.

⁷⁸ a.g.m., s.21.

⁷⁹ a.g.m., s.25.

1-Gençlerden oluşan temsil kolu çalışmalarına başlamıştır. Amacımıza uygun piyesler üzerinde esaslı çalışıp bunları sahneye koymayı amaçlayan bu şubemiz, özellikle partinin inkılâp ve istiklal konferanslarında sonra gösterdikleri “istiklal” piyesi halk üzerinde olumlu tesirler göstermiştir. “Yabancı” piyesi de büyük ilgi görmüştür. Halkevinin sahnesi yeterli gelmediğinden sinemada sahnelenmiştir ⁸⁰.

2-Gösteriler sadece Adana’ya has kalmayıp şimdiye kadar iyi bir sahne görmemiş kazalara da yaygınlaştırılmıştır. “İstiklal” ve “Yabancı” piyesleri Kozan Dört Yol ve Ceyhan’da gösterilmiş “Mavi Yıldırım” piyesiyle birlikte toplam 12 defa gösterilmiş ve ayrıca Hasbahçe, Çürük Merdiven adlı komediler oynanmıştır ⁸¹.

1937 Yılında Gösteri Şubesinin Faaliyetleri

Gösteri komitesi bir yıl içinde beş piyes sahneye koymuştur. “Ana” ve “mahcuplar” iki defa “Hulleci” üç defa “İtaat İlâmı” dört defa temsil edilmiş on bin kişi izlemiştir ⁸².

2.2.4. Spor Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri

1933 Yılında Spor Komitesinin Faaliyetleri

1-Bir cirit alanı oluşturulup burası güzelce düzenlenmiştir. Havalanın müsait olduğu cuma günleri bu alanda Çukurova’nın eski bir sporu olan cirit oynanmıştır.

2-Tümen komutanlığının da yardımı alınarak, cuma günleri öğleden sonra bir subayın verdiği direktif dahilinde, şube mensupları arasında, şehir stadyumundaki atış yeri alanında atış talimi yapılmıştır.

3-Şehir stadyumunda avcılara güvercine bir defada çifte atış müsabakaları yaptırılmıştır.

4-Belediyeyle iş birliği yapılarak, nehirde yüzücüler için bir havuz yaptırılmıştır.

5-Gençlere binicilik öğretilmesi için bir öğretmen temin edilmiştir.

⁸⁰ Adana Halkevi..., s.30.

⁸¹ a.g.m., s.52.

⁸² a.g.m., s.61.

6-Cumhuriyetin 10. yıl bayramı münasebetiyle, Ankara’da yapılan şenliklere katılan sporculara harcamaları için 800 liralık bir yardımda bulunmuştur ⁸³. Modern sporlardan yüzücülük ve avcılık sporları yanında halkevi atıcılık ve cirit sporu gibi geleneksel spor dallarının da gelişmesinde Adana Halkevi’nin etkin rol oynadığı yapılan faaliyetlerde görülmüştür.

1934 Yılında Spor Komitesinin Faaliyetleri

1-Komiteye üye avcılar, köylülerle birlikte süreklilikli avı düzenleyip, birçok zararlı hayvan öldürülmüştür.

2-Stadyumdaki atış mahallinde üyeler tarafından atış talimleri yapılmıştır.

3-Her hafta cuma günleri atlı spor ve cirit oyunlarına devam edilmiştir. Bu oyunların seyircileri üç bini aşmıştır.

4-Kurban Bayramında Kıbrıs’ın Lefkoşa şubesine mensup sporcular Adana’ya gelmiş ve halkevi sporcularıyla iki maç yapmışlar. Berabere kalan maç sonrası misafirler şerefine çay ziyafeti verilmiştir.

5-Adana’daki 4 Spor Kulübü halkevi çatısı altına almış ve bu kulüplerin temsilcilerinden spor komitesi oluşturulmuştur.

6-Toroslar’ın karlı tepelerine yürüyüş yapmak için dağ sporu kurmuş ve on at sığacak bir ahır tutarak, atlı sporu oluşturulmaya çalışılmıştır ⁸⁴.

1935 Yılında Spor Komitesinin Faaliyetleri

1-Memleketin atlı sporunu ileri götürmek ve ulusal oyunlarımızdan olan ciridi düzene koymak için “Cirit Oyunun Kuralları” adlı bir broşür bastırılmış, atlı spor kulübü kurulup halkevinde yer verilmiştir ⁸⁵. Böylelikle atlı sporun ilerlemesine katkı sağlanmıştır.

2-Atıcılık ve avcılık şevklendirmek için, şehir stadyumunda atışlar ve kuş avcılığı yarışları yaptırılmıştır. Halkevinde avcılar için bir yer ayrılmıştır.

⁸³ Adana Halkevi..., s.18.

⁸⁴ a.g.m., s.22.

⁸⁵ a.g.m., s.25.

3-Futbol, atletizm, dağcılık ve diğer beden gelişimi sporları canlandırılmıştır. Dağcılık heyetiyle işbirliği yaparak Toroslar'a çıkararak dağcılık sporu yapılmıştır ⁸⁶.

1936 Yılında Spor Komitesinin Faaliyetleri

1-Cirit oyunlarının kurallarına uygun şekilde oynanmasına devam edilmiştir.

2-Avcı kolunun düzenlediği süreklilik avı, Ceyhan nehrinin kenarında yapılmıştır.

3-Atletler iyi çalışsın diye gülle, disk, bambu kamışı, kronometre gibi atletizm aletleri getirilmiştir. İlde ilk defa bambu ağacıyla yüksek atlama atletizmi gösterilmiştir.

4-1 Mart'ta kulüpler arasında bir sokak koşusu düzenlenmiş ve koşucuların katılımıyla bu koşu muazzam bir şekilde tamamlanmış ve sokaklara biriken insanlar ilgi göstermiştir. Birinciye kupa verilmiş, bu koşu halkevi tarafından filme alınmıştır.

5-5 Nisan'da bir spor bayramı düzenlenmiş, bütün Çukurova kulüpleri ve halkevinin cirit, avcı ve spor kolları muazzam kıyafetleriyle katılmıştır.

6-Halkevi bahçesinde tamir edilen tenis kortu 11 Mart'ta birçok davetlinin önünde törenle açılmış ve tenis oyunlarına başlanmıştır.

7-Halkevinin A ve B futbol takımları arasında müsabakalar yapılmış, galip gelene halkevi adına kupa verilmiştir.

8-Gençler arasında bisiklete ilgiyi fark eden halkevi 5 km'lik bir bisiklet yarışı düzenlemiş, katılan 23 gencin birinci ikinci ve üçüncüsüne madalya vermiştir ⁸⁷.

1937 Yılında Spor Komitesinin Faaliyetleri

1-Ocak ve şubat aylarında hava müsaitliğine göre, tenis için ilgililer üzerinde çalışılmış, komite üyeleri antrenörlük vazifesinin üzerine alarak, on beş genci yetiştirmişler. Mayıs ayı içinde bunlar arasında bir turnuva yapılarak tenise olan ilgi ve şevkleri daha da arttırılmıştır.

2-Komite, taşradan gelen bir grupla Adana civarında ki pehlivanları toplayarak binlerce halkın ve köylerden gelen köylülerin önünde, on dört müsabaka yapılmış, galipler mükâfatlandırılmıştır. Misis köyü gezisinde civar köylerden gelen on pehlivan güreş yaptırılmış galipler masa saati ve elektrik feneri gibi ödülleri verilmiştir.

⁸⁶ Adana Halkevi..., s.25.

⁸⁷ a.g.m., s.53

3-Şehirde üç kır koşusu ve birde balkan bayrak yarışı yapılmış, bu müsabakalarda genç sporcular arasında kabiliyetli olanlar görülmüştür. Köylerde yapılan kısa ve uzun mesafeli koşular köylüye koşunun ne olduğu ve nasıl yapıldığını anlatmak bakımından istifadeli olmuştur.

4-Kış mevsiminde Adana-Kahyaoğlu arasında 20 km gidip gelme ve Adana-Yenice arasında 34 km gidip gelme yarışı yapılmıştır.

5-Yaz mevsiminde komite bir bisiklet turu düzenlenmiştir. Dört genç katılmış Adana'dan hareketle Konya, Afyon, İzmir, Bursa yoluyla İstanbul'a Eskişehir, Ankara, Kayseri üzerinden Adana'ya dönmüşlerdir.

6-12 Aralık'ta 25 km'lik bisiklet koşusu düzenlenmiştir. Birinci gelen 43 dakikada bitirmiştir.

7-Çukurova spor bölgesinde, Toros, Seyhan ve İdman Yurdu kulüpleri arasında bir voleybol turnuvası düzenlenmiş, şampiyon takım Torosspor'a kupa verilmiştir.

8-Her hafta pazar günleri cirit oyunlarına devam edilmiş her defasında asgari yedi yüz kişi toplanmıştır. Üç kişilik bir hakem heyeti, bir alan komiseri, belediyeden bir sıhhiyecisi, bir de hasta arabası bulundurulmuştur ⁸⁸.

1938 Yılında Spor Komitesinin Faaliyetleri

1-Cirit oyunlarına pazar günleri devam edilmiş, 14 defa oynanan oyunları 1600 kişi izlemiştir.

2-Tenis; 22 tenisçi ve Adana'nın en eski tenisçisinin iştirakiyle müsabakalar yapılmıştır.

3-Güreş 21 Mayıs'ta stadyumda serbest güreş müsabakaları yapılmış, köylüler modern tarzda güreşleri ilk defa görmüşler, mayo ile ilk defa güreş tutmuşlar, güreşin ilmi kısmını çok çabuk kavramışlardır.

4-Komite Adana'daki spor kulüpleriyle sık irtibata geçerek, gençlerin spor yönünden ilerlemesine katkı sağlamıştır ⁸⁹.

⁸⁸ Adana Halkevi..., s.61.

⁸⁹ a.g.m., s.68.

2.2.5. Sosyal Yardım Şubesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri

1933 Yılında Sosyal Yardım Şubesinin Faaliyetleri

1-150 Öğrencinin kitap ihtiyacı temin edilmiştir.

2-Tespit edilen 450 fakir öğrenciye yemek yardımı yapılmıştır. Bunun yanında 30 talebeye yatılı kalma imkânı sağlanmıştır. Bu yatılı öğrencilerin yatak ihtiyacı, haftalık banyo ihtiyacı, iki hafta da bir tıraş ihtiyacı karşılanmıştır. Bu çocukların ihtiyaçlarını karşılamak üzere 4 defa konser verilmiştir.

3-Müracaat eden 250 hasta muayene ettirilmiş olup, ihtiyacı olan hastalar tedavi ettirilmiştir.

4-Kızılay dispanseri ile anlaşılıp ihtiyaç duyanlara ilaç temin edilmiştir ⁹⁰.

1934 Yılında Sosyal Yardım Şubesinin Faaliyetleri

1-Açılan bakımevinde 700 kimsesiz çocuklara öğle yemeği verilmiş, 35 öğrenci tutulan bir binaya yerleştirilip, giydirilip, yedirilip yatırılmıştır. 350 çift ayakkabı temin edilmiş, 139 öğrenciye 500 lira değerinde okul kitabı dağıtılmıştır.

2-Müracaat eden hastaları durumları göz önüne alınarak hastaneye gönderilmiş, bunlardan üçü ameliyat ettirilmiş ve muhtaç olanlara ilaçları parasız temin edilmiştir ⁹¹.

1935 Yılında Sosyal Yardım Şubesinin Faaliyetleri

1-Yoksul öğrencilere yiyecek verilmiş çok yoksullara elbise ayakkabı defter kalem v.b. ihtiyaçları temin edilmiştir.

2-Cezaevindeki vatandaşlara ahlaki yönden yükseltilmesi için konferanslar verilmiş, cezaevinde okuma odası açılmış ve kitap defter yardımıyla bulunulmuştur.

3-34 ağır hasta tedavi amaçlı hastaneye kaldırılmış, bundan başka ilaç yardımlarına devam edilmiştir.

4-Bir dizi sağlıkla ilgili konferanslar verilmiştir, çocuk bakımı, verem gibi hastalıklar hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Hoparlörlerle halka duyurulmuştur.

⁹⁰ Adana Halkevi..., s.18.

⁹¹ a.g.m., s.22.

5-Köylere bulaşıcı hastalıklarla mücadele için aydınlatmalarda bulunulmuş yoksul köylülere ilaç yardımı yapılmıştır.

6-Sağlık filmleri halkevinin bahçesinde binlerce vatandaşa gösterilmiş ve zehirli gazlardan korunma yolları hakkında konferanslar verilmiştir ⁹².

1936 Yılında Sosyal Yardım Şubesinin Faaliyetleri

1-Çocuk Esirgeme Kurumu ile işbirliği yapılarak, öğrenci ve halka mutat yardımlara devam edilmiştir.

2-Sıtma Mücadele Teşkilatı Tıp Odası ve Kızılay kurumuyla işbirliği yaparak, pamuk çapası ve ekin için ilimize gelen tarım işçilerinin muayene ve tedavi için bir bakıyeri açılmıştır. Bu bakıyerinde perşembe günleri hastalar muayene edilmiş, ağır hastalar hastaneye gönderilmiş tedavisi mümkün olanlar tedavi ettirilmiştir. Bu bakıyerinde 640 hasta muayene ve tedavi edilmiştir.

3-Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na Adana'da doktorlar, memurlar ve kurumlar için açılan zehirli gaz kursunu halkevi salonunda açtırılarak bu kursla ilgilenilmiştir ⁹³.

1937 Yılında Sosyal Yardım Şubesinin Faaliyetleri

1-Bu komite yardıma muhtaç yoksul talebe ve halktan A)34 kişiye 22 lira para yardımı B)26 kişiye 111 lira değerinde elbise, gömlek ve ayakkabı alınmış C)Kız lisesinden 30 yoksul öğrenciye 3 ay öğle yemeği için 70 lira D)Erkek lisesinden çok yoksul öğrenciye altı ay iâşesi için 39 lira verilmiştir. E)Kız lisesinden bir öğrencinin 3 lira değerinde kitap eksikliği tamamlanmıştır ⁹⁴.

2-23 Nisanda yoksul bakıevi açılarak doktor tayin edilmiş, yoksul hastalar parasız muayene edilmiş, çok fakirlere parasız ilaç yardımı yapılmıştır. 3500 hasta müracaat etmiştir.

3-Komite cezaevinde açılan okuma yazma dersaneleri için, 17 lira değerinde kitap, defter, kalem, tebeşir verilmiştir.

⁹² Adana Halkevi..., s.26.

⁹³ a.g.m., s.53.

⁹⁴ a.g.m., s.62.

4-Köycülük komitesiyle birlikte köy hastalarını muayene ederek, sıhhi irşatlarda bulunmuşlardır.

5-23 Mart'ta hoparlörle inkılâp ve 24 Nisan da çocuk haftası hakkında konferans verilmiştir⁹⁵.

1938 Yılında Sosyal Yardım Şubesinin Faaliyetleri

1-1839 hasta muayene edilmiş, 274 yoksula parasız ilaç yardımı yapılmıştır.

2-Okullardaki öğrencilere 333 liralık okul kitapları alınmış, yersizlere yer temin edilmiş

3-Kimsesiz kadına 45 lira yardım, şehit anasına 50 liralık inek alınmıştır.

4-Ayakkabısı olmayan 5 öğrenciye 25 lira değerinde ayakkabı alınmış, elbisesiz öğrenci giydirilmiştir.

5-Komite köy gezilerinde faydalı konferanslar vermiş, köylerdeki birçok hasta tedavi ettirilmiştir.

6-Çocuk esirgeme ve kültür kurumları ile işbirliği yaparak 530 çocuğun bakımına yardımcı olunmuştur.

7-Okul tatilinde 6 öğrenciye yol parası verilerek memleketlerine göndermişlerdir⁹⁶.

2.2.6. Halk Dershaneleri Ve Kurslar Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri

1933 Yılında Halk dershaneleri Ve Kurslar Komitesinin Faaliyetleri

1-3 tane okulda gece dersleri, 3 okulda kurslar açılmıştır. Bu okulların ikisinde; geceleri erkeklere, gündüzleri kızlara, Türkçe ve hesap dersleri verilmiştir. Diğer kursların ikisi, Fransızca ve İngilizce, üçüncüsü ise daktilo kursudur. Bu dershanelere 1800 öğrenci devam etmiştir.

2-Halkın sağlık hukuk, yurt ve inkılâp bilgilerini arttırmak amacıyla 20 halk konferansı düzenlemiştir. Bu konferansları 2500 vatandaş dinlemiştir.

⁹⁵ Adana Halkevi..., s.62.

⁹⁶ a.g.m., s.70.

1934 Yılında Halk dershaneleri Ve Kurslar Komitesinin Faaliyetleri

1-Gündüz bayanlara gece erkeklere Türkçe, Bayanlara daktilo ve bütün isteklilere Fransızca ve İngilizce dersleri verilmiş, başarılı olanlara belgeleri halkevinde törenle verilmiştir.

2-Halkevi salonunda açılan elektrik kursunda, gençlerin elektrikle ilgili hem teorik hem de uygulamalı bilgileri arttırılmıştır.

3-Çeşitli kahvelerde verilen halk konferanslarıyla halk bilgilendirilmiştir ⁹⁷. Modernleşecek bir Adana için önemli bir görev üstlenen kurslar komitesi modernleşme ve bilgilendirme ilişkisi çerçevesinde halkın aydınlanmasında önemli bir işlev görmüştür. Bu bağlamda halkın kahvelere toplanılıp bilgilendirilmesi dikkat çekicidir.

1935 Yılında Halk dershaneleri Ve Kurslar Komitesinin Faaliyetleri

1-Halkın kalabalık yerlerinde olan 12 gazinosunda ,89 adet konferans verilmiş, buna ilaveten halkevi bahçesinde 4, cezaevinde 7, 23 Nisan bayramında 4 adet halk konferansı verilmiştir.

2-1935 yılı açılan kurslar

- A. Türkçe,
- B. Hesap ve ölçüler,
- C. İngilizce ve Fransızca,
- D. Hadırlı köyünde dil kursu, (Arapça konuşan ve Türkçe bilmeyenlere)
- E. Dikiş kursu,

Bu kurslarda 99 öğrenci mezun olmuş. Bundan başka yoksul olup ikmale kalan öğrencilere; Fransızca, İngilizce, Matematik ve Fen Bilgisi kursları verilmiştir. Bu kurslardan 142 öğrenci yararlanmıştır.

3-Türkçe konuşmayan köylere geziler yapıp oraların öz dili hakkında konferanslar verilmiştir ⁹⁸.

1936 Yılında Halk dershaneleri Ve Kurslar Komitesinin Faaliyetleri

⁹⁷ Adana Halkevi..., s.22.

⁹⁸ a.g.m., s.27.

1-Açılan Türkçe, Hesap ve ölçüler kursları tamamlanıp imtihanları kazananlara, belgeleri, halkevi bahçesinde törenle verilmiştir. Bu tören filme alınmıştır.

2-Cezaevinde iki dersane açılmış okuyanların sınavları okunarak belge verilmiştir.

3-Belgeler resmiyet kazandırılmıştır. Kurslara devam edenlere bedava 500 defter, 500 kalem ve alfabe ile yurt bilgisi kitapları verilmiştir.

4-Üç aylık daktilo kursu verilmiş ve 3 kız 5 erkek öğrenciye belge verilmiştir.

5-Kahve konferanslarına devam edilmiş, kalabalık dinleyicilere verilen bu konferansların adedi 126 olmuştur.

6-Ortaokullarda ikmale kalan öğrenciler için, Fransızca, İngilizce, Fen Bilgisi, Matematik kursları açılmış iki ay devam eden kursta 79 öğrenci faydalanmıştır.

7-Dört aylık okuma yazma, Fransızca, İngilizce, Hesap ve ölçüler kursları halkın istifadesine sunulmuş; 246 öğrenci istifade etmiştir ⁹⁹.

1937 Yılında Halk dershaneleri Ve Kurslar Komitesinin Faaliyetleri

1-Bu komitenin dört aylık; kadın ve erkeklere Türkçe, çıraklara Türkçe, dershanelerine devam eden 150 öğrenciden 115'i belge almayı hak etmişler.

2-On farklı kahvehanede çeşitli konularda yüz konferans vermiştir.

3-Temmuz ve ağustos aylarında öğrencilerden ikmale kalanlara, on üç dersane açılmış, öğrenciler derslerini geçmişler.

4-Komite dört ay devam etmek üzere kadınlara erkeklere Türkçe öğretmenin yanında Fransızca ve daktilo kursları da açmıştır. Okuma yazma bilmeyen halkın ve bilhassa okul çağındaki çırakların, okumasına ve aydınlanmasına yardımcı olunmuştur. Bu kurslara 742 öğrenci katılmıştır ¹⁰⁰.

1938 Yılında Halk dershaneleri Ve Kurslar Komitesinin Faaliyetleri

1-Üç aylık Fransızca kursu verilmiştir.

2- Daktilo kursu verilmiş, 26 devam eden öğrenciden 18'i başarılı olmuştur.

⁹⁹ Adana Halkevi..., s.54.

¹⁰⁰ a.g.m., s. 62.

3-Komitenin açtığı motor kursundan 200 öğrenci devam etmiş, üç aylık eğitim sonunda traktör ve otomobil üzerinde uygulama yapıldıktan sonra diploma verilmiştir.

4-Komite kahve ve gazino konferanslarına on beş kahvede devam edilmiş ve 195 konferansı yirmi binden fazla halk dinlemiştir.

5-Dört aylık kadın erkek ve çiraklara açılan okuma yazma kursuna, 540 vatandaş katılmış imtihanı kazanan 248 yurttaşla belge verilmiştir ¹⁰¹.

¹⁰¹ Adana Halkevi..., s. 70.

2.2.7. Kitapsaray Ve Yayın Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri

1933 Yılında Kitapsaray Ve Yayın Komitesinin Faaliyetleri

1-Şehir merkezi ve işlek bir yerde okuma odası ve kütüphane açılmıştır.

2-Muhtelif dillerden 1493 cilt kitap bu şube tarafından teslim alınmış ve okuma odasının üst kısmı, kütüphaneye tahsis edilmiştir. Tutulan istatistiğe göre her ay 400 kişi kitap, dergi v.b. okumuştur.

3-Cumhuriyet Bayramında halkevinin tanıtım amacıyla broşür hazırlanmıştır¹⁰².

1934 Yılında Kitapsaray Ve Yayın Komitesinin Faaliyetleri

1-Köylüye ve halka hitap eden Akgünler adlı aylık bir gazete çıkarılmıştır. Şehirde az değerle köylerde ise bedava dağıtılmıştır.

2-Halkevi yıldönümünde 23 Şubat isimli kitap çıkarılmış, bu kitapta bölgenin tanınmış aydınlarının yazıları yayınlanmış ve bin adet basılmıştır.

3-Açılan okuma salonuna halk istekle gelmekte gazete ve dergi okumaktadırlar¹⁰³.

1935 Yılında Kitapsaray Ve Yayın Komitesinin Faaliyetleri

1-Ayda bir çıkarılan Akgünler ayda iki defa çıkarılmaya başlandı. Memleketin çoğunluğu teşkil eden köylüler hakkında faydalı yazılarla donatılmıştır¹⁰⁴.

2-Okuma adası daha geniş ve daha gürültüsüz bir yere taşınmıştır. Okuma odasına halkın ilgisi arttırılmıştır.

3-Propaganda için şehrin önemli yerlerine cezaevine dört hoparlör koyarak yayın işini genişletilmiştir. Böylelikle bilgilendirme sadece halkevinin bahçesine sınırlı kalmamış oluyor.

4-Cumhuriyet Bayramının 12. yıldönümünde yapılan kutlamalar filme alınmış, halkevinin diğer çalışmaları da eklenerek halka gösterilmiştir¹⁰⁵.

¹⁰² Adana Halkevi..., s.19.

¹⁰³ a.g.m., s.22.

¹⁰⁴ a.g.m., s.27.

¹⁰⁵ a.g.m., s.27.

1936 Yılında Kitapsaray Ve Yayın Komitesinin Faaliyetleri

1-Haftanın belirli günlerinde üyelerine birer program çerçevesinde kalabalık alanlara ve kahvehanelere koyulan hoparlörden, “Hava tehlikesi”, “Türk kadınlığının inkişafı”, “dünya ve Türk kadınlığının gelişimi”, “çocuk ve okul eğitimi”, “reklam”, “zehirli gaz”, “Osmanlılar döneminde kadın saltanatı”, “Osmanlı imparatorluğu mevzuları” konulu konferanslar verilmiştir. Bu konferanslar plak haline getirilmiştir.

2-Okuyucunun ilgisini arttırmak için, okuma odasındaki gazete ve dergi çeşidi artırıldı. İlmi ve mesleki kitaplar getirilerek kütüphane zenginleştirildi ¹⁰⁶. Halkevi yayını olan Akgünler; partinin 29-7-1936 tarih ve 5/2913 sayılı yazısındaki direktif doğrultusunda yayından vazgeçilmiştir.

1937 Yılında Kitapsaray Ve Yayın Komitesinin Faaliyetleri

1-27 konferans verilmiş ve hoparlörlerle halka dinletilmiştir.

2-Halkın ilgisini çeken ulusal müzik plakları alınmış, her gün yayın yaparak halkın müzik zevkini arttırmak istenmiştir.

3-Okuma odasının eksikleri tamamlanmış altı ay içinde 20000 kişi gazete ve dergi, 10 000 kişi ise diğer eserlerden yararlanmıştır.

4-Komite Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla bir propaganda dergisi çıkarmıştır. Üç bin adet basılan dergi köylerde dağıtılmıştır. Cumhuriyet’in kıymet ve manasını, inkılâp prensiplerini anlatan bir yayındır ¹⁰⁷.

1938 Yılında Kitapsaray Ve Yayın Komitesinin Faaliyetleri

1-Hoparlörle 27 konferans verilmiş, bu konferanslardan beş bin kişi faydalanmıştır.

2-30 Nisan’da halk şairi Karacaoğlan için bir gece düzenlenmiş; Karacaoğlan’ın hayatı ve halk edebiyatındaki yeri konulu bir konuşma yapılmıştır. Şiirler okunmuş müzik çalınmıştır.

3-Plak çeşitleri artırılmış, halka hoparlörle müzik yayınına devam edilmiştir.

¹⁰⁶ Adana Halkevi..., s.54.

¹⁰⁷ a.g.m., s.64.

4-Okuma odasına yeni kitap ve gazeteler alınmış, cildi bozulmuş kitaplar tekrar ciltlettirilmiştir ¹⁰⁸.

2.2.8. Köycülük Şubesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri

1933 Yılında Köycülük Şubesinin Faaliyetleri

1-Köylerde yapılması gereken zirai ve iktisadi teşebbüsler hakkında konuşmalar yapılmıştır.

2-Arzuhal ve mektup yazmak ve iş takibi için müracaat bürosu açılmıştır.

1934 Yılında Köycülük Şubesinin Faaliyetleri

1-Köprü köyünde halkevi namına ayrılmış bölümde ağaç dikimi yapılmıştır.

2-Ziraat Okulu tarafından şube emrine verilen ağaçlardan, 1985 adet fidan dikilmiştir.

3-Ziraat Bankasıyla temasa geçilerek, çiftçilere buğday ve pamuk tohumları verdirilmiş ve köylülere zirai, iktisadi, içtimai mevzularda bilgilendirme yapılmıştır ¹⁰⁹.

1935 Yılında Köycülük Şubesinin Faaliyetleri

1-Köy okulları ve ihtiyar heyeti odalarına asılmak üzere; Frengi, verem, sıtma gibi bulaşıcı hastalıklar hakkında levhalar astırılmıştır. Köyler için bir sağlık yardım çantası hazırlanmıştır.

2-Yemişli köyünde, ovada yerleşen Türk aşiretleri üzerinde, köycülük bakımından incelemeler yapılmış, köylünün bir okul yaptırılması sağlanmış ve öğretmen tahsisi yaptırılmıştır.

3-Köylünün, toprak bayramına katılması sağlanmış ve kendilerine tarım okulunda modern vasıtalar gösterilmiştir.

4-Yoksul köylülerin şehirdeki işleri görülmüş ve Taşçı köyünde ölü çocuk doğuran bir kadın, doğumevine getirilerek hayatı kurtarılmıştır ¹¹⁰.

¹⁰⁸ Adana Halkevi..., s.70.

¹⁰⁹ a.g.m., s.23.

¹¹⁰ a.g.m., s.28.

1936 Yılında Köycülük Şubesinin Faaliyetleri

1-Eskiden çok ileri olan arıcılığın sönmekte olduğunu, bunun sebebinin de bilinçsiz şekilde yapılan arıcılığın kazanç sağlamaması gösterilir. Bundan dolayı arıcılık kursu açılmış bu kursta bilgilerini arttıran köylülere çağdaş kovanlar verilmiştir.

2-Sosyal yardım komitesiyle işbirliği yaparak çeşitli köylere geziler yapılarak köylülere sıhhat ve kültür bakımından yardımda bulunulmuştur.

3-Mihmandar köyünde bir koru yeri hazırlayarak, bu yerin bir kısmını ağaçlandırarak, ağaç yetiştirmenin önem ve faydaları ve ağaç sevgisi hakkında, köylüyü aydınlatmıştır.

4-Yemişli köyünde bir okul açılmasına öncülük edilmiştir ¹¹¹.

1937 Yılında Köycülük Şubesinin Faaliyetleri

1-Köycülük komitesi Çukurova'daki köylerin çokluğu göz önüne alınarak, ovanın üç farklı terinde bulunan ve merkezi bir konumdaki üç köy örnek alınarak köycülük faaliyeti yapılmıştır. Bunlar Zeytin, Mihmandar, İncirlik köyleridir.

2-Komite; 9 Mayıs'ta 45 halkeviyle Misis köyüne gidilmiş, irşat vazifeleri yapılmanın yanında, koşu ve güreş müsabakaları yapılmış, köylüye halk türküleri söylenmiş, halkevi bandosu müzik parçaları çalmış ve hastaları tedavi edilmiştir.

3-30 Mayıs'ta tekrar Misis'e gidilerek, kalan hastalar tedavi edilmiştir.

4-13 Aralık'ta Mihmandar köyüne bir gezi düzenlenmiş, doktor köylüye sağlıkla ilgili bilgiler vermiş, 67 hasta muayene edilmiş ilaçlar verilmiş, diş doktoru diş tedavileri yapmış. Vasfı Canbay tarafından Devlet "Demiryolları ve Sanayileşme" konulu konuşma yapılmıştır ¹¹².

1938 Yılında Köycülük Şubesinin Faaliyetleri

1-Komite, köy kalkınma kalkınmasındaki genel düşünceleri ve mahalli ihtiyaçları göz önüne alarak geniş bir program uygulamaya koymuştur.

¹¹¹ Adana Halkevi..., s.55.

¹¹² a.g.m., s.65.

2-3 Nisan'da şehre yakın ve örnek olarak ele alınan İncirlik köyüne gidilmiş, köy meydanını tespit edip krokisini yapmışlar. Köylüyle konuşulmuş ve lazım olanlar hakkında etütler yapılmıştır.

3-8 Nisan'da, Zeytin köyüne gidilerek köyün krokisi alınmış ve köylüyle hasbıhal edilmiştir. Köy kalkınması ile ilgili konuşmalar yapılmış ve yapılacaklar anlatılmıştır ¹¹³.

2.2.9. Müze Ve Sergi Komitesinin 1933-1938 Yılları Arasındaki Faaliyetleri

1933 Yılında Müze Ve Sergi Şubesinin Faaliyetleri

1-Adana il merkezi ve çevresindeki mevcut cami, medrese, mescit, türbe ve benzer kıymetli eserler incelenmiş, bunların yerinde muhafazaları temin edilmiş, nakli mümkün olanları şehir müzesine taşınmıştır.

2-Tarsus ve Misis'te yapılan araştırmalarda kıymetli birçok eski kitabeler ve bir de lahit ortaya çıkartılmıştır.

3-Yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda ortaya çıkan, kıymetli Hitit eserleriyle kitabeler müzeye nakledilmiştir.

4-Ceyhan'da bulunan gayet büyük ve tarihi kıymete sahip bir küp ile Gaziantep'ten bir kabartma heykel müzeye getirilmiştir.

1934 Yılında Müze Ve Sergi Şubesinin Faaliyetleri

Müze işi mevcut maarife bırakılmış, yükselen milli sanayimizi halkımıza göstermek için bir sergi açma çalışmalarına başlanılmıştır. Bunun için İstanbul Ankara ve İzmir Sanayi Odaları'ndan yardım alınmıştır ¹¹⁴.

1935 Yılında Müze Ve Sergi Şubesinin Faaliyetleri

1-Belediyenin eski mezarlığındaki kıymetli mezar taşları tespit edilmiştir.

2-Adana şehri içinde bulunan anıtlar birer birer gezilerek fotoğrafları alınmış ve bir kısmı kitabeleri kopya edilmiştir.

3-Anıtlar albümü yapılmıştır.

¹¹³ Adana Halkevi..., s.72.

¹¹⁴ a.g.m., s.23.

4-Güney yurttta arkeoloji incelemeleriyle bunlara dair yazılmış, Türkçe ve yabancı eserler okunmuş, bunların bölgeleri ilgilendiren notlar alınarak yerel gazetelerde yayına devam edilmiştir.

5-Arttırma haftası nedeniyle yerli malı haftası sergisi açılmıştır ¹¹⁵.

1936 Yılında Müze Ve Sergi Şubesinin Faaliyetleri

1-Yayınlanması düşünülen Adana şehir broşürü için Adana şehri dahilinde eski mimari eser ve abidelerin 95 adet fotoğrafı alınmış, gerekli tarihi bilgiler için araştırma yapılmıştır.

2-Genç kabiliyetlerin gelişimi için 1 haftalık resim sergisi halkevi salonunda sergilenmiştir. Sergi ilgi üzerine 5 gün daha uzatılmıştır. 197 eser sergilenmiş; sergiyi 300 vatandaş ziyaret etmiştir.

3-Adana'nın en eski eserlerinden Ağca Mescid'in cephesindeki sanatkârane Türk süslemeleri ve oymaların muhafazası il Vakıflar Müdürlüğü'ne müracaat edilerek sağlanmıştır.

4-Belediyece yeri değiştirilen eski mezarlıktaki mezar taşları gözden geçirilip, mezar taşlarından müzeye kaldırılması gerekenleri müzeye kaldırılmıştır.

5-Müzede kurulmaya başlanmış olan Güney Yurt Türkmen oymakları etnografi bölümü eşyalarının tedarik edilmesine devam edilmiştir ¹¹⁶.

6-Şehrin en yüksek yeri olan (Tepebağ) da kazı yapılmış buranın tabii bir yer olmayıp höyük olduğunu gösterir, kuyu bilezikleri ile bir takım İslam, Bizans, Romen ve Hitit eserleri bulunmuştur.

1937 Yılında Müze Ve Sergi Şubesinin Faaliyetleri

1-Komite Karşıyaka Mezarlığı'ndaki tarihi kitabe ve kıymetli taşların muhafaza ve müzeye nakilleri konusunda çalışmalar yapmıştır.

2-Adana İl resmi müzesinde Türkmen oymakları etnografya bölümü üzerinde çalışmış ve etnografik kıymete sahip olan çuval, kilim ve sair eserler satın alınarak burada sergilenmiştir.

¹¹⁵ Adana Halkevi..., s.28.

¹¹⁶ a.g.m., s.55.

3-Müze idaresiyle birlikte Çukurova'daki anıt ve höyüklerin şematik olarak yağlı boya bir haritası yapılmış, bütün anıtların büyük ölçekte resimleri ile höyüklerden çıkan çanak ve çömlekler için dolaplar yapılarak tasnif edilmiştir. Şehre gelen ziyaretçi bütün anıt ve höyükleri buradan izleyebilecektir.

4-Komite, bastırılması kararlaştırılmış Adana şehir broşürü üzerinde çalışmalarına devam etmiş, kırk eski esere ait resim siparişleri verilmiştir.

5-Komite, sergi işleriyle olan alakası dolayısıyla öğretmen okulu ve erkek lisesinden üç öğrencinin açtığı karikatür sergisi halkevinde sergilenmiş, sergi 1600 kişi tarafından ziyaret edilerek gezilmiştir ¹¹⁷.

1938 Yılında Müze Ve Sergi Şubesinin Faaliyetleri

1-Eski mezarlıktan toplanan tarihi taşlar müzeye konulmuştur.

2-Müzeye kurulmakta olan etnografya kısmı için katalog hazırlanmıştır.

3-Komitenin belirlediği iki kişi Adana'daki tarihi camii, mescit, han, hamam, medreselerin kitabelerini araştırıp bir deftere kaydettirmiştir.

4-Yine bu tarihi binaların bir mühendis eliyle planları aldirılarak klişelerinin yaptırılmasına teşebbüs edilmiştir ¹¹⁸.

2.3. 1940-1947 YILARI ARASINDA ADANA HALKEVİNİN ÇALIŞMALARI

2.3.1. 1940 Yılında Adana Halkevinin Çalışmaları

Ocak 1940

5 Ocak Adana'nın kurtuluşu bayramında Atatürk heykeline çelenk konulmuş ve Asri Sinemada toplantı düzenlenmiştir. 25 Şubatta Halkevi kurtuluşu için kutlama düzenlenmiştir. Fotoğraf kursu açılmış fotoğraf ve resim sergisi açılmıştır. Halk türkülerinden oluşan bir konser verilmiştir. Çalınan ve söylenen türkülerle ilgili dinleyicilerin fikirlerinden hareketle seçilen 4 türkü CHP Genel Sekreterliği'ne gönderilmiştir. 5 Ocak günü sancak şerefi piyesi ile has bahçe komedisi asri sinemada sahnelenmiştir. Erzincan depremine maruz kalan İstanbul Opera Heyeti 22 Ocak 1940

¹¹⁷ Adana Halkevi..., s.65.

¹¹⁸ a.g.m., s.72.

ile 30 Ocak 1940 arası Adana Halkevi'nde himaye edilerek 9 temsil vermeleri sağlanmıştır. Cirit oyunlarına devam edilmiş, tenis turnuvası için hazırlıklar yapılmış, ayrıca Toroslar'a 2000 metre yükseklikte Şeyhli köyünde Topakardıç mevkiinde kayak yapan kayakçılara, kayak malzemesi temin edilmiştir.

Deprem felaketzedeleri yardım günü tespit edip, önceden bütün mahallelere ilan dağıtıp o gün et, meyve ve tatlı paralarının verilmesi istendi. 7 koldan mahalleleri dolaşan 50 yardımsever bayan 733 lira toplamıştır. Mili mücadele gazisi Kemal Yangı'nın çocuklarının himayesine aylık 10 lira maaş ve ilaç yardımına karar verilmiştir. Fakir öğrencilere kitap v.b. yardım yapılması, 57 vatandaşın hükümet işlerinin görülmesi, 35 hastanın tedavi masraflarının kararı verilmiştir. 12 Ocak tarihinde "Ziraat Ve Ziraat Teknikleri" konulu 31 Ocakta ise "Zehirli Gazlar" konulu konferanslar verilmiştir. Okuma odası ve kütüphanedeki kitaplar ilmi sıraya göre yeniden düzenlenmiştir. Hoparlör yayınına devam edilmiştir. Köylere ziyaret yapılarak köylerin ağaçlandırılmasına çalışılmıştır ¹¹⁹.

Şubat 1940

Halkevi kuruluş bayramı kutlandı; programda Halkevlerinin eğitim ve sanat hayatındaki oynadığı roller anlatılmış, şiirler okunmuş, Halkevi bandosu önde Atatürk heykeline gidilerek abideye çelenk konulmuştur. "Halkevi ve aydınlar" konulu konuşma yapılarak, halkevlerinin aydınlardan fedakârlık beklediği anlatılmıştır. Gecede halk türküleri ve milli türküler okunmuştur. 26-27 Şubat geceleri Yusuf Sururi'nin "Yanık Efe" isimli müzikli komedisini temsil edilmiştir. Ayrıca halkevi bahçesinde kız lisesi öğrencileri spor hareketleri, monolog, şiirden oluşan bir gösteri düzenlemişlerdir. 88 vatandaşın dilekçeleri yazılmış, 68 fakir hasta, kız lisesinde okuyan 4 Erzincanlı depremzede öğrenciye yardım edilmiştir. Milli propagandaya devam edilerek, şehrin kalabalık noktalarında ve fabrikalarda konferanslara devam edilmiştir. "Verem ve Veremin Bulaşıcılığı", merkezden gönderilen Nurullah Ataç tarafından "Edebiyatta Şiir", "Spor ve Gençlik" ile "Şehircilik ve Turizm" konulu konferanslar verilmiştir. Hoparlör yayınına devam edilmiş ve Halkevinde iki düğün yapılmıştır ¹²⁰.

¹¹⁹ Evimizin 1940 Kanunusani Çalışma Hülasası, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., 1940, S.24, s.31-32-33.

¹²⁰ Evimizin 1940 Şubat Çalışma Hülasası, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.25-26, 1940, s.35-36.

Mart 1940

Mart ayında Halkevi resim ve fotoğraf sergisi açılmıştır. 17 gün açık kalan sergiyi 5092 ziyaretçi izlemiştir. Halkevi salonunda sinema makinesiyle halka ve öğrencilere film gösterilmeye başlanılmıştır. CHP Genel Sekreterliği tarafından gönderilen filmler izletilmiş “Yeni Türkiye”, “1939 Trakya Manevraları”, “Adana’nın Kurtuluşu” adını taşıyan filmler izletilmiştir. Atatürk’ün Adana’ya ilk seyahatinin ve İnönü Zaferi’nin yıl dönümleri birer programla kutlanmıştır. Halk dershanelerinden 113 vatandaş mezun olmuştur. Halkevi bandosu her cumartesi günü öğlenden sonra halkevi bahçesinde müzik yayını yapmağa başlamıştır.

Halkevi tenis kortunda çalışmalar devam etmiştir. Temsil şubesi Konya ve Niğde seyahatlerinde oynamak üzere “kör” ve “himmetin oğlu” isimli eserlere hazırlanmışlardır. Vahide Birden, Profesör Dr. Nevzad Tuzdil, Profesör Dr. Ahmet Caferoğlu Profesör Dr. Vasfi Raşid Seviğ tarafından halkevi salonunda beş konferans verilmiştir. 75 fakir ve yoksul hasta muayene edilmiş, 104 vatandaşın dilekçeleri yazılmış, bir düğün merasimi yapılmıştır ¹²¹.

Nisan 1940

CHP Genel Sekreterliği tarafından gönderilen Doçent ve Profesörler tarafından 6 adet konferans vermişlerdir. Halkevi salonunda 3 müsamere, 2 konser, 1 düğün merasimi yapılmış ve yeni halkevi binası salonunda verilen balo mevsimin en büyük balosu olmuştur. İnönü Zaferi’nin yıldönümü tesis edilerek Hoparlör yayınları ve halkevi bandosu faaliyetlerine devam edilmiştir. Haftanın dört günü gösterilen filmlerden bu ay içinde 5100 vatandaş istifade etmiştir. Tenis kortunda çalışmalar devam etmiştir. Halkevi 61 vatandaş dilekçelerini yazdırmış ve netice almışlardır. 31 fakir hasta tedavi edilmiştir ¹²².

Mayıs- Haziran-Temmuz-Ağustos- Eylül-Ekim 1940

Beş aylık tatil devresinden sonra “Görüşler” tekrar çıkmaya başlamıştır. Halkevinde 19 Mayıs gençlik toplantısı, Lozan Günü, 30 Ağustos Zafer Bayramı, Dil

¹²¹ Evimizin Mart Ayı Çalışma Hülasası, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.25-26, 1940, s.60-62.

¹²² Evimizin Nisan Ayı Çalışma Hülasası, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.27, 1940, s.39.

Bayramı gecesi ve bir çaylı toplantı yapılmış, programları halkevinde 2154 vatandaş izlemiştir. Çeşitli zamanlarda gösterilen filimler 21000 kişi izlemiş, Halkevi salonunda verilen 11 konferansı 6083 kişi gelmiştir. Ev Bandosu 2 defa, orkestra 3 defa, Halk türküleri ekibi 2 defa, konser vermiş; verilen konserleri 2879 kişi dinlemiştir. 20 Mayıs-30 Mayıs arası devam eden kitap sergisini 3330 kişi gezmiştir. Köylere, Ceyhan ve Osmaniye'ye geziler yapan temsil şubesi buralarda temsiller vermiş, köy konferanslarına, spor şubesi faaliyetlerine devam edilmiştir. Fakirlere yardım edilmiş, fakirlere ilaç yardımı yapılmıştır. Dilekçe yazdırılmıştır ¹²³.

Kasım 1940

Toplantılar yapılmış, halk türküleri grubu 10, bando 6, orkestra 7 faaliyet yapmıştır. Temsil grubu “fedakârlık” piyesini 27 defa prova etmiştir. Halkevi salonunda genel nüfus sayımı için dört defa toplantı yapılmıştır. İki temsil ve iki halk konseri verildi. Genel Sekreterlikten gönderilen film 15 gün asri sinemada gösterildi. Bu filmi 15.000 kişi izlemiştir. Atatürk'ün ikinci ölüm yıldönümü heykele çelenk koyularak anılmıştır ¹²⁴.

Aralık 1940

Halkevi idari heyeti 5 toplantı yapmıştır. Orkestra 2 halk türküleri ekibi 2 Kör Şahin İşiner 2 konser vermiştir. İki aile toplantısı, 2 konferans verilmiştir. Halk türküleri ekibi, orkestra, bando çalışmalar yapmış temsil şubesi “Kafa Tamircisi” piyesini 36 defa prova etmişlerdir. İki bayanlar dördü erkeklere olmak üzere okuma yazma bilmeyenlere altı dersane açılmıştır. Bando, Atatürk Parkı'nda halka muhtelif parçalar çalmış, Kızılay Haftası'nda yapılan törene iştirak etmiştir. Namık Kemal'in doğumunun 100. Yılı kutlanmış, Atatürk koşusu yapılmış, iktisat haftası için sergi açılmış ve sergi takdirle karşılanılmıştır ¹²⁵.

2.3.1.1. 1940 Yılı Adana Halkevinin Faaliyet Raporu

Dil Edebiyat Komitesi Lozan Günü, Namık Kemal gecesi, Dil Bayramı, Atatürk'ü Anma, İnönü Zaferi yıldönümü, gibi günlerde programlar düzenlenmiş, bu

¹²³ Mecmuamızın Çıkmadığı Aylarda Evimizin Çalışma Hülasası, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.28, 1940, s.32.

¹²⁴ Halkevimizin Geçen Bir Aylık Faaliyetinin Hülasası, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.29, 1940, s.41-42.

¹²⁵ Halkevimizin Bir Aylık Faaliyeti, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.30, 1940, s.42.

vesilelerle milli menkıbelerin ve aziz Türk ölülerinin hatıraları yaşatılmıştır. Komite 1940 yılında 22 konferans vermiş; kahvehane gibi umumi yerlerde de 52 konuşma yaptırmıştır. 20.300 vatandaş dinlemiştir ¹²⁶.

Bando, orkestra ve halk türküleri ekibi bu yıl 11 konser vermişler, bu konserleri 4.010 kişi dinlemiştir. Konferans ve temsillerden sonra konserler verilmiş, yine bu sene çaylı ve cazlı olmak üzere 8 adet aile toplantısı yapılmıştır. Bu toplantılara 1.607 kişi gelmiştir. Biri kitap ikisi resim olmak üzere 3 sergi açmakla memlekette güzel sanatla alakalı hareketlilik meydana getirmiştir. Sergileri 14.539 kişi gezmiştir ¹²⁷.

Temsil kolu 1940 yılında 18 temsil vermiş 7.550 kişi izlemiştir. Spor kolu iki av partisi, Atatürk koşusu, kayak gezisi yapılmıştır. Yardıma muhtaçlara 1048-68 lira yardım, 522-32 liralık kitap yardımı, 293 vatandaş muayene edilmiş, 197 muhtaca ilaç yardımı yapılmış. Bu kola bağlı halk işleri büromuz tarafından, 427 vatandaşın dilekçeleri yazılmış, iş takibi yapılmıştır. Şubatta açılan daktilo kursu 3 ay devam etti, kurstan 25 kişi mezun oldu. Mezunlar iş sahibi oldu, kadın ve erkek 200 kişi okuma yazma kurslarında okuma yazma öğrendiler. 4'ü erkeklerle 2'si bayanlara olmak üzere 6 kursta 200 öğrenci eğitime devam etmektedir. Dokumacılık ve motor kursu açmak için çalışılmaktadır ¹²⁸.

Okuma salonundan yararlanan kişi sayısı 1940 da 60.000 kişi olmuştur. Şehir sinemasında ve Halkevinin sinema salonunda 46 gece film gösterilmiş, 39.120 kişi izlemiştir ¹²⁹.

Köy gezileri yapılmış, köylülerde okuma zevkini tatmin için sekiz köyde kütüphane açtırılmıştır. Eski eserlerin muhafaza ve yeni bulunacak eserlerin tahribe uğramamaları için müzeye nakledilmesi açısından gerekenler yapılmıştır. İleride yazılacak olan Adana mücadele tarihine belgeler toplanmaya devam edilmiştir ¹³⁰.

¹²⁶ Evimizin Bir Senelik Çalışma Hılasası, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.32, 1941, s.34.

¹²⁷ a.g.m., s.34.

¹²⁸ a.g.m., s.35.

¹²⁹ a.g.m., s.35.

¹³⁰ a.g.m., s.36.

2.3.2. 1941 Yılında Adana Halkevi'nin Çalışmaları

Ocak 1941

Amatör resim ve fotoğraf sergisi açılmış, sergi açık olduğu günlerde 7.121 kişi ziyaret etmiştir. 18 Ocak 1941'de cazlı ve çaylı bir aile toplantısı yapılmış, 60 aile iştirak etmiştir. Orkestra 31 Ocak gecesi konseri başarıyla vermiştir. Halk türküleri ekibi ve bando çalışmalarına devam etmiştir. Temsil şubesi “kafa tamircisi”, “fars komedisi”, “sancağın şerefi” isimli piyesi gösterilmiş, 22 Şubat gecesi, “Zehirli Kucak” piyesi provalarına başlanılmıştır. Spor şubemiz ayın 16. Günü büyük av gezisi düzenlenmiştir.

Biri halkevinde olmak üzere umumi yerlerde beş konferans verilmiş, sekiz köye kütüphane için dolap yaptırılmış, kitaplar temin edilmeye başlanmıştır. Fakirlere yardım ve dilekçe işi olanların dilekçelerini yazmaya devam edilmiştir. Etüt odası açılmış ve halkın istifadesine sunulmuştur. Ocak ayında okuma odasında 1.130 kişi kitap, 4650 kişi gazete ve dergi okumuştur ¹³¹.

Şubat-Mart 1941

“Harp Ekonomisi ve Tarih” konulu iki konferans verildi. Atatürk'ün Adana'yı ziyareti yıldönümü dolayısıyla program yapılmıştır. Bando, orkestra, halk türküleri ekipleri çalışmalarına devam etmiştir. “Zehirli Kucak” temsili Asri sinemada iki akşam gösterilmiştir. Dört erkek iki kadın halk dershaneleri devam etmekte, ilave olarak 25 öğrencilik bir de daktilo kursu açılmış, derslere başlamıştır. Sosyal yardım amaçlı depremzede yararına balo düzenlenmiş ve epeyce yardım toplanmıştır. Parti tarafından şehrimize gönderilen Aydın Milletvekili Ağah Sırrı Levent halkevi salonunda “Bugünkü dünya ahvali karşısında Türk durumu” konulu konferans vermiştir. Bugünkü dünya hali karşısında hükümetin siyasetini içeren bir konferans olmuştur ¹³².

Nisan 1941

İkinci İnönü zafer kutlanmıştır. “Folklor”, “Ziraat”, “Çocuk Terbiyesi” konulu konferanslar verilmiştir. İlk defa, halkevi elamanlarından oluşan caz davetlilere dinletilmiştir. 23 Nisan dolayısıyla Alsaray sinemasında müsamere yapılmıştır. 21 Nisan 1941'de misis köyüne gidilerek orada halkın sosyal, sıhhi durumlarıyla alakadar

¹³¹ Evimizin Kanunusani Ayı Faaliyeti, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.31, 1941, s.36.

¹³² Evimizin Bir Aylık Faaliyeti, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.33, 1941, s.46.

olundu. Atış müsabakaları yapılmıştır. 127 okuma yazma öğrenen öğrenciye belge verilmiştir. Yoksul hastalara ilaç v.s. yardımı yapılmıştır¹³³.

Mayıs 1941

Güzel sanatlar komitesi garp musikisi ile bir konser vermiştir. 19 Mayıs kutlanılmıştır. Misis köyüne 80 kişilik gezi yapılmış. Temsil gösterimi yapılmış ve zirai konferans verilmiş halk türküleri ekibi konser vermiş, köyde atış yapılmıştır. 29 Mayıs'ta halkevi salonunda törenle ve valinin katılımıyla kitap sergisi açılmıştır¹³⁴.

Haziran 1941

Halk dersaneleri ve kurslar komitesi tarafından bütünlemeye kalan öğrenciler için 5 haftalık İngilizce, Fransızca, Almanca ve Matematik kursları açılmıştır.

Köycülük komitesi İncirliğe gezi yapmıştır. Köylüyle ağaçlandırma okul binasının tamiri konusunda görüşmeler yapılmış, 35 hasta muayene ettirilmiştir.

Halkevi bahçesinde İstanbul'dan gelen Ama Mithat Tarafından “göz hastalıkları ve trahom” konulu bir konferans verilmiştir. Haziran ayında halkevinde 3 düğün töreni yapılmıştır¹³⁵.

Temmuz Ağustos 1941

Köycülük komitesi tarafından Zeytin köyüne gezi yapıldı. İçme suyu getirilmesi, okulun ıslahı, yolun ağaçlandırılması konuları konuşulmuştur. Montrö günü kutlandı. Hoparlörle bir konferans verilmiş, milli marşlar çalınmıştır. Lozan günü için konuşma yapıldı ve konser verilmiştir. 30 Temmuzda bir halk gecesi yapıldı. Temsil ve alafranga alaturka konser verilmiş. Halkevlerinin gayesi konulu bir konuşma yapılmış. Kürkçüler köyüne bir gezi yapılmış. İki yüz hasta ve trahomlu muayene edilerek ilaçları verilmiş. Halk türküleriyle konser, zirai, sıhhi, sosyal konuşmalar yapılmıştır. Kütüphane ve yayın komitesi 8 köye kitapları ile birlikte kütüphane hediye etmiştir. 30 Ağustos gecesi Halkevinde bir tören yapılmış, konferans verilerek şiirler okunmuştur¹³⁶.

¹³³ Evimizin Nisan Ayı Faaliyeti, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.34, 1941, s.36.

¹³⁴ Evimizin Mayıs Ayı Faaliyeti, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.35, 1941, s.36.

¹³⁵ Evimizin Haziran Ayı Faaliyeti, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.36, 1941, s.36.

¹³⁶ Evimizin Temmuz ve Ağustos Faaliyeti, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.37, 1941, s.27.

Eylül 1941

Bisiklet koşusu yapıldı. Çocuk terbiyesi konulu konferans verilmiş, 250 kişi dinlemiştir. 29 Eylül Dil Bayramı törenlerle kutlanılmıştır. Halkevleri hakkında bir eser yazacak olan Profesör İsmail Hakkı Balcıoğlu iki konferans vermiştir. Temsil komitesi “Bir Doktorun Ödevi” adlı bir piyes provalarına başlamıştır. Yoksul öğrencilerin ihtiyaçları karşılık 600 lira para verilmiştir ¹³⁷.

Ekim-Kasım-Aralık 1941

22 Ekim 1941 de Milli Şef İsmet İnönü halkevini ziyaret ederek, iki buçuk saat memleket işleri çeşitli konularla ilgili görüşmelerde bulunmuştur. 27 Ekim 1941’de “Cumhuriyet ve halk idare” konulu konferans verilmiştir. Orkestra tarafından halka konser verilmiştir. Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla “Cumhuriyet Bayramının Önemi” konulu hoparlörle bir konuşma yapılmıştır. “Bir Doktorun Ödevi” adlı piyes temsil edilmiş, orkestra ve bando takımları katılmıştır.

10 Kasım Atatürk’ün ölüm yıldönümü dolayısıyla, Atatürk’ün yüksek hususiyetleri hakkında bir konferans verilmiştir. 11 Kasım den itibaren önce öğrencilere sonra halka gösterilmek üzere; 1)Sivas atölyesinin açılış töreni, 2)Bergama Kömesi, 3)Atatürk’ün doğu seyahatlerine ait filimler gösterilmeğe başlanılmıştır ¹³⁸.

2.3.3. 1943 yılında Adana Halkevi’nin Çalışmaları

Nisan 1943

Verilen konferanslar 1)İngiliz terbiye müesseseleri 2)Sinan ve eserleri 3)Yeni Türk hikâyeciliği 4)Harpte İngiliz çocukları 5)Okul öncesi çağıdaki çocuk terbiyesi 6)Tıbbi müsamereler konulu konferanslar verilmiştir. Törenler: İkinci İnönü zaferi, Büyük Türk Mimar Sinan’ı Anma, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı çeşitli etkinliklerle kutlanılmıştır. “Yanlış yol” ve “İstiklal” adlı dram ile “Kinin” adlı köy oyunu temsil edilmiştir. Halk türküleri ekibi ve klasik müzik ekibi konserler vermiş Halkevi salonunda iki düğün yapılmıştır. 28 Nisan 1943’te Düziçi Köy Enstitüsü öğrencilerinden 15 kişilik ekip milli rakstan Aydın Zeybeği, Harmandalı, Sepetçioğlu oyunları oynanmıştır. Alfabe ve daktilo kursundan mezun 45 öğrenciye valini

¹³⁷ Evimizin Bir Aylık Faaliyeti, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.38, 1941, s.30.

¹³⁸ Evimizin Bir Aylık Faaliyeti, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.39, 1941, s.32.

katılımıyla belge verilmiştir. 11 Nisan 1943'te manyatizma ve ispiirtizma gösterileri yapılmıştır ¹³⁹.

Sosyal yardım amaçlı tifüs hastalığı dolayısıyla 27 ilkokul öğrencisine 270 kilo sabun verilmiştir. Aynı hastalıktan korunma tavsiye eden 2.000 broşür, 100 adet levha hazırlanıp, asılmıştır. Fakir öğrencilere para yardımı yapılmıştır. Fakir hastalara muayene ve ilaç verilmiştir. CHP tarafından düzenlene yoksullara yardım ve aş işinde halkevi müracaat bürosu düzenlemiş ve 300 kadar fakir vatandaş tespit edilmiştir.

Köy gezisi: Baklalı köyüne bir gezi tertip edilmiş, bu gezide, Adana'nın başlıca ürünü olan pamuk muhtelif ekim alanları gösteren örnekler ile pamuk ile ayçiçeği yağlarının çeşitli şekillerinden oluşan koleksiyon köylüye gösterilmiştir. Baklalı köyü el tezgâhları dokuma işiyle uğraşan köylerden olması nedeniyle el dokumacılığının daha ileri örnekleri elde edilmiş olan numuneler köylüye gösterilmiş ve modern tezgâhlar tanıtılmıştır. Baklalı köyünde "İstiklal" ve "Kinin" piyesi oynanmış, "Kinin" bir köy oyunu olma özelliğindeki ilk örnek olmuştur. Köylülerle birlikte köyün bugünkü durumuna dair ve bazı medeni ihtiyaçlarla ilgili kararlar verilmiştir. Okula güzel bir helâ yapmaya, okul ile tren istasyonu arasındaki yolu iyileştirmeye, derenin üzerine köprü yapmaya, yaban domuz avını düzenlemeye ve bu işin ticaret tarafından önemli olduğu fikrine alıştırmaya karar verilmiştir ¹⁴⁰.

Mayıs 1943

Konferanslar: Halk Edebiyatı, Cinsiyet Terbiyesi, Beden Terbiyesi, Türkçülük adlı konferanslar verilmiştir. 5 Mayıs halk edebiyatı gecesi düzenlenmiş. Konferans verilmiş, ulusal sazlar ve halk havaları söylenmiş ve çalınmıştır. Şair Ziya Paşa anılmıştır. 19 Mayıs Bayramı münasebetiyle tören düzenlenmiştir.

3 Mayıs'ta tarih öğretmenleri arasında bir toplantı düzenlenmiş ve Adana'nın tarihi hakkında görüşmeler yapılmıştır. Mayıs ayında Gerdan köyünde "kumar" adlı köy oyunu, halkevi salonunda "Değişen Adana" adlı üç perdelik dram ve "Mahcuplar" adlı bir perdelik komedi temsil edilmiştir. 1 Mayıs 6 Mayıs arası resim sergisi açılmış ve

¹³⁹ İlhan Tarus, (1943), Evimizin Bir Aylık Tarihi, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.52, s.15.

¹⁴⁰ a.g.m., s.16.

3000 kişi ziyaret etmiştir. Halk türküleri ekibi konserlere devam etti yenice köyünde Gülbaba adlı halk şairi tarafından bağlama ile bir nefes konseri verilmiştir ¹⁴¹.

Haziran- Temmuz 1943

Montrö ve Lozan anılmış, klasik müzik ve halkevi bandosu konser vermiş, Karataş nahiyesi ve  evre köyleri ziyaret edilmiş sıhhi durum incelenmiş tifüs salgını hakkında bastırılan broşürlerden dağıtılmıştır. Her sene olduğu gibi ikmale kalan  ğrencilere Türkçe, Matematik, Almanca, Fransızca, İngilizce kursları açılmış açılan bu kurslarda 400  ğrenci yaralanmıştır. Sosyal yardım olarak halkevine müracaat eden dokuz hasta muayene edilmiş ve ilaç yardımı yapılmıştır ¹⁴².

Ağustos Eylül 1943

30 Ağustos Büyük Zafer törenle kutlanılmış, kutlamada mandolin konseri verilmiştir. Bando her cumartesi bahçede parçalar  almaya devam etmiştir. İkmal kursları devam etmiş, bu kurslara devam eden 343 öğrenciden 250  ğrenci başarılı olmuştur. Akümülatör imali, dansa davet, otomobil için yollar, telefon rehberinin basılması, takat membaı adlı filmler halkımıza gösterilmiş, 2.450 vatandaş faydalanmıştır. Karataş ve Misis köylerine gidilerek sıhhi çalışmalar yapılmıştır. Sosyal yardım komitesi Halkevinde bir poliklinik açmış ve genç ve idealist hekimler fedak rca çalışmışlardır ¹⁴³.

Ekim 1943

“Türk Gençliği Nasıl Yetiştirilmelidir”, konulu konferans verilmiştir. 29 Ekim kutlanmıştır. Halk türküleri ekibi konser vermiştir. “İnsan sarrafı” adlı komedi ve “Vatan ve Vazife” adlı piyes temsil edilmiştir. Garden parti 6 Ekim Milli şef İnönü’n  Adana’ya gelişini şerefine halkevi bahçesinde verilmiştir ¹⁴⁴. Bahçe partisi değil de garden parti kavramı kullanımı batılılaşmanın ürünüdür. Senelik İngilizce kursu açılmıştır. 2 nişan bir de düğün töreni yapılmıştır.

¹⁴¹ İlhan Tarus, (1943), Adana Halkevinin Bir Aylık Tarihi, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.53, s.15.

¹⁴² Adana Halkevinin Bir Aylık  alışması, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.55, 1943, s.15.

¹⁴³ Adana Halkevinin Bir Aylık  alışması, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.56-57, 1943, s.23.

¹⁴⁴ Adana Halkevinin İki Aylık  alışması, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.58-59, 1943 s.23-24.

Kasım 1943

3 Kasım'da Tanzimat'ın 104. Yılı dolayısıyla konferans verilmiş, "Türkiye'de Umumi Pamukçuluk" konulu konferans verilmiştir. 10 Kasım Anma Programı yapıldı. İnönü'nün millete beyannamesi okundu. Ankara Halkevi'nin gönderdiği Atatürk'ün cenaze töreni ve tifüs mücadelesi filmleri izletilmiştir. Halk türküleri ve klasik Türk musikisi ekibi konser verilmiştir. Bir düğün töreni ile Yardımseverler Cemiyeti'nin çaylı, danslı toplantısı olmuştur ¹⁴⁵.

Aralık 1943

"Türk Milletinin Kudret Kaynakları" konulu bir konferans verilmiştir. Adana'lı şair Talat Muter in ölümünü 1. Yılı töreni yapılmıştır. Halk türküleri ekibi tarafından bir konser verilmiştir. Sadi Tek, Muammer Karaca Tiyatrosu, Halkevi salonunda Karmakarışık, Ah Şu Kaynanam, Çamurda Bir Zambak, Paşa Hazretleri, Sütkardeşler, Allahısmarladık, O Kadın, Erkekler Kırkıncıdan Sonra Azar, Fatoş adlı vodviller temsil edilmiştir ¹⁴⁶.

2.3.4. 1944 Yılında Adana Halkevi'nin Çalışmaları

Ocak Şubat 1944

4 Şubat 1944 Canbridge Üniversitesi Profesörü S.J. Davies "İngiltere'de Teknik Öğretmeni ve Öğrenciler" konulu konferans hazırlamış, Mr Toomlin sunmuştur. 8 Şubatta Giresun milletvekili Necmi Osten "İkinci Dünya Savaşı'nı Hazırlayan Sebepler" konulu konferans vermiştir. 5 Ocak Adana'nın kurtuluşu kutlanmıştır. 20 Şubat halkevlerinin açılış yıldönümü kutlanmıştır. Temsil kolunun hazırladığı "Himmetin Oğlu" ve "İnsan Sarrafı" temsil edilmiştir ¹⁴⁷.

Mart 1944

Türkiye güney alanları Mersin temsilcisi Mr. Toolmin tarafından "İngiliz edebiyatı" ve Konya Halkevi reisi Muhlis Koner tarafından da "Halk Terbiyesi Karşısında Münevverler" konulu konferanslar verilmiştir. Atatürk'ün ve Milli Şef

¹⁴⁵ Adana Halkevinin İki Aylık Çalışması, (1943), S.58-59, s.24.

¹⁴⁶ Adana Halkevinin Bir Aylık Çalışması, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.60, 1943, s.15.

¹⁴⁷ Adana Halkevinin İki Aylık Çalışması, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.61-62, 1944, s.23.

İnönü'nün Adana'ya ayak bastığının yıldönümleri kutlanmıştır. Halk türküleri ekibi ve mandolin kursu öğrencileri tarafından konser verilmiştir. “Kör” piyesi 4 farklı zamanda oynanmıştır ¹⁴⁸.

Nisan 1944

“Gençlikte İdeal İhtiyacı” konulu konferans verilmiştir. Karacaoğlan gecesi yapıldı “Karacaoğlan ve Halk Edebiyatı” hakkında konferans verilmiştir. Ressam Latif Ariş'in afiş ve süsleme sergisi Halkevi salonunda sergilenmiştir. “Gençlikte Kendini Bilmek” konulu konferans verildi. Mandolin kursu öğrencileri konser verdi ¹⁴⁹.

Mayıs 1944

“Vatan ve Gençlik” ile “Gençlik ve Türk Felsefesi” konulu konferans Vakkas Savaş tarafından verildi. Garden parti yapıldı. Ziya Paşa'yı anma günü yapıldı. 19 Mayıs Gençlik Bayramı münasebetiyle “Harp ve Sulh Meselesi Arasında Çukurova” konulu bir konferans verildi ¹⁵⁰.

Haziran 1944

“Kuyruk Acısı” vodvili temsil edildi. 2 adet garden parti verildi. Tuzla ve Karataş nahiyelerine geziler düzenlendi ve muhtaçlara yardımlar yapıldı. 2 düğün töreni yapılmıştır ¹⁵¹.

Temmuz- Ağustos 1944

“Narenciyeler” mevzulu konferans verildi. Montrö Zafer Yıldönümü ve Lozan Yıldönümü, istiklal marşı ve konferanslarla kutlandı. Açılan ikmal kurslarına 818 öğrenci kaydedildi bunun yanında ticaret memurları yetiştiren Bürokomersiyal kursu açıldı, 11 kişi kaydedildi. 3 nişan ve düğüm töreni yapıldı. Adana Garnizonundaki askerlere halkevinde 4 gün 2'şer defa film seyrettirildi. Kütüphane kitapları, kitap ve yazar adlarına göre tasnif edildi ¹⁵².

¹⁴⁸ Adana Halkevinin Bir Aylık Çalışması”, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.63, 1944, s.15.

¹⁴⁹ Adana Halkevinin Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.64-65, 1944, s.24.

¹⁵⁰ a.g.m., s.24.

¹⁵¹ Adana Halkevinin Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.66, 1944, s.15.

¹⁵² Adana Halkevinin Temmuz-Ağustos 944 Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.67-68, 1944, s.24.

Eylül Ekim 1944

“Para Delisi”, “Beyaz Baykuş”, “Bir Gönül Masalı” adlı temsiller Halkevi salonunda gösterilmiştir. Ses sanatkârı Mukadder Sezer Türk müziği konseri vermiştir. Ankara radyosu ses sanatçısı Celal İnce Alafranga konser vermiştir. Mandolin kursu öğrencileri konser vermiş, köy enstitü öğrencileri Anadolu Halk Türküleri konseri vermişler. Cumhuriyet bayramı üç gün boyunca çeşitli etkinliklerle kutlanıldı. Yüzlerce hasta muayene edildi, yoksul öğrenciler kitap ve defter yardımı yapılmıştır ¹⁵³.

Kasım 1944

Ebedi şef Atatürk ölüm yıldönümünde anıldı. Şehir doktorları tarafından yıllık toplantı yapılmıştır. Halkevi sosyal yardım kolu yararına bir balo düzenlenmiş ve 5.235 lira yardım toplanmıştır. Halkevi kütüphanesinden 5.807 okuyucu yararlanmış ve kütüphaneye 42 aylık dergi ve 7 yeni eser gelmiştir ¹⁵⁴.

Aralık 1944

Büyük vatan şairi Namık Kemal anısına şairin hayatı, eserleri ile ilgili konuşmalar yapılmış. Müzik şefi Hakkı Tar’ın yetiştirdiği çocuklar konser vermiştir ¹⁵⁵.

2.3.5. 1945 Yılında Adana Halkevi’nin Çalışmaları

Mart- Nisan 1945

1 Mart günü toprak bayramı kutlanılmıştır. “İlim Zihniyeti” konulu konferans verilmiştir. Öğrenciler arasında hitabet yarışmaları yapılmış ve dereceye girenlere ödül verilmiştir. 15 Mart Atatürk’ün Adana’ya ilk geliş günü olması nedeniyle tören yapılmıştır. 18 Mart Çanakkale Zaferi anısına tören yapılmıştır. Törende konferans verilmiştir. 23 Mart şairler gecesi düzenlenmiştir ¹⁵⁶.

Mayıs- Haziran 1945

Bir Mayıs Bahar Bayramı kutlanılıyor. 5 Mayıs’ta bir konser verilmiş ve “Teklif” adlı bir perdelik komedi oynanmıştır. Hava Şehitleri Töreni yapılıyor. Ziya

¹⁵³ Adana Halkevi Nasıl Çalışıyor?, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.69-70, 1944, s.24.

¹⁵⁴ Halkevi Aylık Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.71, 1944, s.16.

¹⁵⁵ Evimiz Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.72, 1944, s.16.

¹⁵⁶ Evimiz Mart, Nisan Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.75-76, 1945, s.16.

Paşa anılıyor. 19 Mayıs Gençlik Bayramı, 17 Haziran Toprak Bayramı törenleri yapılıyor ¹⁵⁷.

Temmuz-Ağustos 1945

“Toprak Kanunu” konulu bir konferans verilmiştir. 2 Temmuz da açılan ikmal kurslarından 515 öğrenci faydalanmıştır. CHP’nin açtığı kütüphanecilik kursuna katılıp dönen Hamid Asyalı halkevi kütüphanesini yeni bir tasnif usulüyle tertibe başlamıştır. Klasik parçalardan oluşan bir caz konseri verilmiştir. 30 Ağustos Zafer Bayramı, özel programla kutlanmıştır ¹⁵⁸.

Eylül- Ekim 1945

İlkokulların açılması ile Atatürk Parkı’nda tören yapılmış, Dil Devrimi’nin 13. Yıldönümü kutlanılmış, kısa söylevler konferanslarla kutlandı. 21 Ekimde yapılacak Genel Sayımın önemini halka anlatmak için nüfus müdürlüğü ile iş birliği yaparak üç konferans verilmiştir. Halkevinin bahçesinde ki dans yeri ihtiyacı karşılayacak şekilde genişletilmiş etrafı çiçeklerle süslenmiştir. Halkevi bandosu yeniden diktirilen lacivert elbiseyle çalışmalarına devam etmiştir. 10.000 cilde yakın kitabın bulunduğu kütüphane büyük salona indirilmesi kararı alındı ¹⁵⁹.

Kasım 1945

Temsil kolu Molyer’in “Hastalık Hastası” piyesini göstermişler, Atatürk 7. Ölüm Yılı’nda temsil salonunda törenle anılmış ve anıta çelenç konulmuştur. Halk Türküleri ve caz olmak üzere 2 adet konser verilmiştir. Kurslar komitesi, İngilizce, hitabet, eskrim, sahne bilgisi, makyaj olmak üzere birçok kurslar açılmıştır. Müracaat eden fakirlere yardım edilmiş, gerek hükümet gerekse başka işler için dilekçe ve müracaat mektupları yazdırmak için kendilerine yardımcı olunmuştur ¹⁶⁰.

Aralık 1945

Halkevinde 1 Aralık 1945 ten itibaren faaliyete geçen kurslar:

¹⁵⁷ Evimiz Mayıs Haziran Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.77-78, 1945, s.16.

¹⁵⁸ Evimiz Temmuz 1945 Ayı Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.79-80, 1945, s.24.

¹⁵⁹ Halkevi Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.81, 1945, s.16.

¹⁶⁰ Halkevi Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.82-83, 1945, s.24.

1. Hitabet kursu,
2. Eskrim kursu.
3. Sahne bilgisi ve makyaj kursu.
4. Milli oyunlar kursu.
5. İki cezaevinde iki Halkevinde olmak üzere dört Türkçe okuma yazma kursu
6. 4 grupta olmak üzere İngilizce kursları.
7. Keman kursu.
8. Mandolin kursu.

Temsil kolu Yunan klasiklerden sofaklesin “antigone” adlı piyesi temsil etmişler. Şekspirin “Jül Sezar” adlı eser temsile hazırlanıyor. Keman ve şan konserleri verilmiştir. 29 Aralık’ta bir amatör resim ve fotoğraf sergisi açıldı. Çeşitli vesilelerle çay partisi ve balo verilmiştir ¹⁶¹.

2.3.5.1. 1945 Yılı Adana Halkevi’nin Toplam Faaliyetler Raporu

Çeşitli konularda toplam 12 konferans verildi; konferansları toplam 8.000 kişi dinledi. 18 tören ve toplantı tertip edildi 60 hatip halkı aydınlatmıştır. Gençler arasında bir milli şiir gecesi tertip edilmiş, iki defa da şair gecesi yapılmıştır. Edebiyat kolu tarafından dört şiir müsabakası yapılmıştır. Adana’nın tarihini yazmak için esaslı bir faaliyete geçilmiş, Doğu ve Batı arşivleri incelenmiş, Çukurova’yı ilgilendiren bütün olay ve açıklamalar toplattırılmıştır. Kütüphaneden bir yıl içinde 17300 kişi yararlanmıştır. Halkevinin 2’si şehir içerisinde olmak üzere, toplam 9 şubesi vardır. Bir yıl içerisinde 4 adet okuma yazma kursu açılmış, 152 yurttaş bu kurslarda okuma yazma öğrenmişlerdir. Yabancı dil kursları açılmış, bütünlemeye kalanlara kurslar açılmıştır. Her zaman kursiyer gençlerle dolup boşalan Halkevi bir kültür müessesesi görünümündedir. Bu yapının bir ucunda müzik kursu, diğer ucunda resim kursu alt katta Türkçe üst katta yabancı dil kursu Adana Halkevi’ni bir arı kovanına çevirmektedir.

Bando ekibi 14’ten 19’a çıkarılmış hepsi lacivert üniforma giymiştir, halk musikisi ekibi kurulmuştur. Keman kursları açılmış, haftanın 4 günü resim kursları, açılan amatör resim ve fotoğraf sergileri salonda gösterilmiştir. Konservatuar mezunu

¹⁶¹ Halkevi Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.84, 1945, s.16.

bir rejisör getirilmiş, 16 temsil verilmiş, sahnede otomatik değişebilen 12 dekor tesisatı yapılmış, muhtelif konularda 8 film öğrenci ve askere gösterilmiştir.

Yoksul vatandaşlara para ve ilaç yardımı yapılmış, elbise yol parası tedarik edilmiştir. Vatandaşların dilekçeleri yazılmıştır. Köylülere sağlık ve ziraat konuşmaları yapılmış, köylüyü uyandıracak temsiller verilmiştir. Okullar arası voleybol ve pingpong müsabakaları yapılmış. Bir yılda 18 tören, bayram tertip edilmiştir. 6 defa çaylı toplantı tertip edilmiş, 1 garden parti, 3 balo, 8 nişan veya düğün, 1 biçki dikiş, 1 resim, 1 fotoğraf olmak üzere 3 sergi açılmıştır ¹⁶². 5 konser verilmiştir.

2.3.6. 1946 Yılında Adana Halkevi'nin Faaliyetleri

Mart 1946

Atatürk günü yapılmış Atatürk'ün Adana'ya ilk geliş günü şerefine İki temsil verilmiş, sömestr tatili için şehrimizde bulunan öğrenciler için CHP Merkez Bucak Başkanı tarafından 400 kişilik bir ziyafet verilmiş, milli oyunlar oynanmıştır. 23 Martta düğün yapılmıştır. “Vazife Ahlakı” hakkında konferans verilmiştir. Garnizondaki askerlere askeri bir film seyrettirilmiştir. Yayın komitesince zengin bir kitap gecesi düzenlenmiştir ¹⁶³.

Nisan-Mayıs- Haziran 1946

II. İnönü Zaferi kutlandı. “İnsan Sarrafı” temsili oynandı. Mr Jago İngiliz hayat ve edebiyatı hakkında konferans verdi. 23 Nisan Milli Egemenlik Bayramı kutlandı. Şair Ziya Paşa anıldı. Yüzme müsabakaları yapıldı. Temsil kolu, cezaevinde “İnsan Sarrafı”nı oynadı ¹⁶⁴.

Temmuz- Ağustos 1946

Adana Halkevi Sosyal Yardım Komitesi tarafından fakir ve hastalar tedavi ettirilmiş ve ilaç yardımında bulunulmuştur. Parası biten öğrencilere para yardımı, Varto depremine 100 liralık yardım yapılmıştır. Adana Halkevi Kurslar Komitesi tarafından 504 öğrencinin devam ettiği, Türkçe, Edebiyat, Fizik, Matematik, İngilizce, Fransızca, Almanca Kursları açılmıştır. Spor komitesi Atatürk parkındaki tenis kortunda

¹⁶² Evimizin Bir Yıllık Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.85-86, 1946, s.32.

¹⁶³ Halkevi Mart Ayı Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.87, 1946, s.16.

¹⁶⁴ Halkevi Çalışmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.88, 1946, s.16.

tenis turnuvası düzenlendi. Tarih ve coğrafya öğretmenlerinden oluşan 25 kişilik bir grup, Mersin Silifke arasında meşhur Korikos harabelerine incelenmek üzere gezi düzenledi ¹⁶⁵.

Eylül 1946

30 Ağustos Bayramı dolayısıyla çeşitli etkinlikler yapılmıştır. Merasimlerden sonra halk oyunları oynanmıştır. Sosyal Yardım Komitesi'nce 7 hasta muayene ettirilmiş, fakir hastalara ilaç yardımı yapılmıştır ¹⁶⁶.

Ekim- Kasım 1946

26 Eylül Dil Bayramı kutlanmış, konuşmalar yapılmış, Öz Türkçe şiirler okunmuştur. 5 Kasım 1946 Nurullah Ataç şiir hakkında konuşma yapmıştır. 10 Kasım Atatürk'ü Anma Programı yapılmıştır. Adana Erkek ve Kız liseleri yararına Garden Parti verildi. CHP Ocakları yararına “Gömdüğüm O Cihan” ve “Has Bahçe” temsil edildi. Sosyal Yardım Kolu tarafından fakir öğrencilere para ve kitap yardımı yapıldı. 26 Ekimden itibaren İngilizce kursları açıldı. 100 öğrenci kursa katıldı. 12 Kasımdan itibaren de Fransızca kursları açıldı. “Ahilik ve Eski Esnaf Teşkilatı” konulu konferans verildi. Halkevi daveti üzerine Adana liselerinden mezunlar davet edilmiş, “Adana Liselerinden Yetişenler Cemiyeti” kurulmasına karar verilmiş ¹⁶⁷.

2.3.7. 1947 Yılında Adana Halkevi'nin Faaliyetleri

Her salı edebiyatçılar gecelerine devam edilmfjy

iştir. Halkevlerinin yıldönümü ve Atatürk'ün Adana'ya ilk geliş yıldönümleri kutlanmıştır. “Çoban” piyesi 4 defa, “Ayşe Opereti” 5 defa, “Ceza Vodvili” iki defa temsil edilmiştir. Her pazar danslı aile toplantıları düzenli bir şekilde devam etmiştir. Üç balo, çeşitli toplantı düzenlenmiştir. 35 fakir hasta muayene edilmiş, 6 fakire ayrıca para yardımı yapılmıştır ¹⁶⁸.

¹⁶⁵ Adana Halkevi Çalışmaları, *Çukurova Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.1, 1946, s.16.

¹⁶⁶ Adana Halkevi Çalışmaları, *Çukurova Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.2, 1946, s.17.

¹⁶⁷ Adana Halkevi Çalışmaları, *Çukurova Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.4, 1946, s.17.

¹⁶⁸ Adana Halkevi Çalışmaları, *Çukurova Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.8, 1947, s.16.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ADANA HALKEVİNİN TÜRK MODERNLEŞMESİNE KATKISI

3.1. TÜRK MODERNLEŞMESİ BAĞLAMINDA ADANA HALKEVİ

Türk birliğinin bilgi ve şefkat kaynağı olan Halkevlerinin (aynı zaman da Adana Halkevinin) önemli vazifelerinden birisi de halkı, şefkatli bir anne gibi bağrına basmak, onu her fırsatta bilgi nuru ile aydınlatmak, ona hakiki ve öz benliğini duyurmaktır ¹⁶⁹. Bu vazife doğrultusunda Adana Halkevi'nin Adana halkının modernleşmesine katkı sağladığını görmekteyiz.

Dünya tarihinde önemli bir inkılâp yapmış bulunuyoruz. Tarihsel açıdan bakarsak Türk inkılâbı siyasi ve sosyal alanlarda gereklilik arz etmektedir. Türk milletinin skolâstik zihniyelerden kurtularak, yükselmesini, gelişmesini ve olgunlaşmasını vadeden bir fikir ve bu prensipler yedi madde halinde CHP'nin siyasi programında tespit edilmiştir. Bu prensipler aynı zamanda partinin bir kültür şubesi olan Halkevlerinin de birinci ve esaslı vazifesi olarak sayılmıştır. İnkılâbı parti yapmış, İnkılabı işlemek, olgunlaştırmak ve perçinleştirmek Halkevlerine bırakılmıştır ¹⁷⁰.

Türk inkılâbı şefler tarafından sezilen, görülen Türk milletinin hakiki isteklerine ihtiraslarına hizmet eden bir özelliği vardır. Millet içinden kopup gelen bir inkılâptır. İnkılâpların prensipleri etrafında konuşmak halkla sıkı inkılâp bağı kurmak Halkevlerinin vazifesi olmuştur ¹⁷¹. Halkevleri yürüten inkılâbın kuvveti, kendine şekil veren cemiyetin hızıdır ¹⁷². Adana Halkevi modern hayatın unsurlarından olan inkılâpların halk arasında yerleşiklik kazanması için çalışmalar yapmıştır

Halkevi idealist insanların toplandığı yerdir ¹⁷³. Adana halkevi'nde yer alan insanlar belli idealler üzerine çalışan insanlardır. Bu ideallerden birisi de Türk modernleşmesine katkı sağlamaktır.

Kemalist rejimin iki büyük kökünün milliyetçilik ve medeniyetçilik olduğunu bize Atatürk öğrettiği belirtiliyor ¹⁷⁴. Halkevleri Kemalist rejimin takip ettiği esasları

¹⁶⁹ Oğuz Öcal, (1941); Seyirci Gözüyle Zehirli Kucak, *Görüşler Kültür Dergisi*, S.33, s.20.

¹⁷⁰ Cahit Oral, (1941), Halkevlerinin İnkılap Vazifesi, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.32, s.4.

¹⁷¹ a.g.m., s.4.

¹⁷² Yunus Kazım Köni, (1937), Halkevinin Yıldönümü, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.1, s.1.

¹⁷³ a.g.m., s.1.

¹⁷⁴ Türk Devriminin İki Büyük Kökü Milliyetçilik ve Medeniyetçilik, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.15, 1938, s.11-13.

halkımıza yaymak gibi yüksek ve kültürel bir vazife ifası ile mükelleftir diyor. Başvekil Celal Bayar¹⁷⁵.

Adana'nın aydınlanmasında Adana Halkevi öğretmen, şair, doktor gibi aydınları kullanmıştır¹⁷⁶. Devrim Büyük Şefi'ne ve yarına tam bir inan ve birlikle yürüyor. Bu yürüyüşte bütün yurttaşların aynı hız ve tempoyla ilerlemesi gerekiyor. Bu işte özellikle münevverlerin mesuliyetli görevleri vardır. Türk'ün büyük yarını için çalışmak, devrimin yapıcısı ve yardımcısı olmak her Türk için kutsal bir vatan borcudur¹⁷⁷.

Halkevlerinin 20. Yıldönümü münasebetiyle Halkevi bahçesinde yapılan programda konuşan Ali Hadi Okan Halkevlerinin büyük rolünü açıklarken Türkün medeniyet yolunda Halkevlerinin bir hız kaynağı olduğunu söyledi. Ata'nın "Hedefiniz Akdeniz..." işaretiyle sadece denizi değil gidilecek birçok manevi istikameti de kastettiğini söylemektedir¹⁷⁸.

3.2. ADANA HALKEVİ SÖYLEMİNDE OSMANLI DEVLETİ İLE TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Adana Halkevinin düzenlediği Cumhuriyet gecesi programında Mürşide Akyol eski yönetim ile yeni modern yönetimin karşılaştırılmasını yapar¹⁷⁹. Bu tarz karşılaştırmalı anlatımda amaçlanan modern Türkiye Cumhuriyeti'nin farkını ve inkılâplarını halka anlatabilmektir.

Modern Türkiye Cumhuriyetinin temel özelliğini belirtirken onun devletçiliğini izah etmek gerekir. Osmanlı devleti ile büyük farklarının olduğu belirtilmelidir. Denilebilir ki modern Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı devleti ile arasında sadece tarihi bir bağ kalmıştır¹⁸⁰.

¹⁷⁵ 20 Şubat Bayramlaşmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.9, 1937, s.8-10.

¹⁷⁶ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.3, 1937, s.34-46.

¹⁷⁷ Halkevinde, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.9, 1937, s.2; Adana Halkevinin işlevini ve aydınlara devrimlerin yaşatılması ve modernleşme hareketine katılma noktasında çağrı yapılmaktadır.

¹⁷⁸ a.g.m., s.51.

¹⁷⁹ Adana Halk Evinde, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.5, 1937, s.31.

¹⁸⁰ Şevki Berker, (1943), Cumhuriyet Hükümeti ve Osmanlı İmparatorluğu, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.58, s.1-3.

Atatürk 15 yıl gibi kısa sürede yeni bir ulus oluşturdu. Dünün müstemleke yapılmak istenen yurdu yerine, bütün bir ülke kurdu; dünün köle yapılmak istenen milleti yerine hür, uyanık bir millet oluşturdu; dünün iki mezhepli ahret adamı yerine milliyetçi cumhuriyetçi, medeniyetçi, laik Türk vatandaşı meydana getirdi ¹⁸¹.

Altı asırlık saltanat devrinin köhneleşmiş yönetim tarzı, şahsi menfaat ve hırslar neticesinde harabeye dönmüş bir ülke haline gelen ülkemizde yönetimi devralan Türkiye Cumhuriyeti 15 sene gibi kısa bir sürede iftihar duyulacak eserler meydana getirdi ¹⁸².

Ülkemiz Cumhuriyetten önce asırlarca kötü ellerin idaresi altında ve bozuk bir idare sisteminin karışıklığı içinde idi. Böyle zamanlarda halkı kim düşünecekti? Günümüz Cumhuriyeti'nde ise ekonomik ve sosyal alanlarda devlet halkının daima yanındadır ¹⁸³.

Vasfiye Avcı, Mürşide Akyol'un okuduğu yemen türküsü münasebet düşürerek eski askerlikle yeni askerlik farkı anlatıldı ¹⁸⁴. Eski ile yeninin modern ile geleneğin farkını ortaya konmuş oluyor.

Devletin varlığını oluşturan köylü eski devirlerde çok ihmal edilmiş, sadece vergi veren konumdaydı, gelirler hanedan sülalesine sarf edilir köylüye verilmezdi eski devrin bin bir siyasi ve tarihi hatasını en başında bu gelir ¹⁸⁵.

3.3. KÖYLERDE KALKINMA

Köyü milletin efendisidir diyen Atatürk köylü sınıfının önemine dikkatimizi çekiyordu. Türkiye Cumhuriyetinin kurulduğu ilk yıllarda nüfusun dörtte üçünü köylü halk oluştuyordu. Adana Halkevi kırsal nüfusun fazla olduğu Adana'da yerel halkın modernleşmesi için köycülük faaliyetlerine ayrı bir önem veriyordu.

¹⁸¹ Türk Devriminin İki Büyük Kökü Milliyetçilik ve Medeniyetçilik..., s.11.

¹⁸² Seyfettin Tezer, (1938), Tasarruf İnkılabı, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.15, s.34-35.

¹⁸³ Zihni Bayo, (1937), Kooperatif Şirketleri, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.10, s.39-41.

¹⁸⁴ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.38.

¹⁸⁵ Seyfi Tezer, (1937), Cumhuriyette Köylü ve Köycülük, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.11, s.1.

Köylü: Cumhuriyet hükümetinin esas temeli ve bünyesidir. O temeli sağlam ve köylerimizi modern bir şekilde görmek ve o hale getirmek Adana Halkevinin gayelerindendir. Cumhuriyet partisinin kültür aktarıcısı olan halkevleri köycülük işlerine ehemmiyet verip, köylünün dertlerini dinler, hastalarına bakar, sosyal kalkınmasına yardım ve rehberlik eder köyün imarına çalışırdı ¹⁸⁶. Köylerin kalkınması köylerin modernleşmesi anlamına gelmektedir. Adana Halkevi köycülük şubesiyle köylerin kalkınması (modern hale gelmesi) için çalışmalar yapmıştır.

Köylerin kalkınması için yapılacak işlerden bazıları:

1. Köylerin planı, en az iki ana caddeli bir köy şeklinde olmalı,
2. Köylere seyyar kütüphane, modern kümes ve helâ yapılmalı.
3. Belediye fen müdürlüğü mahalli ihtiyaçlara göre köydeki malzemelerden yararlanarak sıhhi helâ yaptırmalı
4. Köy okulları taş veya kerpiçten yapılmalı.
5. Köylerin ana yolları çamurdan kurtulup taştan yapılmalı ¹⁸⁷. Köylerde sönmeye yüz tutmuş olan arıcılığı modern bir şekilde yapılması için arıcılık kursu açılmış ve modern anlamda arıcılığı öğrenen köylülere çağa uygun modern kovanlar dağıtılmıştır ¹⁸⁸.

Adana Halkevi tarafından çeşitli vesilelerle köylere geziler yapılmıştır. Bu gezilerin biriside, Adana merkeze bağlı Misis köyüne 50 kişilik bir ekiple yapılmıştır. Köye onuncu yıl marşıyla giriliyor, köyde bando çalınıyor, Cumhuriyet hükümetinin köylüye yardımı örneklerle anlatılıyor, hastalar muayene ediliyor ve diş tedavileri yapılıyor ¹⁸⁹. Halkın dörtte üçü köylü/kırsal olan bir toplumda modern yaşam biçimini köylere de aktarmak gerekiyordu. Bu anlamda Adana Halkevi çeşitli vesilelerle köylerde gezilerde modern yaşamın unsurlarını kullanmışlardır.

Adana'nın başlıca toprak mahsulü ve büyük endüstri hammaddesi olan pamuğun muhtelif ekim safhalarını gösteren numuneler ile pamuk ve ayçiçeği

¹⁸⁶ Tezer, (1937), s.2.

¹⁸⁷ Ekrem Gürsel, (1940), Köylerde Kalkınma Hazırlıkları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.25-26, s.31.

¹⁸⁸ Adana Halkevi..., s.55.

¹⁸⁹ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.41.

yağlarının muhtelif çeşitlerinden oluşan koleksiyon köylülere gösterilmiş, köylüler bu modern numuneleri ilgiyle izlemişlerdir ¹⁹⁰.

Adana Halkevi köycülük şubesinin diğer bir köy gezisi de Baklalı köyüne olmuştur. Baklalı köyü el tezgâhları işiyle uğraşan köylerden olması sebebiyle el dokumacılığının daha ileri örneklerini elde etmiş olan diğer yerlerden Adana Halkevi aracılığıyla getirilen numuneler köylülere gösterilmiş aradaki büyük farka dikkat çekilmiştir. Adana Halkevinin elinde bulunan modern el tezgâhı nöbetleşe köyler arasında gezdirilmektedir ¹⁹¹. Ayrıca Baklalı köylüleriyle köyün mevcut durumuna dair bazı medeni (modern) ihtiyaçlarla ilgili kararlar alındı. bu kararlar; mektebe helâ yaptırmak, köy mezarlığını okuldan uzak bir yere taşımak, köyü en yakın tren istasyonuna bağlayan yolu iyileştirmek, yarı yoldaki derenin üzerine köprü yapmak, yaban domuzlarının avı hakkında düşünceleri düzeltme ve bunun ticari önemi üzerinde durmak ¹⁹². Adana Halkevinin Baklalı köyü faaliyetinden de anlaşılacağı üzere köylerin modernleşmesi için çalışılmıştır.

Başka bir köy gezisi olan Misis köyünün Adana Halkevi üyelerince ziyaretinde Vasfiye Avcı keman eşliğinde güzel parçalar okumuş. Ekrem Baltacı bulaşıcı hastalılar hakkında öğütler vermiştir ¹⁹³. Yemişli köyü ziyaretinde ise köye gidildikten sonra köy defteri üzerinde köylüye izahat yapıldı. Nüfus defteri ve köy kanunu ile ilgili çalışmalar yapılmıştır ¹⁹⁴. Ayrıca köylülerle temas kurularak köylerin ağaçlandırılması için çalışmalar yapılmıştır ¹⁹⁵.

3.4. ADANA HALKEVİNİN SPOR ÇALIŞMALARI

Adana Halkevi'nin spor komitesi voleybol maçı düzenlemekte ¹⁹⁶ tenis kortunda tenis müsabakaları yapılmaktadır ¹⁹⁷. Çeşitli zaman ve mekânlarda yapılan

¹⁹⁰ Tarus, S.52, s.15.

¹⁹¹ a.g.m., s.16.

¹⁹² a.g.m., s.16.

¹⁹³ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.45.

¹⁹⁴ Adana Halkevinde 4 Buçuk Ay, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.4, 1937, s.23.

¹⁹⁵ Evimizin 1940 Kanunusani Çalışma Hülasası..., s.33.

¹⁹⁶ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Mart-15 Nisan, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.2, 1937, s.26-27.

¹⁹⁷ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.45.

bisiklet koşuları organize edilmekte ¹⁹⁸ bunların yanında gülle atma, uzun atlama, futbol gibi modern sporun çeşitli dalları ile ilgili çalışmalar yapılarak modern sporunun gelişmesine katkı sağlanmıştır.

Adana Halkevi köy gezilerinde de uygun ortamlarda spor faaliyetleri yaptırılmıştır. Buna bir örnek Misis köy gezisinde köylüler arasında tahammül(dayanıklılık) koşusu ve güreş müsabakaları yapıldı. Birinciye saat ikinciye elektrik feneri verildi ¹⁹⁹. Dereceye girenlere ödül olarak saat ve elektrik feneri verilmesi modern teknik aletlerin tanıtılıp yaygınlaştırılması olabileceğinden bu bağlamda da Adana Halkevinin modernleşme hizmetini görmekteyiz.

Adana halkevi spor komitesinin düzenlediği cirit müsabakaları ilgi uyandırırken, Oynanan milli oyun büyük seyirci kitlesiyle alakayla izlenmiştir ²⁰⁰.

Adana Halkevinin organizasyonuyla şehir stadyumunda serbest güreş müsabakaları yaptırılmıştır. Fenni boyda, modern bir güreş minderi üzerinde yapılan müsabakalara köylerden ve şehirlerden ünlü güreşçiler iştirak etmiş, köylüler şimdiye kadar bu modern tarzdaki güreşleri ilk defa görmüş olmalarına ve mayolar ile güreş tutmuş bulunmalarına rağmen çok memnun kalmışlar ²⁰¹. Geleneksel ata sporumuz olan güreş sporuna gerek minder kullanımı gerekse giyilen mayo kıyafeti ile çağdaş/modern bir nitelik kazandırılmaya çalışılmıştır.

Adana Halkevi spor şubesi tarafından düzenlenen başka bir sporda av gezileri gösterilebilir ²⁰². Bunun yanında Toroslar'da 2000 metreye çıkılarak Şehli köyü üzerinde Topakardıç mevkiinde çam ormanlarının son hududundan yukarıda kayak partileri yaptırılmıştır ²⁰³.

¹⁹⁸ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Mart-15 Nisan..., s.27.

¹⁹⁹ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.43; saat ve elektrik feneri gibi unsurların köylere yayılması için çalışıldığını görmekteyiz.

²⁰⁰ Adana Halk Evinde..., s.32; cirit bizim milli sporlardan olduğu için modern sporların yanında cirit gibi milli sporlar bizim milli bir devlet olmamıza hizmet etmektedir.

²⁰¹ Adana Halkevi..., s.68.

²⁰² Evimizin Kanunusani Ayı Faaliyeti..., s.35.

²⁰³ Evimizin 1940 Kanunusani Çalışma Hülasası..., s.32.

3.5. ADANA HALKEVİNİN MODERN KADIN İMGESİNE KATKISI

Adana Halkevinin düzenlediği gece programında kız lisesinden Zekiye ile İclal muhtelif parçalar okudular. Vasfiye Avcı ise Ziya Gökalp'ten bestelenmiş parçalar okudu ²⁰⁴. Halkevi programlarda bayanlara bu tür aktif roller vererek modern kadın anlayışının gelişmesine katkı sağlanmıştır.

Fahriye Akgün “Asri (çağdaş/modern) Ana nasıl olmalıdır” konulu konuşmayı 23 Nisan gecesini münasebetiyle Adana Halkevinde yapmıştır ²⁰⁵. Türk kadınlığı ve Türk ailesinin inkişafı, Dünya ve Türk kadınlığının gelişimi, Osmanlılar döneminde kadın saltanatı konulu ²⁰⁶ kadının sosyal yaşamını ilgilendiren konferanslar verilmiştir. Bu konferanslarla Cumhuriyetin istediği çağdaş/modern kadın algısının halka yayılması istenilmiştir.

Adana Halkevinin Temsil kolunun çalışmaları ve telkinleri vasıtasıyla eski adet ve ananeler çözülmüş; halkevi sahnesinin yüksek manasını anlayan aile reisleri kız çocuklarını sahneye çıkartmakta tereddüt etmemişlerdir ²⁰⁷. Sahneye çıkan kızlar aynı zamanda çağdaş bir yaşam biçiminin göstericileri olmuş oluyorlar

3.6. ADANA HALKEVİNDE MODERN SANAT TARZI

Adana halkevinin konferans v.b. programlarında Modern müzik elamanlarından orkestra kullanılan modern müzik unsurlarındandır ²⁰⁸. Örneğin Halkevinin temsil kolu Asri sinemada büyük rağbet gören piyes oynandı, memlekette unutulmayacak bir sükse yaptılar denmektedir ²⁰⁹. Adana Halkevi sinema da temsil(gösteri) yaparak modern sanat tarzının gelişmesine katkı sağlıyordu.

Halkevi salonunda Öğretmen Okulu öğrencilerinden karikatürist Kemal Çizer'in güzel bir karikatür sergisi oldu ²¹⁰. Nasıl ki farklı insanların bir hadise karşısında sezişleri birbirinden farklı ise yine bu tiplerin bir olayı anlatış ve tasvirleri

²⁰⁴ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.39.

²⁰⁵ Halkevinde Bir Ay, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.10, 1937, s.48.

²⁰⁶ Adana Halkevi..., s.54.

²⁰⁷ Fikri Sayar, (1945), Halkevlerinde Temsil Kollarının Önemi, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.85-86, s.15.

²⁰⁸ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.38.

²⁰⁹ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Mart-15 Nisan..., s.27.

²¹⁰ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.46.

birbirinden farklıdır. Bunun böyle olması orijinalitenin lehine olmuş ve böylece sanatın doğmasına yol açmıştır. Sanat tarihinde büyük resim meslekleri arasında karikatür mesleğinin de önemli yeri vardır. Adana Halkevi 1 Mayıs 1936'da Kemal Çizer tarafından açılan karikatür sergisi beğeni toplamıştır²¹¹. Adana Halkevinde açılan resim ve fotoğraf sergisi Adana ilinde güzel sanatlara duyulan sevginin güzel bir örneği olmuştur²¹². Adana halkevi salonunda halkın ziyaretine açılan sanat etkinlikleri sergileri yurttaşların modern yaşamın vazgeçilmezlerinden olan sanata ilgi duymalarına sebep olmuştur.

Kapasiteli gençleri ar (sanat) anlamında ileri götürmek düşüncesiyle keman, mandolin, piyano kursları açılmış koro ve halkevi bandosu oluşturulmuştur. Bando törenlere katılmıştır²¹³. Aynı okuldan iki kardeş Türkan ve Aslıhan, “kazaska” ve “harmandalı” oyunları ile Türk çocuğunun güzel sanatlardaki raks kolunun kuvvetini gösterdiler²¹⁴. Cumhuriyet gençliğinin modern sanata olan kabiliyetini ortaya çıkarmaya yönelik bu tür faaliyetleri de Adana Halkevi'nde görmekteyiz.

3.7. ADANA HALKEVİNDE TÖREN VE MİLLİ BAYRAMLAR

Adana Halkevi'nde nisan aylarında çeşitli mekânlarda Karacaoğlan geceleri düzenlenirdi. Bu programlarda Karacaoğlan'ın hayatı, özetle anlatılır, saz sanatçıları Karacaoğlan'dan eserler çaldı²¹⁵. Karacaoğlan bir şair olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin istediği modern seküler/dünyevi bir yaşam tarzına sahip bir halk ozanı olarak görülür. İlkelerin halka yerleşmesi için uygun model alınır ve Adana civarında yaşamış bir ozan olduğu için, Karacaoğlan geceleri düzenlenmiştir.

Nisanın ilk haftasında büyük mimar, Mimar Sinan için programlar yapıldı. Bu programlardan birinde 4 Nisan akşamı Mimar Sinan'ın hayatına dair söylev ve eserleri halkevinde programla tanıtıldı²¹⁶. Mimar Sinan çeşitli etkinliklerle Adana

²¹¹ İbrahim Soyer, (1937), Adana Halkevinde Selahattin Çanga ve Sadi Ünal Karikatür Sergisi, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.6, s.31.

²¹² Necmi Şenel, (1940), Sergi, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.25-26, s.3; Adana halkevi toplumda sanat anlayışını gelişmesi hislerin ortaya çıkması için teşvik edici rol oynamıştır.

²¹³ Adana Halkevi..., s.25.

²¹⁴ Halkevinde Bir Ay, S.10, s.48.

²¹⁵ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.34.

²¹⁶ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Mart-15 Nisan..., s.2.

Halkevi tarafında anıldı. Bu Türk büyüğünün hayatı ve eserleri anlatıldı ²¹⁷. Adana Halkevinde Mimar Sinan ile ilgili programlar yapılmasının nedeni, modern ulus devlet oluşturulurken tarihi önemli şahsiyetlerin modellenmesi yapılmak istenmesidir.

17 Mayıs günleri Adana eski valisi şair Ziya Paşa'yı anma etkinlikleri düzenlenir. Böyle bir programda; şairin mezarına çelenk konuldu, Ar kolu müzik dinletisi yaptı ²¹⁸. Modern yaşam tarzı olan mezara çelenk koyma etkinliği ile müzikli bir merasim görmekteyiz.

Adana Halkevinde her sene 23 Nisan günü ulusal egemenlik bayramı coşkuyla kutlanılmıştır. Yine böyle bir 23 Nisan günü milli hâkimiyet gecesi orkestranın çaldığı istiklal marşı ile açılış yapılıyor ve tarihi hatıralarla bu günün önemi canlandırılmaya çalışılıyor ²¹⁹. 24 Temmuzlarda Lozan geceleri düzenlenirdi ²²⁰. 30 ağustos Zafer Bayramı düzenli olarak kutlanılırdı. Zafer Bayramı kutlamasında; Başkomutanlık meydan muharebesi güzelce anlatıldı, şiirler okundu müzikler dinlenildi ²²¹. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, halkevi bahçesinden atılan havai fişeklerle kutlanmaya başlandı. Mektepten, itfaiyeden, istihdam taburundan ve halktan ibaret olan fener alayı ile kutlandı ²²². Milli bayramlar modern yaşam tarzına halkın adapte olmasını sağlıyor. Önemli gün ve geceler, milli bayramlar, halkın bir araya gelmesine vesile kılınıp; düzenlenen programlarda Cumhuriyetin ilkeleri, inkılâplar ve modern yaşamın gerekenleri Adana Halkevi tarafından halka çeşitli vesilelerle anlatılmıştır.

3.8. ADANA HALKEVİNİN SALONUNDA MODERN HAYAT TARZINA AİT SOSYAL ETKİNLİKLER

Adana halkevinde yapılan sosyal etkinliklerde bazıları

1. Balo: Adana Halkevi'nde çocuk balosu düzenlendi ²²³. Halkevi salonu Kızılay Balosuna sahne olmuştur ²²⁴.

²¹⁷ Halkevinde Bir Ay, S.10, s.47.

²¹⁸ Adana Halkevinde 4 Buçuk Ay..., s.21.

²¹⁹ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.37.

²²⁰ Adana Halkevinde 4 Buçuk Ay..., s.22.

²²¹ a.g.m., s.23.

²²² Adana Halk Evinde..., s.31.

²²³ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.46.

²²⁴ Halkevinde Bir Ay, S.10, s.47.

2. Düğün, Nişan: Adana Halkevi 3 Temmuzda üyelerden Zeynel ile Hicretin nişanına, 15 Temmuzda da Şevket ile İsmet'in düğünlerine sahne olmuştur ²²⁵.

3. Çay Partisi: Şehir tiyatrosu onuruna aralarında Vali Tefik Hadi Baysal'ın da bulunduğu 70 kişilik ekibe halkevinin bahçesinde çay partisi verildi ²²⁶. 18 Ocak 1941 yılında Adana Halkevi'nin salonunda cazlı ve çaylı aile toplantısı yapılmıştır ²²⁷.

4. Garden Parti: Milli Şef İsmet İnönü'nün Adana'ya teşrifleri şerefine halkevi bahçesinde garden parti düzenlenir ²²⁸.

5. Yılbaşı Balosu: 1945 yılı aralık ayının son gününde Adana Halkevi'nde ilk ve orta eğitim mensupları, yılbaşı balosu düzenlemişlerdir ²²⁹.

3.9. ADANA HALKEVİNİN ORTAYA KOYDUĞU MODERN EKONOMİK HAYAT TARZI

Devlette fertler gibi bir iktisadi idaredir. Bunun için birçok ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları giderecek geliri olması lazımdır. Devlet çalışan ama kazanmayan kazandıran bir kurumdur. Esasen devletin vazifesi budur. Çünkü devlet sosyal bir zarurettten doğmuştur. Herkesin tek başına hatta ortaklaşa temin edemediği bazı vazifeleri devlet yerine getirir. Devlet bu ve benzeri vazifeleri yerine getirirken gelire ihtiyacı var; bu gelirlerin en önemlisi de vergi geliridir ²³⁰.

Sosyal yardım komitesi hastalara ilaç yoksullara nakdi yardım, öğrencilere bilet v.b yardımlarda bulunmuştur ²³¹. Sosyal devlet olma yolunda ilk adımlar, vatandaşın çok ciddi sıkıntılarının olduğunu ve bu bağlamda Adana Halkevi'nin bir yardım faaliyet merkezi olduğunu ve bunun da ekonomik ve sosyal anlamda halkın dayanışmasını netice verdiğini görmekteyiz.

²²⁵ Adana Halkevinde 4 Buçuk Ay..., s.24.

²²⁶ Halkevinde Bir Ay, S.10, s.47.

²²⁷ Evimizin Kanunusani Ayı Faaliyeti..., s.35.

²²⁸ Adana Halkevinin İki Aylık Çalışması, S.58-59, s.23.

²²⁹ Halkevi Çalışmaları, S.84, s.16.

²³⁰ Zihni Bayo, (1940), Vergi Nedir?, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.25-26, s.6; Vergi nedir yazısıyla toplumun ana unsuru devlet ve modern devlet anlatılıyor, devletin gelir kaynaklarından vergi hakkında halk bilinçlendiriliyor.

²³¹ Adana Halk Evinde..., s.32.

Her işte birlik olma kuvvettir. Ancak ekonomik anlamda birlik en büyük kuvvettir. Ekonomik birlikteliğin en iyisi ve olgunu “kooperatiflerdir”²³². Ekonomik yaşama kooperatifçilik övülmektedir. Kooperatiflerin faydaları arasında medeniyetin icabı olan insanların kaynaşmasına ve yardımlaşmasına yardım etmesi gösterilmektedir²³³ Sosyal ve ekonomik anlamda birlik olmaya ve dayanışmaya çağırıyor görmekteyiz.

Ziraat müdürü: “Adana Ziraatı”, Zihni Bayo: “Kooperatif”, Vergi komisyonu reisi: “Vergiler”, Kadastro Direktörü Seyfi: “Cumhuriyette tasarruf” konulu konferanslar verildi²³⁴. Doçent Enver Ziya ve Hazım Hatıf Kuyucak tarafından Harp ekonomisi ve Tarih konulu konferanslar verildi²³⁵. Süleyman Sergici Borsalar konulu konferans vermiştir²³⁶. Dil Tarih Edebiyat Komitesi üyelerinden Vasıf Canbay tarafından “Devlet Demiryolları ve Sanayileşmemiz” hakkında bir konuşma yapılmıştır²³⁷. Adana halkevi tarafından düzenlenen bu konferans ve konuşmalar modern Cumhuriyetin ekonomik anlayışını halka duyurmak ve halkın bilinçlenmesini amaçlanılmıştır.

Yurdun her köşesinde kültürel, ekonomik, bayındırlık bakımından yıllarca yapılmayan ve bugün, Avrupa emsali eserler oluşturan, Türkiye Cumhuriyeti’nin attığı adımlar arasında, milletin sosyal bünyesi içerisinde devletin servet ve gelirlerini kanuna uygun ve modern bir biçimde kullanılmasını sağlamaktır²³⁸.

3.10. MODERN YAŞAMI ANLATAN KONFERANS VE KONUŞMALAR

Adana Halkevi’nde modern yaşamla ilgili seminerler verilmiştir. Alman gazeteci Herman Kolp; projeksiyonla gösterdiği resimler yardımıyla Finlandiya’yı anlatan konferans verdi. Türkçe izahatla Finleri tanıttı. Adetlerden, dilden, medeni

²³² Bayo, (1938), s.39.

²³³ a.g.m., s.41; Zihni Bayo ekonomik yaşam için öneride bulunarak birleşmeye kooperatifleşmeye çağrı yaptığını görmekteyiz.

²³⁴ Halkevinde Bir Ay, S.10, s.46.

²³⁵ Evimizin Bir Aylık Faaliyeti, S.33, s.44.

²³⁶ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.46.

²³⁷ Adana Halkevi..., s.65.

²³⁸ Tezer, (1938), s.34.

seviyeden bahsetti ²³⁹. Finlandiya örneğinden hareketle Adana'nın modern yaşamına dair bilgilendirme yapılmıştır.

Yayın komitesi tarafından Mayıs tarihinde “İnkılâp ve İnkılâba İman” konulu konferans verilmiştir. Ayrıca Ramiz tarafından “Eti Türkleri”, Raşit Öz tarafından da “Dilimizi Sevelim” konferansları verilmiştir ²⁴⁰.

Halk kürsülerinde halkevi mensupları tarafından Cumhuriyet hakkında halka izahatlar yapılarak Cumhuriyetin kalplere sindirmek vazifesi yapılmıştır ²⁴¹. Servet-i Fünûn Edebiyatı hakkında konferans verildi ²⁴². Ercüment Ekrem Talu: “Şehircilik ve Turizm” konulu konferans vermiştir ²⁴³. Doktor Ekrem Baltacı Çocuk Bayramı münasebetiyle çocuk bakımı hakkında faydalı konferans vererek; orkestra geceyi müziklendirdi ²⁴⁴. Yayın komitesi, hoparlör neşriyatında Doktor Şükrü “gebelik hıfzıssıhhası”, Süleyman Sergici “Borsalar”, Arif Asya “Dil Devrimi”, Necati Sepici “Memlekette Atletizm”, Hidayet Ongan “Adabı Muaşeret”, Seyfi “Kadastro”, Ömer Sanver “Eti Türkleri”, Belkıs Zincirkıran ise “Okuma Zevki” konulu konferans vermiştir ²⁴⁵.

Ziya Gökalp Gecesi'nde büyük Türkçünün hayatı, değeri konferansla dinleyicilerin dikkatine sunuldu ²⁴⁶. Adana Halkevi'nin kendisi hakkında program düzenlediği önemli Türk büyüklerinden Ziya Gökalp modern devlet oluşumuna katkısı programlarda vurgulanılmıştır.

Adana Halkevi'nin köy gezilerinde de çeşitli konularda köylüleri bilgilendirme etkinlikleri yapılmaktaydı. Örneğin Misis köyü gezisinde bulaşıcı hastalıklar hakkında misis köylüsüne bilgiler verildi ²⁴⁷. Modern hayat anlayışı hastalıklara ve özellikle salgın hastalıklara pozitivist anlayışla etkin mücadele etmeyi öğütlemektedir.

²³⁹ Adana Halkevinde 4 Buçuk Ay..., s.23; Böylece Finlandiya örneğiyle modern yaşam tarzı örneği üzerinde durulmuştur.

²⁴⁰ a.g.m., s.23.

²⁴¹ Adana Halk Evinde..., s.32; Adana halkevi Cumhuriyet yaşam tarzının benimsenmesi ve sindirilmesi açısından çeşitli ortamlarda konuşmalar yaparken modern yaşamın içselleşmesine katkı sağlamış olur.

²⁴² Halkevinde Bir Ay, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.6, 1937, s.33.

²⁴³ Evimizin 1940 Şubat Çalışma Hülasası..., s.37.

²⁴⁴ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.38.

²⁴⁵ a.g.m., s.44.

²⁴⁶ a.g.m., s.38.

²⁴⁷ a.g.m., s.44.

3.10.1. Kahvelerde Yurt Konuşmaları

Adana Halkevi kurulduğu günden beri şehrin ırğat ve esnaf kahvelerinde her kış yurt konuşmaları tertip edilir. Halkevinin ilk yılında, halkevi salonunda verilen konferanslar ve düzenlenen ulusal gecelerde halka temas etmek ve inkılâpları aşlamak imkânları yeterli olmayınca halkevliler, okuması olmayan ve kendi kendine aydınlanmak imkânı bulunmayan, yurttaşların çoklukla bulunduğu kahvelere gidip konuşmalar yaptılar. Bu iş için 20 ilkokul öğretmeni görevlendirildi. Öğretmenler açık ve pürüzsüz dille dün ile bugünü mukayese ederek, inkılâpların iyiliklerini belirtip halka ileriye aydınlık gösteren konuşmalar yaptılar. Konuşmalar yapan öğretmenler halkın memleket ve millet işlerine ne kadar alaka duyduğunu görerek sevinç duymuşlardır²⁴⁸.

Adana halkevinin 1933-1937 yıllarında yaptığı konferansların sayısı 660'ı buldu.

Tablo 3.1. Adana Halkevinin 1933-1937 Yıllarında Yaptığı Konferansların Sayısı²⁴⁹

YILLAR	KONFERANSLAR
1933	61
1934	93
1935	171
1936	100
1937	235
TOPLAM	660

Kaynak: Görüşler Kültür Dergisi, 1937, S.10: 30

Yapılan konuşmalarda halkın yurt ve İnkılâp, sağlık, hukuk, tarih bilgilerinin artırılması, milli gururun uyanık tutulması hedeflenmiştir.

Kahve konuşmalarında işlenen konulardan bazıları:

1. Bayrağa Saygı
2. Cenupta (kuzeyde) Türk birliği ve Eti Türkleri
3. Cumhuriyet bayramının candan kutlanması
4. Ulusal ekonomi ve tutum
5. Bugünkü hükümet programının izahı

²⁴⁸ Ömer Sanver, (1937), Kahvelerde Yurt Konuşmaları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.10, s.28; Adana Halkevinin gönüllü öğretmenleri kahvelere kadar giderek memleket meselelerini modern yaşamı anlatmışlardır.

²⁴⁹ Halkevinde Bir Ay, S.10, s.28; Bu konferanslara yüz elli bin vatandaş iştirak etmiştir.

6. Ticaret muvazenemiz ve yurdun zenginleşmesi için yapılması gerekenler.
7. Türk tarihinin derinlikleri,
8. Eski ve yeni idarenin karşılaştırılması,
9. İstiklal savaşı ve Lozan'da kazandıklarımız.
10. Cumhuriyetin getirdiği inkılâplar, kanunlar, dil, kıyafet, harf ve tarih inkılâpları.
11. Yeni Türkün karakteri: Altı okun izahı,
12. Halkın ödevleri: Askerlik, vergi, hayırlı kurumlara yardım.
13. Sağlık öğütleri, sıtma trahom,
14. Zehirli gazlar ve gelecek savaşlardan korunma yolları,
15. Vatan coğrafyası, hudutlarımız ve sahillerimiz²⁵⁰.

3.11. ADANA HALKEVİNİN MODERN DİL VE TARİH ÇALIŞMALARI

Atatürk 2 Eylül 1930 yılında dil hakkında şu özlü sözü söylemiştir: “Milli his ile dil arasında bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması milli hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili dillerin en zenginlerindendir”²⁵¹.

Bu yurdun tek sahibi var oda Türk ulusu ve onunda bir tek dili vardır oda Türkçedir²⁵². Türk yeryüzünün ilk medeniyet hocasıdır. İlk hayvanı ehlileştiren, ilk tohumu saçan, ilk demiri döven, ilkyazı Sümerlerle Orta Asya'dan geldi. Dünyaya neolitik medeniyeti onlar yaydılar. Medeniyetin iki büyük incisi tabip ve filozof İbni Sina ve Farabi Türk kanındandır²⁵³.

Halkevi salonunda Arif Nihat Asya Dil Devrimi konulu konferans vermiştir²⁵⁴. 26 Eylül Dil Bayramı büyük coşkuyla kutlanılıyor²⁵⁵. Türkçe şiirler okutuldu. Dil devrimi şerefine halkevi elektrikle aydınlatıldı²⁵⁶. Güneş-dil konferansı: Dil tarih fakültesinden Sebahat Tutku Güneş dil teorisi hakkında konferans verdi. Türk dilinin

²⁵⁰ Halkevinde Bir Ay, S.10, s.29.

²⁵¹ 26 Eylül, *Çukurova Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.3, 1947, s.17.

²⁵² Adana Halkevi..., s.12.

²⁵³ a.g.m., s.12; Medeniyet (modernite)e ilk hocalığı tarihi anlamdan Türk ulusunun verdiğini söyleyerek Medeniyetin bizim öz malımız olduğunu bu anlamda daha çabuk kabullenmemizi salıqlamaktadır.

²⁵⁴ a.g.m., s.20.

²⁵⁵ a.g.m., s.24.

²⁵⁶ a.g.m., s.58.

üstünlüğünü ilimle ispat etmek için majeste kelimesinin Sümercenin mağalanmak gibi şekillerine girmiş olan mek ten türediğini anlattı. Konferans filolojik anlamda ilim içerikliydi ²⁵⁷.

Adana Halkevi Adana ili içerisinde yabancı dillerde söylenen köy ve mahalle adları üzerinde çalışılarak bunların kanuni yollarla Türkçeleşmesine çalışılmıştır. ²⁵⁸.

Yayın komitesi tarafından Raşit bin Öz, “Dilimizi sevelim” konferansı vererek Türk Dil Kurumuna destek vermiştir ²⁵⁹. Cumhuriyet Bayramı kutlama gecesinde Mürşide Akyol Çocukla bir çocuk gibi konuşan, diplomatları çocuk seviyesine düşüren Atatürk’ün Cumhuriyet Türkçesine bağlılığından bahsederek “Ne Mutlu Türküm” sözüyle söylevini bitirdi ²⁶⁰.

Hüsnü Uğur “Türk tarihinin anahtarı”, Öğretmen Necmettin Esin: “Türk dili ve İstiklal” konferansları verilmiştir ²⁶¹.

Adana’nın kurtuluş tarihine ait çalışmalarına devam ederek, 162 sayfa hatıra, 15’er tane vesika ve fotoğraf derlemiştir.

Mayıs 1943’de Adana’daki tarih öğretmenleri arasında Adana’nın tarihi hakkında bir toplantı düzenlenmiş, çay ziyafetli bu toplantıda Adana’nın tarihi hakkında konuşulmuştur ²⁶².

3.11.1. Ulus Okulları Ve Okuma Yazma Seferberliği

Modern toplum okuryazar toplumla olur. Cumhuriyet harf inkılâbıyla memlekette okuma işini temelinden halletmiştir. Resmi ve özel okullar, ulus okulları okuma bilmeyen yurttaşlara okuma öğretecektir ²⁶³. Adana’da toplam 1937-1938 ders yılında açılan 122 ulus okulunun 11 tanesi Adana Halkevi’nde açılmıştır.

- Hars komitesi tarafından 85 Dershane
- Halkevi tarafından 11 Dershane

²⁵⁷ Halkevinde Bir Ay, S.6, s.33.

²⁵⁸ Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs..., s.46.

²⁵⁹ Adana Halkevinde 4 Buçuk Ay..., s.23.

²⁶⁰ Adana Halk Evinde..., s.31.

²⁶¹ Halkevinde Bir Ay, S.10, s.46.

²⁶² Tarus, (S.53), s.15.

²⁶³ Ulus Okulları, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.9, 1937, s.3.

- Diğer kurumlarca 22 dershane

Toplamda 118 dershane de okuma yazma öğretimi yapılan ulus okulu açılmıştır²⁶⁴. Bu dershanelere 5 528 öğrenci devam etmiştir²⁶⁵.

Tablo 3.2. Adana Halkevinin 1937-1938 Eğitim ve Öğretim Sezonunda Açtığı Dershaneler ve Öğrenci Sayıları²⁶⁶

Dershanenin açıldığı yer		Dershane			Öğrenci		
		Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam
5 Ocak	B	—	1	1	—	31	31
5 Ocak	A	—	1	1	—	45	45
Namık Kemal	B	1	—	1	74	—	74
Namık Kemal	B	1	—	1	34	—	34
Namık Kemal	A	1	—	1	52	—	52
Namık Kemal	A	1	—	1	48	—	48
Namık Kemal	A	1	—	1	74	—	74
Cumhuriyet	A	1	—	1	72	—	72
Cumhuriyet	A	1	—	1	46	—	46
Seyhan	A	1	—	1	48	—	48
Seyhan	A	1	—	1	53	—	53
TOPLAM		9	2	11	464	76	540

Kaynak: Görüşler Kültür Dergisi, 1937, S.9:6

Adana Halkevi açmış olduğu kurslarla halkın okuma yazma öğrenmesine katkı sağlamıştır²⁶⁷.

Tifüs salgını için bastırılan broşürler dağıtılarak, halkın sıtma ve tifüs hakkında bilgilendirilmesi sağlanmıştır²⁶⁸.

3.11.2. Kültür Birliği

Cumhuriyet rejimi ile birlikte Çukurovalılar arasında mazinin derinliklerinde kalan mezhep ayrılıkları diğer fena hasletler gibi tarihe gömüldü. Hars komitesinin rehberliği ile bölgenin hakkı olan ulusal kültür birliğinin temelleri sağlam atılmış oldu.

²⁶⁴ Ulus Okulları..., s.3.

²⁶⁵ a.g.m., s.3.

²⁶⁶ a.g.m., s.6.

²⁶⁷ Halkevinde, S.9, s.6.

²⁶⁸ Adana Halkevinin Bir Aylık Çalışması, S.55, s.15.

Artık din ve itikat ticaretine son veren laiklik, tarikat dedikodularına da son vermiş oldu. Milleti, bir kan birliğinden öte fikir, duygu, kültür işi olarak ele alınmıştır ²⁶⁹.

3.11.3. Yabancı Dil ve Diğer Kurslar

Fransızca kursu üç ay devan etmiş, daktilo kursu ilave olarak motor kursu açılmıştır ²⁷⁰. Fotoğrafçılık kursu açılmıştır ²⁷¹. Her sene ikmale kalan öğrenciler için kurslar açılırdı ²⁷². İngilizce Almanca gibi dil kurslarının yanında, motor dikiş arıcılık gibi mesleki kursları da görmekteyiz.

Aralık 1945 yılından itibaren faaliyete geçen kurslar:

1. Eskrim kursu
2. Sahne bilgisi ve makyaj kursu
3. Dört Türkçe okuma yazma kursu
4. Dört grupta olmak üzere İngilizce kursları
5. Keman kursu
6. Hitabet ve milli oyunlar kursları
7. Mandolin kursu ²⁷³.

²⁶⁹ Ömer Sanver, (1937), Kültür Birliği Yolunda, *Görüşler Kültür Dergisi*, Adana Halkevi Yay., S.11, s.4.

²⁷⁰ Adana Halkevi..., s.70.

²⁷¹ Evimizin 1940 Kanunusani Çalışma Hülasası..., s.31.

²⁷² Adana Halkevinin Bir Aylık Çalışması, S.55, s.15.

²⁷³ Halkevi Çalışmaları, S.84, s.16.

SONUÇ

20. Yüzyılın ilk çeyreğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluşundan kısa bir zaman sonra, sosyal kültürel ve ekonomik bağlamda yaşanan çağın modern görüntülerine sahip olması istenilmiştir. Kurulan Cumhuriyetin sonsuza kadar yaşayabilmesi için Modernleşme/çağdaşlaşma bir araç olarak zorunlu görülmekteydi. Mustafa Kemal Atatürk'ün en büyük hayali bağımsız ve çağını yakalamış bir devlet kurmaktır. Bu bağlamda bir takım inkılâplar yapılmıştır. Bu inkılâplarda amaçlanan Osmanlı Devleti'nden miras alınan geleneksel toplum yapısının modern toplum yapısına devşirilmesidir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen inkılâpların halka benimsetilmesi ve halk tarafından hayata geçirilmesi amacıyla bir dizi önlemler alınmıştır. O dönemde halkın yüzde sekseninin köylülerden oluşması inkılâpların benimsetilmesi önünde ciddi bir zorluk oluşturmaktaydı. Bu zorluğu aşmak için Mustafa Kemal Atatürk tarafından yurdun çeşitli merkezlerine halkevleri açılması talimatı verilmiştir. Halkevlerinin en önemli amacı Cumhuriyet ilkelerinin halka benimsetilmesidir. Modernleşme adına gerçekleştirilen inkılâpların halk tarafından benimsenmesi son derece önemliydi. 1923-1933 yılları arasında eğitim sosyal ve kültür içerikli inkılâplar yapılmış ve 1933 ve sonrası yıllar bu inkılâpların halka benimsetilmesi, tabana yayılması arzulanılmıştır. Ekonomik anlamda devletçilik ilkesi ile hızla kalkınma hedeflenilmiş ancak bu yeterli görülmeyip kültürel anlamda da modern seviyeyi yakalamak istenilmiştir. Bu bağlamda dönemim siyasi iradesi tarafından, sanat, spor, eğitim ve sosyal yaşam alışkanlıkları düzeyinde modern/çağdaş bir toplum inşa etme noktasında halkevlerine görev yüklenilmiştir. Aydınlar ile halk arasında kopukluk olması, CHF ile halk arasında iletişim kopukluğunun varlığı CHF'nin önemli kararlar almasına neden olmuştur. Bunlardan birisi de CHF III. Büyük kongresinde Halkçı politikalar sonucu Türk Ocaklarının kapatılıp halk ile iletişimi sağlamak ve inkılâpları benimsetmek amacıyla halkevleri kurma/açma kararı alınması olmuştur. Kültürel hayatı Partinin ideolojisi doğrultusunda yönlendirme isteği sonucunda halkevleri 19 Şubat 1932 yılında açılmıştır.

Avrupa ulus devlet modeline göre şekillendirilen Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal bir kimlik kazanması ve böylelikle modernleşebilmesi için halkevleri CHF tarafından bir araç olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda halkevlerinin kuruluş amaçları

arasında, modernleşme programının halk tarafından kabullenilmesi yer almaktadır. Modernleşme programının önemli bir ayağını ulus devlet oluşturma teşkil ediyordu. Ulus devlet oluşturma ulusal bir kimliğe bu da dil birliği ve tarih birliğine bağlıdır. Ulusal bir kimlik oluşturma amacıyla kurulan Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu'nun çalışmalarının işlerlik kazanması ve kısa zamanda sonuç alması halkevleri aracılığıyla sağlanmıştır. Halkevleri ulusal bilinci geliştirmek için TTK ve TDK'nun yapmış olduğu çalışmalara katkıda bulunmuş ve bu çalışmaların halkça kabul edilmesini sağlamıştır. Halkevlerinde toplumun modernleşmesi amacına yönelik spor, sanat, eğitim ve sosyal yardım çalışmaları ideolojinin taşıyıcı mekanizmaları olarak düşünülmüştür. Çağdaş bir toplum oluşturma, kültürde, sanatta modern bir Türkiye Cumhuriyeti inşa etme işlevi olan halkevlerinin halk eğitimi, köycülük, gibi çalışmaları; inkılâpların halkça benimsenilmesine katkı sağlamıştır.

Türkiye Cumhuriyetinin ulus devlet olma ülküsü milli sınırlar içerisinde temeli tarihe özü milliyetçiliğe dayanan kaynaşık bir millet yapmaktır. Bu ülküyü dokuz koldan ulaştırmaya çalışan Halkevleri Türkiye'de yaşayan halkı bir millet haline getirmeyi Türk inkılâbını kökleştirmeyi amaçlamıştır, bu bağlamda geniş halk kitlelerine yönelik çalışmalarda bulunmuştur.

Halkevlerinin çalışma alanı dokuz şube tarafından halkın eğitimi faaliyetlerini gerçekleştirebilmektir. Halkevi şubeleri şunlardır;

- 1) Dil, Edebiyat ve Tarih şubesi
- 2) Güzel sanatlar şubesi
- 3) Temsil şubesi
- 4) Spor şubesi
- 5) Sosyal yardım şubesi
- 6) Halk dersaneleri ve kurslar şubesi
- 7) Kütüphane ve yayın şubesi
- 8) Köycülük şubesi
- 9) Müze ve sergi şubesi.

Halkevi şubelerinde çalışmalar genellikle kültürel alanlarda halkın millet olma yolunda bilinçlendirilmesi faaliyetlerine yöneliktir. Halkevlerinin faaliyetlerini iki kategoriye ayırabiliriz. Birinci kategori yaygın eğitim ve sosyal reform; ikinci kategori

sanatsal ve kültürel alanlarında modernleşmeye katkı sağlamak. Şubelerden sosyal yardım, halk dershaneleri ve kurslar, köycülük şubeleri bu ilk kategori olan yaygın eğitim ve sosyal reform kısmına hizmet etmekteyken güzel sanatlar, temsil, spor şubeleri ise ikinci kategori olan Batılı modern kültürel biçimlerin yaygınlaştırılmasına hizmet etmekte olduğu görülmektedir.

Adana Halkevi CHF tarafından sosyal ve kültürel alanlarda resmi devlet ideolojisini ve Cumhuriyet inkılâplarını geniş halk kitlelerine yaymak devlet-halk yaklaşımına hizmet etmek için 24 Şubat 1933 tarihinde açılmıştır. Adana Halkevi açılış amacına uygun olarak Adana’da dokuz şubesiyle hizmet etmiştir. Yapılan faaliyetler halkevinin yayınlamış olduğu süreli yayınlarda tespit edilmiştir. Yapılan incelemelerde görülmüştür ki Adana’nın günümüz modern halini almasında Adana Halkevi’nin önemli katkıları olmuştur. Adana Halkevi çalışmalarında diğer halkevlerinden modeller almasının yanında kendiside diğer halkevlerine örnek olabilecek çalışmalar yapmıştır.

Adana Halkevi’nin yapmış olduğu çalışmalar arasında; konferanslar, folklor malzeme olan atasözü, bilmece, mani ve halk türküleri toplamak, Adana çevresinin tarihi ile ilgili çalışmalar yaparak Türk Tarih Kurumu’na katkı sağlamak, Batılı müzik tekniği ile ilgili çalışmalar yaparak halkta Batı tarzı müzik zevki oluşturmak, orkestra ve caz grupları oluşturmak, toplantı ve gezi bandosu oluşturmak, halkevi salonunda temsiller vermek, Adana’daki milli kıyafetleri tespit edip koleksiyon yapmak, milli danslara önem vermek, halka çeşitli konularda aydınlatıcı konferanslar vermek ve bu konferanslardan hoparlörler aracılığıyla geniş kitlelerin de istifade etmesini sağlamak, kahve toplantılarında halkı aydınlatmak, seyyar kütüphane kurmak, köycülük çalışmaları yapmak, halkevinde müze kurmak, tarihi cirit ve atıcılık sporunun canlandırmanın yanında futbol yüksek atlama ve gülle atma sporu gibi modern sporların da gelişmesinde katkı sağlamak yer almaktadır.

Adana Halkevinde faaliyetler hem halkevi binasında hem de binanın dışında yapılmıştır. Belirli gün ve gecelerde toplantılar, tiyatrolar, temsiller halkevinin salonunda yapılırken; köy gezileri, kahve sohbetleri, okullarda açılan kurslar, sosyal yardım faaliyetleri, tedavi amaçlı açılan bakı yeri çalışmaları, seyyar kütüphaneler, kır

sporları, cirit sporları, atıcılık ve at sporları gibi faaliyetler halkevi merkez binasının dışında gerçekleştirilen faaliyetlerdendir.

Halkevleri bulundukları yerlerde dil ve edebiyat kolu aracılığıyla yazı diline yabancı dillerden geçmiş birçok deyim ve tabir yerine eskiden beri kullanılan sözlerin bulunun yazılıp, yayınlanmasında, dilin millileşmesinde, sadeleşmesinde Türk Dil Kurumuna yardımcı olmuştur. Bu bağlamda modern toplumun önemli unsurlarından olan milli kültür oluşturma bir yönü olan milli dil oluşturma faaliyetleriyle katkı sağlanılmıştır.

Türk dil inkılâbı Mustafa Kemal Atatürk'ün başlattığı modernleşme hareketinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. 1928 harf inkılâbıyla başlayan Türk Dil Kurultayları ve TDK'nun kurulmasıyla devam eden bu modern dil sürecine Adana Halkevi Dil Tarih ve Edebiyat şubesinin çalışmalarıyla katkı sağlamıştır. Uluslaşma eylemiyle birlikte devam eden dil devriminin temel amacı dilin sözcüklerini oluştururken yerli birimleri kullanarak çağdaş seviyeye ulaştırıp, Türk dilini bir kültür dili haline getirmek amaçlanmış ve bu amaca Adana Halkevi de çalışmalarıyla hizmet etmiştir.

Cumhuriyet yönetiminin modern/çağdaş bir toplum yapısının oluşturulmasına yönelik atılımlarından biride vatandaşların, soyadıyla vatandaşlık kimliği kazanmasıdır. Yurttaşların soyadı almalarında da Halkevleri öncülük yapmıştır. 1934 yılında çıkarılan soyadı kanundan sonra Adana Halkevi tarafından halkın öz Türkçe soyadları alması için öz Türk adları adlı broşür hazırlanmıştır. Dil Tarih ve Edebiyat şubesi tarafından Adana'nın mahalle sokak ve köylerine öz Türkçe adlar bulunup liste halinde il genel meclisine sunulmuş ve Türkçe adlar verilmesi sağlanmıştır. Adana'daki köy, dere, tepe, aşiret ve bucak adları Türk adları ile değiştirilmiş, Türk adları, folklor malzemeleri toplanıp derlenmiş, Görüşler dergisinde yayınlanmıştır.

Görüşler dergisinde, Adana Halkevi'nin bir yayın aracı olarak milli kültür kaynağı olan halk kültürü ve halk edebiyatına yönelik faaliyetleri ile milliyetçi, halkçı inkılâpçı bir çizgi takip edilerek, dilde, edebiyatta, kültür ve sanatta halka mal olmuş unsurlara ağırlık verilmiş, halk şiiri tarzında eserler kaleme alınmış, milli edebiyatın oluşmasına katkı sağlanılmıştır. Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyetin kültür politikalarına paralel bir çizgi izlenmiştir.

Tarih kolu; Adana’da yapmış olduğu Adana’nın kurtuluş tarihi ve Adana’nın geçmiş tarihi çalışmalarıyla Türk Tarih Kurumuna yardımcı olunmuştur. Hititler ve tarihle ilgili belge ve kazı çalışmaları yapılmıştır.

Adana Halkevinin en esaslı çalışmalarından olan konferanslarla halkın bilgi ve görgü seviyesini yükseltmenin yanında asıl amaçlanan inkılâpları halka anlatmak ve benimsetmek olduğundan CHF tarafından gönderilen edebiyatçılar sanatçılar aydınlar tarafından konferanslar verilmiştir.

Adana Halkevi belli gün ve haftalarda milli bayramlarda anma gecelerinde çeşitli programlar düzenlemiştir. Adana Halkevi’nde, Cumhuriyet rejiminin önemli günleri olan; 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, 23 Nisan Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramları düzenli olarak törenle olarak kutlanılmıştır. Bunların yanında Dil Bayramı, Toprak Bayramı gibi modern Cumhuriyetin ideolojisiyle doğrudan ilişkili bayramları da kutlamışlardır. Bu tören programları ayrıntılı olarak Görüşler dergisinde yayınlanmış ve filmlere alınmıştır. Yıl dnmlerinin kutlanması daha sonraki yıllarda milli bayramların yerleşmesine ve millileşmeye, uluslaşmaya katkı sağlamıştır. Milli bayram kutlamalarından başka Adana’nın düşman işgalinden kurtuluşu olan 5 Ocak günü, 10 Kasım Atatürk’ün ölüm yıldönümü, Mimar Sinan’ı anma Adana eski valilerinden ve şair Ziya Paşa’yı anma, Namık Kemal’i anma programları, Karacaoğlan geceleri düzenlenmiş ve bu bayram kutlama ve anma günlerinde halkevinde hoparlör gibi araçlar kullanılarak geniş halk kitlelerinin istifadesine sunulmuştur.

Halkevleri müzik çalışmalarıyla zengin halk türkülerimizi, müzik folklorumuzu derlemeye toplamaya, modern teknik ve metotlarla halkın anlayacağı ağdaş Türk eserlerini oluşturulmaya çalışmış; böylelikle modern Türk müziğinin gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Adana Halkevi Güzel Sanatlar şubesi tarafından Kanun, flüt, viyolonsel, piyano mandolinden oluşan bir orkestra ve bando, caz grubu oluşturulmuş ve modern çok sesli mziğın yayılması sağlanmışır. Modern/ağdaş müzik olan klasik müzik konserleri, piyano, keman konserlerinin yanında milli müzik unsurlarının da gelişmesi ve yaşatılmasına çalışılmıştır. Karacaoğlan geceleri düzenleyerek, Batı müziğinin yanında milli ve halk türkülerinin devam etmesine de çalışılmış. Böylelikle Batı tarzı

modern müzik ile halk müziğinin kaynaşmasına ve müzik alanında ulusal kimlik göstergesi olan milli bir müzik oluşturulmaya çalışılmıştır.

Adana Halkevi'nde halk kitlelerine seslenebilmek için kullanılan araçlardan biri de hoparlörler ile Ankara Radyosu yayınları dinletilirken, aynı zamanda Adana Halkevi tarafından hazırlanan kısa konuşmalar, öğütler, şiirler, gazetelerden bölümler, önemli haberler halka okunmuştur.

Adana halkevi tarafından halkı bilinçlendirmek ve devrimlerin mantığını anlatıp, halkın devrimleri benimsemesine yardımcı olmak için temsiller gösterilmiştir. Adana Halkevi'nin gösterdiği temsillerde öğrencilerin yanında doktor öğretmen memur gibi belli bir sosyal mevkie sahip kişilerde oyunlarda yer almaktadır. Temsil şubesi halkın devletin temel ideolojisi doğrultusunda yetiştirilmesi için, belli günlerde, önemli yıldönümlerinde, çeşitli okullarda, temsiller verilmiştir. Adana Halkevi temsil şubesi tarafından, halkın modern yaşama uyumunu gösteren oyunlar da oynanmış ve zamanla halkevi sineması gelişmiş; halkın tiyatro ve sinema ihtiyacı karşılanılmıştır. Temsillerde kadın oyunculara sıklıkla yer verilmiş ve Cumhuriyet kadınının aktif rol almasına yardımcı olunulmuştur.

Halkevlerinde spor çalışmalarına ayrıca önem verilmiştir. Türk genci ve halkında spora ve beden hareketlerine sevgi ve ilgi uyandırmak, sporu geliştirmek, kafa beden ruh gelişimini bir arada yapmak için köyde şehirde her yerde spor yapılması sağlanmıştır. Adana Halkevi'nde bu bağlamda cirit, atlı sporlar, atıcılık, futbol, avcılık, tenis, satranç, gülle atma, basketbol, bisiklet, jimnastik gibi çeşitli spor alanlarında faaliyetler yapılmıştır. Adana Halkevi tarafından toplumun meşgul olmadığı cirit, binicilik, güreş gibi sporlarımızın canlandırılması ve yaşatılması sağlanmış bu doğrultuda milli ve uluslar arası sporların öğretilmesi için kurslar açılmıştır.

Türk milletinin kaynaşması halkın sevinç ve dert birlikteliği yaşaması Adana Halkevi sosyal yardım şubesinin temel amaçlarından. Bu şube yoksullara yardımın yanında hastaların tedavisinde, ilaç temininde de roller üstlenmiştir. Bu şube fakir ama kabiliyetli öğrencilerin barınma, yemek v.b. ihtiyaçlarını karşılayarak okumalarına ve dolayısıyla inkılâpları benimseyen genç nesil yetişmesine olanak sağlamıştır. Sosyal yardım şubesi Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, gibi kurumların çalışmalarını desteklemiştir. Halkın tedavisi için bakı evi yapılmış. Şehirdeki işsizlere iş bulma

cezaevindeki mahkûmlara yardım etme gibi faaliyetler de sosyal yardım şubesinin ilgi alanına girmektedir.

Adana Halkevi Halk Dershaneleri Ve Kurslar Şubesi harf inkılâbına yardımcı olmak için halka Türkçe okuma yazma öğretmenin yanında Fransızca, İngilizce gibi yabancı dil kursları, okula takviye kursları, arıcılık, motor gibi mesleki eğitim kursları açılmıştır.

Halkevi yapılanmasını oluşturan temel öz fikirlerin modern hayat şartlarının, modern/çağdaş tekniklerin bilgilerin ders kanalıyla gösterilip öğretilip uygulanmasıdır. Adana Halkevi'nin vatandaşların bilgi seviyelerine göre okuma yazma kursları, Türkçe bilmeyen köylerde (hadırlı v.b.) Türkçe öğretme kursları, arıcılık kursu, daktilo kursu, motor kursu, Fransızca, İngilizce kursları, hesap ve ölçü kursları, Matematik, Fen Bilgisi kursları düzenleyip ilgili mercilerden resmi belge kazandırılmakta böylece modern ulusun yurttaşlarının bilgi ve fikir dünyalarına katkı sağlanılmaktadır. Dil ve uzmanlık kurslarıyla halkın seviyesi yükseltilmiştir.

Adana Halkevi halkın kültür seviyesini yükseltmek halka Kemalizm esaslarını, milli tarihimizi, öğretmek için kütüphaneden yararlanılmıştır. Adana Halkevi Kütüphane Ve Yayın Şubesi bu amaçla açılmıştır. Seyyar kütüphane tesis edilmiş, halkın ilgisini çekmek için kütüphaneye gazete ve dergi yayınları da konulmuş zengin bir kütüphane oluşturulmuştur.

Adana Halkevi Köycülük Şubesi tarafından köy ve köylünün sosyal, ekonomik, kültürel yönden gelişmesi modernleşmesi ve kentli ile köylü arasındaki karşılıklı sevgi ve birlik duygularının kuvvetlendirilmesi için, köycülük programı hazırlayarak köylerin kalkınması için, ekonomi, sağlık, ziraat, arıcılık v.b. işlerle ilgili heyetler oluşturulmuş, köylere gidilerek çeşitli faaliyetlerde bulunulmuştur. Köylerde temizlik işleri kanalizasyon ve yol yapımı gibi konularda çalışılmıştır. Sağlık kontrolleri yapılmış, çevre düzenlemeleri ile köylerin modern hale getirilmesi amaçlanmıştır. Bu tip köycülük faaliyetleriyle Cumhuriyet inkılâpları köylüye de ulaştırılmış oluyor. Ayrıca köylüye rehberlik etmek için, şehirle, hükümetle olan münasebetlerinde yardım etmek için, “köylüye kolaylık bürosu” kurulmuştur..

Halkevleri Cumhuriyetle birlikte kurulmaya çalışılan milli devlet değerlerini halka benimsetmek ve rejime uygun istendik insan yetiştirmek amacıyla faaliyetlerde

bulunmuştur. 1928 yılında yapılan harf inkılâbından sonra halka okuma yazma öğretmek için çalışmalar yapılmıştır. İnkılâplarla birlikte yeni oluşmaya başlayan değerlerin kabul edilmesinde öncü olmuşlardır. Özellikle kadınların sosyal kimliğinin kazanılması danslı çaylı toplantılar düzenleme sinema müzik resim ve diğer sanat dallarından şehir hayatına aktarılmasıyla etkisi kısa zamanda görülmüştür.

Adana Halkevi; İnkılâpları, Cumhuriyet ideolojisini ve modern yaşamın gereklerini; köylere kadar giderek benimsetilmeye çalışılmış, ulusal kültüre götürücü faaliyetlerde bulunulmuştur. Adana Halkevi tarafından çıkarılmış olan, Görüşler dergisi, düzenlenen konferanslar, verilen konserler, açılan okuma yazma ve diğer kurslar, gösterilen sinema ve tiyatro gösterileri; yapılan anma törenleri, spor faaliyetleri, köy araştırmaları, yöresel dil, tarih ve folklor çalışmaları Adana'nın kültür hayatına canlılık getirmiştir. Adana Halkevi çok partili döneme kadar faaliyetlerini devam ettirmiş ancak çok partili dönemde sadece kültürel faaliyetlerle sınırlı kalmıştır.

KAYNAKÇA

- “Adana Halk Evinde”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.5, 1937, s.30-32.
- “Adana Halkevi Nasıl Çalışıyor?”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.69-70, 1944, s.24.
- “Adana Halkevi”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.15, 1938, s.20-30; 52-73.
- “Adana Halkevinde 4 Buçuk Ay”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.4, 1937, s.21-24.
- “Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Mart-15 Nisan”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.2, 1937, s.26-27.
- “Adana Halkevinde Bir Ay: 15 Nisan-15 Mayıs”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.3, 1937, s.34-46.
- “Adana Halkevi Çalışmaları”, **Çukurova Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.8, 1947, s.16.
- “Adana Halkevi Çalışmaları”, **Çukurova Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.1, 1946, s.16-17.
- “Adana Halkevi Çalışmaları”, **Çukurova Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.2, 1946, s.17.
- “Adana Halkevi Çalışmaları”, **Çukurova Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.4, 1946, s.17.
- “Adana Halkevinin Çalışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.66, 1944, s.15.
- “Adana Halkevinin Bir Aylık Çalışması”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.55, 1943, s.15.
- “Adana Halkevinin Bir Aylık Çalışması”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.56-57, 1943, s.23.
- “Adana Halkevinin Bir Aylık Çalışması”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.60, 1943, s.15.
- “Adana Halkevinin Bir Aylık Çalışması”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.63, 1944, s.15.
- “Adana Halkevinin Çalışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.64-65, 1944, s.24.
- “Adana Halkevinin İki Aylık Çalışması”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.58-59, 1943 s.23-24.
- “Adana Halkevinin İki Aylık Çalışması”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.61-62, 1944, s.23.
- “Adana Halkevinin Temmuz-Ağustos 944 Çalışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.67-68, 1944, s.24.

- AHMAD, Feroz, (1995), **Modern Türkiye'nin Oluşumu**, Alogan Yavuz (Çev.), Sarmal Yay., İstanbul.
- AKKUŞ, Mine Ersevinç, Turgay AKKUŞ ve Fatma KESİRİKLİOĞLU, (2004), **Türk Devrim Tarihi**, Aktüel, Bursa.
- ALBAYRAK, Mustafa, (1999), **Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Tarihsel Gelişimi**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara.
- BALTACI, Ekrem, (1938), "Cumhuriyet Sıhhiyeciliği ve İçtimai Muavenetçiliği", **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.15, s.39-42.
- BAŞGÖZ, İlhan, (1995), **Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.
- BAYO, Zihni, (1937), "Koopratif Şirketleri", **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.10, s.39-41.
- BAYO, Zihni, (1940), "Vergi Nedir?", **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.25-26, s.6-7.
- BAYRAKTAR, Nuray, (1999), **Halkevlerinin Ülke Kültürüne İnsanın Gelişim ve Dönüşümüne Katkıları**, 1. Baskı, Halkevleri Yay., Ankara.
- BERKER, Şevki, (1943), "Cumhuriyet Hükümeti ve Osmanlı İmparatorluğu", **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.58, s.1-3.
- BERKES, Niyazi, (2008), **Türkiye'de Çağdaşlaşma**, 13.Baskı, Yapı Kredi Yay., İstanbul.
- ÇAVDAR, Tevfik, (1983) "Halkevleri", **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, C.IV, İletişim Yay., İstanbul.
- ÇAVDAR, Tevfik, (1995), **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1839-1950)**, 1.Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- ÇAYCI, Abdurrahman, (2002), **Gazi Mustafa Kemal Atatürk Milli Bağımsızlık ve Çağdaşlaşma Önderi (Hayat ve Eseri)**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara.
- ÇEÇEN, Anıl, (1990), **Halkevleri**, Gündoğan Yay., Ankara.
- ÇEÇEN, Anıl, (1996), **Kültür ve Politika**, Genişletilmiş 2.Baskı, Gündoğan Yay., Ankara.
- ÇİĞDEM, Ahmet, (2004), "Türk Batılılaşmasını Açıklayıcı Bir Kavram: Türk Başkalığı Batılılaşma, Modernite ve Modernizasyon", **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık**, C.II, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- ÇULHAOĞLU, Metin, (2004), "Modernleşme, Batılılaşma ve Türk Solu", **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık**, C.II, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- DEMİREL, Tanel, (2004), "Cumhuriyet Döneminde Alternatif Batılılaşma Arayışları: 1946 Sonrası Muhafazakar Modernleşmeci Eğilimler Üzerine Bazı Değinmeler", **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık**, C.III, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.

- DEREN, Seçil, (2004), “Kültürel Batılılaşma”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık**, C.III, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- DURSUN, Tuncay, (2002), **Tek Parti Dönemindeki Cumhuriyet Halk Partisi Büyük Kurultayları**, 1.Baskı, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.
- ERASLAN, Cezmi, (2003), **Yakın Dönem Türk Düşüncesinde Halkçılık ve Atatürkçülük**, 1.Baskı, Kumsaati Yay., İstanbul.
- “Evimiz alışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.72, 1944, s.16.
- “Evimiz Mart, Nisan alışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.75-76, 1945, s.16.
- “Evimiz Mayıs Haziran alışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.77-78, 1945, s.16.
- “Evimiz Temmuz 1945 Ayı alışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.79-80, 1945, s.24.
- “Evimizin Kanunusani Ayı Faaliyeti”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.31, 1941, s.34-36.
- “Evimizin 1940 Kanunusani alışma Hülasası”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.24, 1940, s.31-33.
- “Evimizin 1940 şubat alışma Hülasası”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.25-26, 1940, s.34-36.
- “Evimizin Bir Aylık Faaliyeti”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.33, 1941, s.44-47.
- “Evimizin Bir Aylık Faaliyeti”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.38, 1941, s.30.
- “Evimizin Bir Aylık Faaliyeti”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.39, 1941, s.32.
- “Evimizin Bir Senelik alışma Hülasası”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.32, 1941, s.34-36.
- “Evimizin Bir Yıllık alışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.85-86, 1946, s.31-32.
- “Evimizin Haziran Ayı Faaliyeti”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.36, 1941, s.36.
- “Evimizin Mart Ayı alışma Hülasası”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.25-26, 1940, s.60-62.
- “Evimizin Mayıs Ayı Faaliyeti”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.35, 1941, s.36.
- “Evimizin Nisan Ayı alışma Hülasası”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.27, 1940, s.39.
- “Evimizin Nisan Ayı Faaliyeti”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.34, 1941, s.36.

- “Evimizin Temmuz ve Ağustos Faaliyeti”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.37, 1941, s.27.
- GÜNGÖR, Erol, (1990), **Dünden Bugünden Tarih- Kültür-Milliyetçilik**, Ötüken Yay., İstanbul.
- GÜRSEL, Ekrem, (1940), “Köylerde Kalkınma Hazırlıkları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.25-26, s.30-33.
- “Halkevinde”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.11, 1937, s.50-52.
- “Halkevi Çalışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.81, 1945, s.16.
- “Halkevi Aylık Çalışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.71, 1944, s.16.
- “Halkevi Çalışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.82-83, 1945, s.24.
- “Halkevi Çalışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.84, 1945, s.16.
- “Halkevi Çalışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.88, 1946, s.16.
- “Halkevi Mart Ayı Çalışmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.87, 1946, s.16.
- “Halkevimizin Bir Aylık Faaliyeti”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.30, 1940, s.42.
- “Halkevimizin Geçen Bir Aylık Faaliyetinin Hülasası”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.29, 1940, s.41-42.
- “Halkevinde Bir Ay”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.6, 1937, s.33-35.
- “Halkevinde Bir Ay”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.10, 1937, s.46-48.
- “Halkevinde”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.9, 1937, s.51.
- KAFADAR, Osman, (2004), “Cumhuriyet Dönemi Eğitim tartışmaları”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık**, C.II, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- KAHRAMAN, Hasan Bülent, (2004), “Bir Zihniyet, Kurum ve Kimlik Kurucusu Olarak Batılılaşma”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batılılık**, C.II, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- KALİBER, Alper, (2004), “Türk Modernleşmesini Sorunsallaştıran Üç Ana Paradigma Üzerine”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık**, C.II, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- KARA, Adem, (2006), **Cumhuriyet Döneminde Kalkınmanın Mihenk Taşı Halkevleri (1932-1951)**, 1.Baskı, Biz bize Yay., Ankara.
- KARADA, Nurhan, (1998), **Halkevleri Tiyatro Çalışmaları 1932-1951**, Ankara.

- KARAÖMERLİOĞLU, M. Asım, (2004), “Tek Parti Döneminde Halkçılık”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Kemalizm**, C.II, 4.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- KİLİ, Suna, (2003), **Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli**, 8.Baskı, Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul.
- KONGAR, Emre, (1994), **Devrim Tarihi ve Toplumbilim Açısından Atatürk**, 2.Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- KONGAR, Emre, (1998), **21.Yüzyılda Türkiye, 2000’li Yıllarda Türkiye’nin Toplumsal Yapısı**, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- KÖKER, Levent, (1995), **Modernleşme Kemalizm ve Demokrasi**, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- KÖKER, Levent, (2004), “Kemalizm/Atatürkçülük: Modernleşme, Devlet ve Demokrasi”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Kemalizm**, C.II, 4.Baskı, İletişim,Yay., İstanbul.
- KÖNİ, Yunus Kazım, (1937), “Halkevinin Yıldönümü”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.1, s.1-2.
- MARDİN, Şerif, (2005), **Türk Modernleşmesi Makaleler 4**, Türköne Mümtaz’er ve Önder Tuncay (Der.), 15.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- “Mecmuamızın Çıkmadığı Aylarda Evimizin Çalışma Hılasası”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.28, 1940, s.32.
- MERT, Nuray, (2004), “Cumhuriyet Türkiye’inde Laiklik ve Karşı Laikliğin Düşünsel Boyutu”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Kemalizm**, C.II, 4.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- ORAL, Cahit, (1941), “Halkevlerinin İnkılap Vazifesi”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.32, s.3-4.
- ORTAYLI, İlber, (1987), **İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı**, 2.Baskı, İstanbul.
- OZANKAYA, Özer, (1997), **Cumhuriyet Çınarı**, 3.Baskı, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.
- ÖCAL, Oğuz, (1941); Seyirci Gözüyle Zehirli Kucak, **Görüşler Kültür Dergisi**, S.33, s.20-23.
- ÖZ, Esat, (1992), **Türkiye’de Tek Parti yönetimi ve Siyasal Katılım (1923-1945)**, 1.Baskı, Gündoğan Yay., Ankara.
- ÖZTÜRKMEN, Arzu, (2006), **Türkiye’de Folklor ve Milliyetçilik**, 2.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- REMAN, Vasfi, (1940), “Yanık Efe İçin”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.25-26, s.19-21.
- SANVER, Ömer, (1937), “Kahvelerde Yurt Konuşmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.10, s.27-29.
- SANVER, Ömer, (1937), “Kültür Birliği Yolunda”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.11, s.4-7.

- SAYAR, Fikri, (1945), “Halkevlerinde Temsil Kollarının Önemi”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.85-86, s.15.
- SOYER, İbrahim, (1937), “Adana Halkevinde Selahattin Çanga ve Sadi Ünal Karikatür Sergisi”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.6, s.31-32.
- ŞENEL, Necmi, (1940), “Sergi”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.25-26, s.3-4.
- TARUS, İlhan, (1943), “Adana Halkevinin Bir Aylık Tarihi”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.53, s.14-15.
- TARUS, İlhan, (1943), “Evimizin Bir Aylık Tarihi”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.52, s. 13-16.
- TEKEL, İlhan, (2004), “Türkiye’ de Siyasal Düşüncenin Gelişimi Konusunda Bir Üst Anlatı”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık**, C.II, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- TEZER, Seyfettin, (1938), “Tasarruf İnkılabı”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.15, s.34-35.
- TEZER, Seyfi, (1937), “Cumhuriyet Köylü ve Köycülük”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.11, s.1-3.
- TOKER, Nilgün ve Serdar Tekin, (2004), “Batıcı Siyasi Düşüncenin Karakteristik Evreleri: Kamusuz Cumhuriyet’ten ‘Kamusuz Demokrasi’ye”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık**, C.II, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- TUNÇAY, Mete, (1981), **Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931)**, Yurt Yay., Ankara.
- TURAN, İlter, (1969), **Cumhuriyet Tarihimiz, Temel Kurulu Milli Devrimler**, Birinci Baskı, Çağlayan Kitapevi, İstanbul.
- TURAN, Şerafettin, (1995), **Türk Devrim Tarihi Yeni Türkiye’nin Oluşumu (Birinci Bölüm) (1923-1938)**, 1.Baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1995.
- TURHAN, Mümtaz, (2004), “Atatürk İlkeleri ve Kalkınma”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Modernleşme ve Batıcılık**, C.III, 3.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- TÜRKÖNE, Mümtaz’er, (2003), **Siyaset**, (Der.), 1.Baskı, Lotus Yayınevi, Ankara, 2003.
- “Türk Devriminin İki Büyük Kökü Milliyetçilik ve Medeniyetçilik”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.15, 1938 s.11-13.
- “Ulus Okulları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.9, 1937, s. 3-7
- ÜSTEL, Füsün, (1997), **İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)**, 1.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- YEŞİLKAYA, Neşe, (2004), “Halkevleri”, **Modern Siyasi Düşünce, Kemalizm**, C.II, 4.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.
- YETKİN, Çetin, (1983), **Türkiye’de Tek Parti Yönetimi 1930-1945**, 1.Baskı, Altın

Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

YILDIRIM, Ergün, (2005), **Hayali Modernlik Türk Modernliğinin İcadı**, İz Yayıncılık, İstanbul.

YILDIZ, Ahmet, (2004), “Kemalist Milliyetçilik”, **Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce, Kemalizm**, C.II, 4.Baskı, İletişim Yay., İstanbul.

“20 Şubat Bayramlaşmaları”, **Görüşler Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.9, 1937, s.8-10.

“26 Eylül”, **Çukurova Kültür Dergisi**, Adana Halkevi Yay., S.3, 1947, s.17.

DİZİN

A

Adana Halkevi... 1, 2, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 86, 87

Atatürk 16, 18, 24, 25, 26, 27, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 55, 57, 58, 60, 61, 63, 65, 76, 77, 80, 83, 84

C

CHF 15, 16, 17, 80, 81, 82, 84
Cumhuriyet Bayramı.. 23, 26, 39, 40, 84

Ç

Çanakkale Zaferi 24, 26, 57

D

Dil Bayramı 23, 24, 25, 48, 61, 76
Dil Edebiyat 48

H

Halkevleri ..2, 15, 16, 18, 19, 52, 63, 66, 80, 81, 83, 84, 87

K

Köycülük Şubesi..... 19, 41, 42

L

Lozan Günü 47, 48

M

Mimar Sinan 23, 24, 26, 52, 70, 84
Modernleşme 4, 6, 7, 11, 12, 80, 81

T

Türk Modernleşmesi..... 4, 11, 12
Türk Ocakları 16, 17, 18, 80
Türk Tarih Kurumu 18, 81, 82, 84

Z

Zafer Bayramı..... 24, 25, 47, 58, 84
Ziya Paşa .21, 23, 24, 25, 53, 56, 58, 60, 71, 84

